

Tisdagen den 9 mars

Kl. 13.00–15.59
18.00–21.15

§ 1 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i socialutskottet skulle utökas från 322 till 323.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 2 Val av extra suppleant

Val av extra suppleant i socialutskottet företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i socialutskottet
Michael Anefur (KD)

§ 3 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 11 mars kl. 14.00*.

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2020/21:32 för torsdagen den 4 mars i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:391

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:391 Nationell kunskapsuppföljning under coronapandemin

av Kristina Axén Olin (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 11 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 8 mars 2021

Utbildningsdepartementet

Anna Ekström

Interpellation 2020/21:436

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:436 Förskolor med koppling till extremism
av Roger Haddad (L)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 11 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 8 mars 2021

Utbildningsdepartementet

Anna Ekström

Interpellation 2020/21:513

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:513 EU:s blyförbud och definitionen av våtmark

av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 mars 2021. Interpellationen besvaras gemensamt tillsammans med interpellation 500 och 501.

Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 4 mars 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:515

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:515 Försäkringskassans arbete med omvårdnadsbidraget

av Bengt Eliasson (L)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 4 mars 2021
Socialdepartementet
Ardalan Shekarabi (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Prot. 2020/21:90
9 mars

Interpellation 2020/21:527

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:527 Utredningsförslag om en trygg sjukförsäkring

av Ida Gabrielsson (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 4 mars 2021

Socialdepartementet
Ardalan Shekarabi (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:534

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:534 Handeln med hästar
av Sofia Westergren (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 26 mars 2021.

Stockholm den 5 mars 2021

Justitiedepartementet
Morgan Johansson (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

§ 6 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM81 Förordning om statistik över insatsvaror och produktion i jordbruket COM(2021) 37 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 7 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2020/21:88 till konstitutionsutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Finansutskottets betänkande
2020/21:FiU39 Uppskjuten tillämpning av kravet att upprätta redovisning i Esef-format

Konstitutionsutskottets betänkanden
2020/21:KU19 Offentlighet, sekretess och integritet
2020/21:KU22 Offentlig förvaltning
2020/21:KU25 Minoritetsfrågor

Kulturutskottets betänkande
2020/21:KrU5 Det civila samhället, inklusive trossamfund

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2020/21:MJU10 Djurskydd

Svar på
interpellationer

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:471 om mänskliga rättigheter i Kurdistan

Anf. 1 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förmå Kurdistans regionala regering att respektera yttrandefriheten och andra demokratiska rättigheter och att snarast försätta de 26 journalisterna och andra politiska fångar och MR-aktivister på fri fot.

Situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatens principer i Irak är allvarlig. Detta tydliggörs i regeringens rapport om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Irak, som publicerades 2019. Den proteströrelse som sedan 2019 kommit till uttryck genom återkommande demonstrationer runt om i landet står under hårt tryck från aktörer som vill begränsa yttrandefriheten. Både demokratiaktivister och journalister har utsatts för godtyckliga arresteringar och bortföranden, våld och riktade mord. Enligt Reportrar utan gränser rankas Irak på plats 162 av 180 länder när det kommer till pressfrihetsindex. Det ska jämföras med plats 156 år 2019.

Jag svarade nyligen Amineh Kakabaveh på riksdagsfråga 2020/21:211 om gripandet av Sherwan Sherwani och hans journalistkollegor i irakiska Kurdistan med att regeringen ser med största allvar på gripanden av och våld mot journalister och människorättsförsvarare i Irak, inklusive i den kurdiska regionen.

Utvecklingen i den kurdiska regionen i Irak präglas just nu av ett allt hårdare politiskt klimat mot oppositionella röster. Det är med stor oro jag noterar att tre journalister, däribland Sherwan Sherwani, och två aktivister vid en rättegång i Erbil nyligen dömdes till sex års fängelse för allvarliga brott. Det är också djupt oroande att de dömda liksom andra gripna oppositionella hållits fängslade utan tillräckligt rättsskydd. Sverige förväntar sig att respekten för mänskliga rättigheter, inklusive yttrandefrihet, fria och oberoende medier liksom rättsstatens principer upprätthålls och har också nyligen framfört dessa uppfattningar till politiska företrädare i den kurdiska regionen i Irak.

Sverige har ett brett engagemang i Irak för att främja en demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter. Vi ger genom strategin för utvecklingssamarbetet med Irak stöd för att förbättra det civila samhällets möjligheter att organisera sig med särskilt fokus på bland annat mänskliga rättigheter. Vi lyfter återkommande upp frågor om mänskliga rättigheter, inklusive yttrandefrihetsfrågor, och demokrati i vår dialog med företrädare för den federala regeringen i Bagdad och för KRG i Erbil.

Jag kommer i mina möten med irakiska företrädare, inklusive med företrädare för KRG, att fortsätta att inskräpa att vi på svensk sida förväntar oss att de mänskliga rättigheterna efterlevs. Sverige för också en kontinuerlig dialog med företrädare för det irakiska civilsamhället, inklusive i Kurdistan.

Sverige är pådrivande inom EU och FN och i andra sammanhang när det gäller att uppmärksamma kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Irak. Vi verkar inom EU för ett fördjupat samarbete med Irak för att främja en ökad demokrati och stärkt respekt för mänskliga rättigheter.

Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, utrikesminister Ann Linde, för svaret!

Jag tycker, precis som utrikesministern är inne på, att det är viktigt att markera och att stödja och stå upp för det fria ordet och för mänskliga rättigheter, inte minst i Kurdistan. Det är sorgligt, fru talman, att jag själv som kurdisk ska stå här och kritisera. Men det är också en del av mitt och vårt arbete som socialister, feminister och människor som har kämpat. Inget samhälle har utvecklats utan kritik, inte ens vår demokrati som vi kämpar för dag och natt. Det är också därför vi är politiker i det här landet.

Alla som är vänner av frihet, solidaritet och demokrati kritiserar på ett sådant sätt som vi gör här. Därför hoppas jag att detta ska få gehör. Jag vet att det i alla delar av Kurdistan finns ett stort intresse för den här debatten, eftersom vi nu talar om de fem, inte tre, journalisterna. Amnesty och många andra organisationer som Reportrar utan gränser och Human Rights Watch och många institutioner och politiker i USA och i väst har kritiserat det som hänt och har lyft fram de här frågorna och människorna, som helt enkelt har gjort sitt jobb som journalister. De har granskat makten. De har granskat korruption, och de har särskilt granskat den delen av Kurdistan där det under klanledare och Masrour Barzani har förekommit kränkningar av yttrandefrihet och demokrati. Dessa kränkningar har tilltagit avsevärt på grund av att de är så rädda om sina maktbefogenheter.

Vi vet också att kurderna har både Turkiet och Iran emot sig. Åt ena hållet är det Barzani, åt det andra finns PUK:s område. Men det legitimerar inte att man ska kidnappa, tortera och fängsla de människor som vill ha utveckling i Kurdistan.

Sherwan Sherwani är en av dessa kända journalister. Jag bjöd faktiskt honom till Sveriges riksdag för drygt två år sedan. Han träffade människorättsorganisationer och politiker i Europa. Jag tror att han även träffade UD. En av åtalpunkterna mot honom är just att han har träffat människor i utlandet. Det klassas av Barzani och enligt rättegången som spionage. Han anses ha varit illojal.

Jag talade i förrgår med en av hans advokater – eller deras advokater, eftersom de är fem stycken. Advokaten poängterade väldigt starkt: Vi har inte fått ta del av något material, Amineh. Fångarna har på ett omänskligt och ovärdigt sätt förts till rättssalen den 15 och 16 februari. De hade förbundna ögon och sattes i en bur i Barzanis militärdomstol.

Ingen av advokaterna fick träffa dem innan eller läsa domen. Man hävdar också att Sherwan Sherwani blivit hotad med att hans fru skulle bli våldtagen om han inte erkände att han är spion. Det är fruktansvärt. Jag hoppas att vi kräver deras frigivning.

Anf. 3 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Precis som Amineh Kakabaveh gör ser också regeringen med stor oro på situationen för de mänskliga rättigheterna i Irak inklusive den kurdiska regionen. Vi följer händelseutvecklingen noga och lyfter kontinuerligt fram mänskliga rättigheter i vår bilaterala dialog med politiska företrädare för provinsregeringen i Erbil och centralregeringen i Bagdad samt genom EU och FN. Trenden vi ser är djupt oroande.

Jag har tidigare fördömt förekomsten av riktade mord på aktivister och attacker mot demonstranter. Jag har också understrukt vikten av att irakiska myndigheter säkerställer ansvarsutkrävande för dessa brott och övergrepp samt att demonstranter kan åtnjuta sina mänskliga rättigheter och samlas och uttrycka sina åsikter. Jag har uttryckt min djupa oro för det dödliga våldet i samband med de demonstrationer och protester som har pågått i Irak sedan hösten 2019. De fleråriga fängelsestraff mot journalister och aktivister som vi nu ser i den kurdiska regionen fördjupar denna oroväckande trend.

Precis som FN:s generalsekreterares särskilda representant för Irak, Jeanine Hennis-Plasschaert, sa i sin senaste kvartalsvisa briefing i säkerhetsrådet finns det i en demokrati ingen plats för förtryck och kränkningar av mänskliga rättigheter som yttrandefrihet och mötesfrihet. Demokrati kräver transparens, rättvisa och ansvarsutkrävande. De här grundläggande principerna är, som representanten påtalade, tyvärr ofta frånvarande i Irak inklusive den kurdiska regionen.

Respekten för de mänskliga rättigheterna inklusive yttrandefrihet och fria och oberoende medier är grundläggande i ett demokratiskt samhälle. Fortsatt demokratisering och fredsbyggande i Irak efter flera år av konflikt kräver att alla medborgare ges möjlighet att göra sin röst hörd och delta aktivt i samhällsdebatten utan rädsla för att utsättas för förtryck, hot, våld eller påtvingade försvinnanden. Detta gäller givetvis även journalister och aktivister, som har samhällsbärande uppgifter att granska orättvisor, maktmissbruk och korruption och utkräva ansvar av makthavare.

Sverige delar nära mellanfolkliga band med Irak inklusive Kurdistan. Dessa band utgör grunden till Sveriges breda och långsiktiga engagemang i Irak, som syftar till att stötta fred, stabilitet och demokratisering. Som jag tidigare nämnt stöder vi genom strategin för Sveriges utvecklingssamarbete med Irak arbetet för att förbättra och förstärka det civila samhällets möjligheter att verka och organisera sig, med särskild inriktning på bland annat mänskliga rättigheter. Flera sådana projekt genomfördes av biståndspartner också i den kurdiska regionen, bland annat med fokus på journalister, unga och kvinnor. Vi ger bland annat stöd till organisationen Internews, som stöder kvinnliga journalister genom att främja en öppen samhällsdebatt om kvinnors rättigheter, jämställdhet, attityder och förändringar av normer.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 4 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Som sagt är det väldigt viktigt att markera mot både regeringen i Irak och, inte minst, KRG:s styre. Demokrati och yttrandefrihet byggs och tillåts inte över en dag, en natt eller ett år. Irak är ett land som var drabbat av diktatorn Saddam i 36 år. Nu är det kaos. I de kurdiska delarna har det i alla fall varit lite lugnare, även om Daish och många andra islamistiska terroristgrupper växt med stöd av både Turkiet och Iran – de har inte blivit helt befriade.

Man har nu faktiskt haft makten i 30 år. I 30 år har också Sverige stått för en del av stödet. Jag menar att det är viktigt att kräva att de här journalisterna och människorättsaktivisterna ska friges omedelbart, och jag undrar om utrikesministern kommer att göra det. De har utsatts för både fysisk och psykisk tortyr, enligt advokaten. Familjemedlemmar som protesterat mot domen har fängslats, till och med småbarn. Ett av Sherwan Sherwanis barn är under fem år, tror jag. Många av dem stannade i arresten i 24 timmar. Så här kan man inte göra i en del av ett land där kurderna själva har kämpat för sina mänskliga fri- och rättigheter.

Det är inte lätt att kritisera makten. Bilden jag håller upp visar en ledamotskollega från Goran som sitter i det irakiska parlamentet. När han kommer hem blir han attackerad med knivar av tre män på grund av att han kritiserar makten. Det uppges att Masrour Barzanis klan har hotat PUK med våldsamheter om inte de tre män som misstänks för dådet släpps fria. De som begått brott med många knivar mot den ledamotskollega jag nämnde är på fri fot nu, medan journalisterna dömts till sex års fängelse och spärrats in. Och det gäller inte bara dem. På den bild jag nu visar finns 27 andra, som inte har ställts inför rätta.

Om vi i Sverige vill hjälpa till att bygga ett samhälle där rättsstatens principer, det fria ordet och demokrati respekteras måste vi också markera väldigt starkt. Vi går inte på det här. De kan inte med hjälp av den svenska goda viljan bygga ett system där det är värre än med andra regimer. Även i diktaturer finns det lagar. I Kurdistan använder man samma lag som Saddam använde när han dödade och förföljde kurder. Man har bara bytt nummer på paragrafen från 156 till 1, 20 eller något annat – jag har inte exakt koll på det, men det är i enlighet med någon av de här paragraferna man fängslar människor.

Jag är absolut för att utrikesministern och regeringen ger hjälp och stöd till att exempelvis bekämpa Daish och bekämpa korruption. Men när man kommer med kritik måste man också värna rättigheterna för journalister, kvinnorrättsaktivister och människorättsaktivister som kämpar. Det finns nu på läktaren många som tillhör civilsamhället, och deras organisation har klassats som illojal och anklagats för spionage. Det här är allvarligt.

Anf. 5 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att vi inte använder rekvisita i någon form i riksdagen, inte ens bilder – det är det talade ordet som gäller.

Anf. 6 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det irakiska samhället, inklusive den kurdiska regionen, står inför stora utmaningar för att åstadkomma stabilitet och fortsatt demokratisering efter många års konflikt. Uppbyggandet av en irakisk rättsstat är en viktig del i processen för att uppnå långsiktig och hållbar fred i landet. Detta gäller även den kurdiska regionen.

Under 2020 riskerade journalister, MR-försvare och demonstranter som kritiserade och ifrågasatte kurdiska offentliga institutioners agerande att utsättas för hot, trakasserier och godtyckliga arresteringar och häktningar.

De fleråriga fängelsedomarna mot fem journalister och aktivister är därför djupt oroväckande. Oron förstärks av att dessa personer, som i oktober arresterades och åtalades för spioneri och för att destabilisera den nationella säkerheten, enligt bland annat Amnesty international har vittnat om tortyr och annan form av misshandel.

Mot denna bakgrund uttryckte Sveriges MR-ambassadör i ett uttalande vår djupa oro över de fängelsestraff som utdömts och underströk vikten av respekten för mänskliga rättigheter, inklusive yttrandefrihet och fria och oberoende medier. Vi fortsätter vår dialog med irakiska företrädare om de här fallen men också om grundläggande demokratiska värden.

Sverige är ständigt pådrivande för att mänskliga rättigheter och demokrati hålls prioriterade inom ramen för EU:s engagemang i Irak. EU arbetar kontinuerligt med att stärka sitt samarbete med Irak. I ett nyligen hållet anförande i FN:s råd för mänskliga rättigheter uppmanade EU den irakiska regeringen att utreda påstådda hot, godtyckliga arresteringar, bortförande av och mord på civilrättsaktivister, journalister och människorättsförsvarare. I anförandet lyftes särskilt de nyligen utdömda fleråriga fängelsestraff i den kurdiska regionen.

Likt på andra platser i världen för Sverige i Irak dialog med journalister, aktivister, människorättsförsvarare och andra grupper i det civila samhället. Vittnesmålen från de senaste månadernas händelseutveckling ger vid handen en fortsatt negativ utveckling.

Skyddet och främjandet av demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer är en högt prioriterad fråga för den svenska regeringen. Därför har jag och medarbetare på Utrikesdepartementet i bland annat våra samtal med företrädare för den kurdiska regionala regeringen återkommande lyft fram, och kommer att fortsätta att lyfta fram, vår oro när det gäller läget för de mänskliga rättigheterna och demokratiutvecklingen, inklusive frågan om hot och repressioner mot aktivister och journalister.

Anf. 7 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för markeringen! Den är väldigt bra. Sverige har till skillnad från många andra europeiska länder varit aktivt och är aktivt när det gäller att värna om de mänskliga rättigheterna, mediers frihet och kvinnors rättigheter. Då måste man markera mot krigsherrar och klanledare i dessa områden oavsett om de är arabiska, turkiska, kurdiska eller iranska. Man måste helt enkelt göra det samtidigt som man har dialog med dem och till exempel stöder kurderna i Irak.

Jag hoppas verkligen att utrikesministern nu i talarstolen uttryckligen säger att dessa journalister och människorättsaktivister måste frigges. Det är viktigt. Det finns inga bevis och ingen dom. Domen har lästs upp från en talarstol i militärdomstolen för Barzani, och inga advokater har fått någon möjlighet att säga något. De har inte ens kunnat träffa sina klienter.

De är även väldigt oroliga i egenskap av advokater. Vad kommer att hända när de till exempel försvarar? Nu har vi ledamotskollegor där som blir attackerade på öppen gata. Vad händer med andra? Det är en farlig utveckling. Vi måste också markera genom att kräva att man ska frige alla journalister, och Sherwan Sherwani måste få komma hem till sina små barn. De måste få upprättelse för den tortyr och det våld de utsatts för, de sex månader som de har suttit i fängelse och också de förnedringar som de utsatts för.

Jag vill att vi i Sverige vara väldigt tydliga och göra precis som många människorättsorganisationer har gjort. Det är väldigt viktigt att uttala sig. Vi kommer tyvärr att komma tillbaka till den här frågan.

Anf. 8 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Liksom Amineh Kakabaveh ser regeringen med stor oro och största allvar på gripandet av Sherwan Sherwani och hans journalistkollegor i irakiska Kurdistan och på det våld mot journalister och människorättsförsvarare som nu sker i Irak och i kurdiska regionen.

Vi har sedan den senaste vågen av protester utbröt i Irak hösten 2019 sett en oroande utveckling när det gäller respekten för mänskliga rättigheter i Irak, inklusive i den kurdiska regionen. Sverige har både bilateralt och genom EU reagerat mot våldet mot demonstranterna, inklusive attackerna som är riktade mot MR-försvarare och journalister.

Vi har framhållit vikten av att man följer och respekterar de mänskliga rättigheterna. Där ingår yttrandefrihet, föreningsfrihet, förhandlingsfrihet och mediefrihet men också att det måste utkrävas ansvar av dem som har gjort sig skyldiga till övervåld.

Respekten för alla befolkningsgruppers lika rättigheter är en nyckelfråga för Iraks framtid. I bilaterala kontakter med Irak betonar Sverige återkommande vikten av politiska reformer och ekonomiska reformer som syftar till en jämlik behandling av alla irakiska medborgare.

Vi kommer att fortsätta att verka för en inkluderande reformprocess och en nationell försoning. Jag vill avsluta med att tacka Amineh Kakabaveh för att hon tar upp den här frågan till en viktig debatt i Sveriges riksdag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:496 om fallet Michael Rawlinson

Anf. 9 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Pål Jonson har i sin interpellation ställt frågor som relaterar till Michael Rawlinsons tjänstgöring vid den civila krishanteringsinsatsen Eulex i Kosovo.

Pål Jonson har frågat mig hur jag ser på anklagelserna mot Rawlinson och vad regeringen gjorde för honom under hans tid i husarrest, varför regeringen inte krävde att få läsa och att få ta del av utredningen som gjordes av EEAS beträffande Meucci och Ceccarellis agerande, varför regeringen inte hindrade Meucci från att få förlängt förordnande som chef för Eulex, om Ceccarellis utnämning till hög chef vid Eppo påverkar min och regeringens syn på svenskt tillträde till Eppo samt om jag är villig att verka för en utredning av omständigheterna kring fallet Rawlinson i syfte att liknande situationer inte ska uppstå igen.

Jag och statsrådet Damberg har tidigare svarat Pål Jonson i samband med frågorna 2019/20:976, Falska anklagelser mot Michael Rawlinson, och 2020/21:822, Utnämningen av europeisk åklagare.

Låt mig understryka att regeringen tar frågor om svensk utlandsstationerad personal på största allvar.

I det specifika fallet rörande Rawlinson krävde regeringen att en oberoende utredning av ärendet skulle tillsättas. Detta var en kraftfull och mycket tydlig diplomatisk åtgärd. Regeringen fick gehör för sitt krav, och en utredning inleddes av Europeiska utrikestjänsten, EEAS, som även omfattade insatschefens agerande. Som utsändande stat fick Sverige sedan ta del av utredningens huvudslutsats – att ingen kritik kunde riktas mot den svenske utsände. Regeringen verkade aktivt för att den svenske utsände skulle få en skriftlig upprättelse och ett rekommendationsbrev från EU, vilket också skedde. Insatschefens förordnande förlängdes inte någon mer gång efter att den interna utredningen genomförts, utan EU valde att utse en ny chef för insatsen. Det var i enlighet med de budskap som Sverige hade framfört.

Under den tid som Rawlinson, till följd av insatschefens agerande, var suspenderad från sin tjänst i Kosovo, liksom därefter, verkade regeringen genom Utrikesdepartementet såväl som genom vår EU-representation i Bryssel och vår ambassad i Pristina till hans stöd.

År 2016 tog Sverige initiativ till – och fick stöd för – utarbetandet av ett nytt regelverk för disciplinärenden i EU:s civila krishanteringsinsatser. Sverige är nu pådrivande i att uppmana till en översyn av regelverket i syfte att ytterligare främja arbetsmiljön inom de civila insatserna.

Regeringen fortsätter med lagstiftningsarbetet för att kunna ansluta Sverige till den europeiska åklagarmyndigheten, Eppo. Eppo-samarbetet kommer att fylla en viktig funktion genom att utreda och åtala fusk med EU-medel, och frågan måste ses i ett större sammanhang än att en enskild åklagare från ett annat medlemsland har utnämnts i en process som vi inte har varit delaktiga i.

Avslutningsvis: Omständigheterna i Eulex-insatsen år 2014–2015 har utretts på ett oberoende sätt av den instans som var ytterst ansvarig för insatsen, Europeiska utrikestjänsten, EEAS. Sverige bidrog till att så skedde och har konsekvent agerat till stöd för den svenske utsände.

Sverige har därefter, och mot bakgrund av det inträffade, verkat för – och fått till stånd – ett nytt regelverk för disciplinärenden i EU:s civila krishanteringsinsatser som vi nu verkar för en översyn av. Regelverket syftar till precis det som Pål Jonson efterfrågat: att en liknande situation inte ska kunna uppstå igen.

Prot. 2020/21:90
9 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 10 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret på min interpellation!

Huvuddelen av de händelser som vi kommer att diskutera i dag ägde rum för över fem år sedan, både i Kosovo och i Bryssel. Men skälet till att vi behöver diskutera dem i dag i kammaren är att det hela tiden kommer nya uppgifter. Vad som händer är att vi får nya vittnesmål om vad som skedde under Eulex. Vi vet också att hårt arbetande grävande journalister återkommande arbetar med frågan, vilket jag verkligen välkomnar.

Det finns alltså ett antal personer, bland dem Michael Rawlinson, som jag tycker förtjänar att uppmärksammas. Jag vill verkligen lyfta fram deras namn, för de har gjort viktiga insatser för Sverige.

Vi behöver helt enkelt gå till botten med vad som skedde i Eulex under perioden från 2014 fram till 2016.

Fru talman! Låt mig först ge en kort bakgrund till själva fallet. Michael Rawlinson, som avled i juli 2018, var en mycket erfaren svensk underrättelseofficer. Han hade en bakgrund på Kustjägarskolan och Fallskärmsjägarskolan, och han hade tjänstgjort i olika omgångar i Kosovo.

Under den tid han var chef på kriminalunderrättelsekontoret på Eulex bedrev han också en mycket känslig utredning mot två brottsanklagade italienska domare som också var knutna till Eulex. Men i samband med att italienaren Gabriel Meucci tillträdde som chef för Eulex kastades allt detta över ända. Meucci sa då att nu var häxjakten på italienare över, och han ville att alla internutredningar mot italienare och andra medborgare skulle läggas ned.

Detta är naturligtvis i högsta grad anmärkningsvärt. Det är också någonting som påverkar Sverige, för åtminstone tre personer som var knutna till antikorrupsionsutredningen var svenskar, som utförde ett väldigt viktigt arbete där.

Vad som sedan skedde var att Michael Rawlinson togs ur tjänst i mars 2015 och försattes i husarrest efter helt grundlösa anklagelser från Meucci. Rawlinson flögs för övrigt tillbaka till Sverige den 7 april, då han under oklara omständigheter plötsligen blivit allvarligt sjuk av mördarbakterier.

Jag vet att den 19 juni markerade den svenska regeringen i fallet och sa att man inte kommer att förlänga Meuccis mandat om det inte tillsätts en utredning beträffande hur Eulex hade agerat i detta. Tre dagar senare väljer Meucci tillsammans med Ceccarelli att öppna Michael Rawlinsons säkerhetsskåp. Det är alltså en stor skandal som sker. Det är totalt oacceptabelt att man öppnar en svensk underrättelseofficers säkerhetsskåp. Dels var Michael Rawlinson därmed bränd som underrättelseofficer på Balkan, dels sätter detta andra människors liv i fara. Han hade säkert mycket säkerhetskänsliga uppgifter i säkerhetsskåpet.

Fru talman! Jag har inget behov av att på något sätt misstro regeringens intentioner eller vilja att gå till botten med detta vare sig när det kommer till korrupcion eller till att skydda utsänd personal. Men jag har ett ansvar

som en del av oppositionen att granska regeringens agerande. Jag vill därför ställa två frågor till utrikesministern.

Först och främst: Varför sa regeringen helt enkelt inte nej till att förlänga Meuccis mandat? Meucci valde ju att inte angripa korruptionen, som uppenbarligen var ett stort problem inom Eulex, utan han angrep dem som faktiskt jobbade mot korruptionen. Detta berörde uppenbara svenska intressen i och med att det var flera svenskar som var engagerade i det här.

Nu valde regeringen dock en annan väg; man valde att i stället kräva att Meuccis roll skulle utredas. Problemet med det var att man själv inte fick läsa den utredning som man hade beställt. Man fick den i stället uppläst. Inte heller cirkulerades utredningen till de andra medlemsstaterna i EU. Varför böjde sig regeringen för kravet att inte få läsa utredningen och att inte låta EU:s övriga medlemsstater läsa den?

Anf. 11 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att alla som har varit inblandade kan enas om att detta ärende är otroligt allvarligt och djupt olyckligt. Det gäller inte bara tragedin i Michael Rawlinsons alltför tidiga bortgång utan även att den dåvarande insatsledningens agerande undergrävde Eulex Kosovos anseende.

Det ligger i Sveriges intresse att bidra till att stärka EU:s trovärdighet som säkerhetspolitisk aktör och unionens krishanteringsförmåga. Vi tar därför en aktiv roll i de översyner som görs av insatserna, vad gäller såväl uppgifter som genomförande.

UD har fått ta del av den rapport som Pål Jonson nämner och dess huvudsatser när det gäller Rawlinson. Ingen kritik kunde riktas mot honom. Jag kan inte svara exakt på hur detta skedde eftersom det är mer än fem år sedan, men jag håller för sannolikt att rapporten även täckte andra, helt interna, aspekter för EU:s utrikestjänst. Det för svensk del centrala gällde huruvida kritik kunde riktas mot Rawlinson, vilket alltså inte var fallet.

Insatsernas arbetsmiljö är naturligtvis tätt kopplad till de översyner och rapporteringar som görs. Därför understryker regeringen kontinuerligt vikten av att EU:s insatser beaktar frågor i förhållande till personalpolitiken inom insatserna och externt. Som ett led i detta verkar regeringen för att EU:s insatser ska ha separata rådgivarfunktioner för mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Vidare har Sverige agerat tydligt för att EU:s uppförandekod bör omfatta såväl jämställd arbetsmiljö som förebyggande av övergrepp och trakasserier. Det fanns alltså flera skäl till att regeringen kraftfullt agerade till stöd för Rawlinson.

I kontakt med ledningen för EU:s utrikestjänst underströk regeringen att hanteringen av Rawlinson var oacceptabel. Vi uttryckte stor oro för hur ledningen av Eulex fungerade. Som ett resultat av dessa kontakter fick vi till stånd en oberoende utredning. Utredningen ledde till att den dåvarande insatschefen inte fick förlängt mandat. Vi verkade för att Rawlinson skulle få en skriftlig upprättelse och ett rekommendationsbrev från EU:s utrikestjänst, och detta skedde.

Regeringens agerande gav också resultat på ett mer övergripande plan i och med att vi fick till stånd ett regelverk för disciplinärenden i samtliga

EU:s civila krishanteringsinsatser. Vi arbetar nu med en översyn av detta regelverk för att ytterligare främja arbetsmiljön inom insatserna.

Vi hade alla önskat att Michael Rawlinson hade fått praktisk användning av upprättelsen och rekommendationsbrevet och att han hade fått fortsätta sitt, vad jag förstår, mycket professionella och uppskattade arbete. Jag beklagar djupt att det inte blev så.

Anf. 12 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Låt mig tillägga att jag vet att det finns ett antal duktiga diplomater som har jobbat väldigt hårt med denna fråga. Det är diplomater som jag har djup respekt för. Det vet jag att regeringen också har del i.

Men det är två saker som jag ändå inte kommer ifrån. Det ena är varför vi inte fick läsa en rapport som vi själva hade beställt. Det är rimligt att vi kan ta del av hela denna rapport, och det är obegripligt för mig att vi inte fick det. Jag tycker att det lite grann underminerar arbetet i EU när det gäller att få upprättelse och klarhet i vad som verkligen har hänt i frågan, och det är i sig självt allvarligt.

Låt mig återgå till den mer övergripande frågan om varför Michael Rawlinsons fall och vad som skedde i Eulex principiellt är väldigt viktigt. Det är helt uppenbart att han betalade ett oerhört högt pris för sitt personliga engagemang mot korruptionen inom Eulex. Han utmanade helt enkelt starka politiska krafter och fick betala ett enormt politiskt pris. För det förtjänar han att både uppmärksammas och hedras.

Om en utländsk aktör ger sig på en svensk underrättelseofficer, oavsett om officeren är sekonderad och jobbar under EU-flagg eller jobbar under svensk flagg, måste Sveriges respons alltid vara stenhård vid sådana tillfällen. Det är totalt oacceptabelt att bryta upp en svensk underrättelseofficers säkerhetsskåp. Det sätter människors liv i enorm fara. Därför måste det alltid ske en mycket stark diplomatisk markering, för annars kommer detta att ske igen.

Dessutom – och detta förutsätter jag att utrikesministern och jag är helt eniga om – är det alltid oerhört angeläget att angripa korruption. Korruption sliter sönder samhällen och skapar enorma orättvisor. Kosovo är enligt Transparency International Europas näst mest korrumperade land efter Ryssland, och tyvärr har utvecklingen gått åt fel håll på senare tid. När det då uppdagas att det finns välgrundade anklagelser om korruption inom Eulex, den mission som är på plats för att bygga upp rättsstaten och bekämpa korruptionen, och att där alltså finns aktörer som göder korruptionen måste det tas på allra största allvar. Detta är oerhört allvarligt.

Om något sådant här uppdagas är det också viktigt vilken respons det blir inom EU och bland dess medlemsstater. Jag kan konstatera att entusiasmen för att utreda den här frågan har varit begränsad, både inom EU:s institutioner och bland viktiga medlemsländer. Det är också någonting man behöver angripa.

Utrikesministern säger i svaret att omständigheterna i Eulex-insatsen har utretts på ett oberoende sätt av den instans som hade ansvar för insatsen. Det är naturligtvis helt korrekt; det är EEAS själva som har utrett. Problemet är ju bara att EEAS var en del av problemet, som jag uppfattade det. Man tog inte de här sakerna på fullaste allvar. Det skulle ha skett en oberoende utredning utanför EU:s utrikestjänst. En sådan utredning hade haft ett mycket större mått av legitimitet.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Jag uppfattar inte heller att det i någon betydande grad har förekommit uppföljning och ansvarsutkrävande i detta. Jag kan konstatera att Meucci fick förlängt förordnande fram till juni 2016; sedan slutade han i insatsen. Jag kan också konstatera att Ceccarelli, som också fick kritik i utredningen, har gått vidare till att få en mycket hög och central position inom Eppo, som alltså ska arbeta för att bekämpa korruptionen inom EU. Det tycker jag är anmärkningsvärt i sig självt.

Jag måste ändå fråga utrikesministern vilka signaler hon uppfattar att det sänder till allmänheten när sådana här saker kan få fortgå över tid inom Europeiska unionen. Både Ann Linde och jag är ju varma anhängare av ett starkt europeiskt samarbete.

Anf. 13 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag måste verkligen understryka att jag inte har någon annan syn på den här händelsen och på hur oacceptabelt detta är än vad interpellanten har.

Vi tar frågor om behandlingen av utlandsstationerad svensk personal på allra största allvar. Dessa frågor berör enskilda tjänstepersoner som är sekonderade eller på andra sätt inblandade via svenska myndigheter i insatser som leds av bland annat EU, OSSE och FN. Inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik bedrivs det insatser som bidrar till att bevara fred, förebygga konflikter och stärka internationell säkerhet. Självklart är det oerhört viktigt att det inte sker sådana här saker, för då undermineras förtroendet för insatserna.

För närvarande har EU elva civila och sex militära insatser. Vi fäster stor vikt vid arbetsmiljöfrågorna i dessa insatser. Det är helt enkelt EU:s uppdrag, EU:s befälskedja och EU:s regelverk som måste gälla för samtliga, oavsett vilken nationalitet de har.

Vi följer också direkt upp saker med våra utsända myndigheter om vi får höra någonting, vare sig det är i Stockholm eller någon annanstans i världen. Genom kontakter på alla nivåer har Regeringskansliet bättre möjligheter att på lämpligt sätt följa upp eventuella signaler om att något inte står rätt till. Sådana signaler fick vi om insatsen Eulex i Kosovo 2014–2015. Utifrån dessa signaler agerade regeringen direkt och resolut. Det vidtogs en rad åtgärder som dels rörde Michael Rawlinson specifikt, dels adresserade arbetsmiljöfrågorna mer generellt i EU:s civila insatser, just för att det som Pål Jonson tar upp inte ska ske: att man får ett minskat förtroende.

Eulex har sedan dess genomgått stora och betydande förändringar. Man har förändrat mandatet och sett till att arbetet inom insatsen har stramats upp. Den nuvarande insatschefen Lars-Gunnar Wigemark och hans företrädare har aktivt arbetat med insatsens organisationskultur.

När det gäller Danilo Ceccarelli och hans roll i Eppo är Sverige ännu inte med i Eppo. Vi har alltså inte rösträtt i frågor om Eppo, och det finns inte heller någon svensk åklagare i kollegiet. Sverige har alltså inte kunnat vara delaktigt i utnämningen av Danilo Ceccarelli. Den biträdande europeiska chefsåklagaren, vilket är den titel han har, utses av Eppos kollegium bland ledamöterna. Det är en europeisk åklagare från varje medlemsstat som deltar, och eftersom vi inte är med har vi inte kunnat delta i den här processen.

Anf. 14 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för denna som jag tycker angelägna debatt.

Jag tvivlar inte på att det har skett framsteg inom Eulex. Jag vet till och med att det har gjort det. Det tycker jag i grunden är bra. Jag tycker dock inte att man har tagit de problem som fanns mellan 2011 och 2016 på tillräckligt stort allvar. Man har inte utkrävt tillräckligt ansvar från de berörda personerna, och det tycker jag är djupt beklagligt och beklämmande.

Som jag sa inledningsvis stiger nu kunskapsläget om vad som har skett genom de granskande journalisterna och genom att personer som varit kopplade till Eulex helt enkelt berättar om vad som har skett. Det skapar ett nytt kunskapsläge som jag verkligen tycker att vi ska ta fasta på.

Jag är nyfiken på om utrikesministern själv har tagit del av den rapportering som har funnits i Svenska Dagbladet och i olika poddar. Det är faktiskt rätt så bedrövlig läsning och lyssning, om man bryr sig om EU:s krishanteringsförmåga. Detta måste vi gå till botten med.

Personligen skulle jag vilja se två saker. Till att börja med tycker jag att frågan behöver utredas i Sverige. Det finns en rad omständigheter kring det här fallet som vi har mycket att lära av. Det handlar bland annat om Michael Rawlinsons situation när han kom tillbaka till Sverige, som var otillfredsställande i vissa avseenden. Jag nöjer mig med att säga det, men vi jobbar ju återkommande både från riksdagens och från regeringens sida med att utvärdera de internationella missionerna. Jag tycker att det här skulle förtjäna en speciell utredning om lärdomarna så att det inte sker igen.

Det andra är att jag skulle vilja vädja till regeringen att lyfta den här frågan i EU-kretsen och bevaka den noggrant. I grunden handlar allt detta om att återupprätta både EU:s heder och EU:s förtroende att genomföra dessa fredsfrämjande insatser, som är mycket viktiga för säkerhet och stabilitet i Europas närområde.

Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag kan försäkra Pål Jonson att jag har läst väldigt mycket om Michael Rawlinsons tragiska fall och allt som hänt efteråt. Som Pål Jonson kanske vet var jag statssekreterare på Justitiedepartementet just under de här åren.

Låt mig vara tydlig: Regeringen tar frågorna om behandlingen av utlandsstationerad personal och möjliga oegentligheter vid EU-missioner på allra största allvar. Det var därför vi agerade så kraftfullt både för en upprättelse för Michael Rawlinson och för åtgärder på EU-nivå så att sådant här inte ska kunna hända igen.

Som jag har redogjort för tillsattes till följd av regeringens påtryckningar en utredning av ärendet och av den dåvarande insatschefens agerande. Utredningens huvudslutsats var tydlig: Ingen kritik kunde riktas mot Michael Rawlinson. Därefter utfärdades just den här upprättelsen och det här rekommendationsbrevet till Rawlinson.

Och som en följd av Sveriges påtryckningar och av den utredning som följde hindrades även en förlängning av insatschefens förordnande. Det här är mycket kraftfullt, och det är ett mycket tydligt agerande.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Som tidigare har nämnts har regeringen också agerat för att vi ska göra allt vi kan för att det inte ska upprepas. På svenskt initiativ har det upprättats ett nytt regelverk för disciplinärenden i EU:s civila krishanteringsinsatser. Det svenska engagemanget för EU:s insatser förblir långsiktigt och vilar bland annat på viktiga och uppskattade bidrag som enskilda svenskar står för i likhet med vad Michael Rawlinson gjorde på sin tid.

Tack för debatten, Pål Jonson!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:448 om underhållet av våra vägar

Anf. 16 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Sofia Westergren har frågat mig vad jag avser att göra för att beta av underhållsskulden på våra vägar och höja standarden på vägarna för att matcha framtida ökade behov av transporter.

Jag besvarade så sent som den 17 februari en fråga från Sofia Westergren avseende regeringens insatser för vägnätet. Jag redogjorde i mitt svar för de satsningar som regeringen genomför avseende vägunderhållet och betydelsen av dessa för att skapa förutsättningar för en hög nivå på standard och på tillgänglighet. Jag upprepar därför inte det här i dag igen.

Efter många år av underinvesteringar kan jag konstatera att regeringen nu ökat ramarna till vägunderhåll. Även särskilda satsningar har genomförts, vilka har riktats mot landsbygdens vägar där behoven är stora och vägarna ofta är det huvudsakliga alternativet för transporter. För regeringen är det viktigt att säkerställa en god tillgänglighet i hela Sverige. Det ska vara möjligt att bo, leva och verka i alla delar av landet.

Regeringen har inlett arbetet med att ta fram en ny nationell plan för utveckling av transportinfrastrukturen och avser att lägga fram en infrastrukturproposition till riksdagen under våren 2021. Efter riksdagsbeslut om ekonomiska ramar fortsätter arbetet med den så kallade åtgärdsplaneringen. Den innebär att de åtgärder som bör prioriteras in i den nationella planen identifieras. Beslut om en ny nationell plan planeras till 2022.

Anf. 17 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag tackar Eneroth så mycket för svaret.

Det senaste året har påvisat vikten av ett starkt samhälle som det går att lita på. Ska hela landet leva måste vägarna fungera, men tyvärr visar verkligheten något annat. Underhållsskulden växer likt en snöboll.

Det behövs 2 miljarder extra per år bara för att stoppa förfallet. Ska vi betala av underhållsskulden kostar det 20 miljarder, och det är försiktigt räknat. Stoppar vi inte förfallet kommer en tredjedel av vägarna att vara förfallna. Och då, fru talman, stiger kostnaderna till mer än det dubbla för att få ordning på detta.

Trafikverket lägger årligen cirka 1 miljard på bärighetsförstärkande åtgärder. Men 2021–2025 kommer dessa pengar att användas till annat, som förstärkning av broar, och inte användas för underhåll av själva vägarna.

Jag, som är en före detta åkare och lastbilschaufför, har sett hur vägmiljön blivit alltmer svårtillgänglig för större fordon. Inför debatten har jag pratat med gamla kollegor i branschen som vittnat om att det har blivit sämre. Rapporten *Långsiktiga effekter av ett underfinansierat vägunderhåll* bekräftar denna bild.

Fru talman! Spårdjupet i vägen ökar. Med allt smalare vägar kör fordonen på exakt samma plats. En viss yta får mycket belastning medan övrig yta inte får någon belastning. Med bredare vägar blir körningen mjukare och kan anpassas mer efter annan trafik, och fordonen belastar vägbanan på ett skonsammare sätt.

Spårdjupet har ökat med 100 procent under ministerns tid vid makten. Spåren i vägbanan skapar även problem för vinterväghållning och orsakar vattensamlingar.

Ekonomilagning som görs med bitumen och grus skapar stor irritation då den orsakar både stenskott på vindrutor och plåtskador. Lagningens hållbarhet är dessutom väldigt dålig. På västkusten, som jag kommer från, vittnar yrkeschaufförerna om det undermåliga oljegruset, som även läggs på motorvägar. Skadorna som lagas är tillbaka redan efter ett par veckor. Det kan inte ens kallas provisoriskt med så kort hållbarhet.

Fru talman! Jag vill ge infrastrukturministern möjlighet att berätta hur han ser på att spårdjupet har ökat med 100 procent under hans tid vid makten.

Anf. 18 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar för en väldigt viktig interpellation.

Fru talman! Infrastrukturministern måste vara den sista personen i Sverige som inte har upptäckt det usla vägnätet. Det är klart att det är allvarligt när det sannolikt är ett parti i en regering som består av två partier som har kidnappat en sådan här viktig fråga. Konsekvenserna har min kollega Sofia precis berättat om. Vägarna blir sämre och sämre. Och, fru talman, sämst vägar i Sverige är det i Gävleborg.

Sämst vägar i Sverige är det i Gävleborg. Det är ett viktigt län. Det är ett genomfartslän för E4:an. Det är ett skogslän, och det är ett län med långa avstånd. Nu har det gått så långt, fru talman, att det till och med skrivs i Hudiksvalls Tidning. Jag förstår att statsrådet är helt ointresserad av medier norr om Dalälven. Men han eller någon kollega hade kunnat läsa detta: "Trafikpolisen ansluter i kritiken – för dålig vinterväghållning". Så står det i dag.

På helahalsingland.se står det: "Nu kliver flera av trafikpoliserna i Hälsingland fram och gör kritikerna sällskap.

– Vi är ganska duktiga på att ringa och höra av oss till ledningscentralen, så inom driften känner man nog till oss och våra åsikter." Så säger en av trafikpoliserna.

Han säger vidare:

"Trafikverket säger att de ser en pågående nedslitning av vägnätet och den eskalerar. Det innebär att när vägen får sådana här spår så är det jättesvårt att få bort isen, för plogen är ju rak." Så säger han när de har en trafikkontroll på E4:an.

Det är just den här vägen, livsnerven, som en av poliserna kallar den, de är mest kritiska till.

Och så frågar journalisten: "Varför är ni kritiska?" Svaret är:

"– Det är lite som att det blir en överraskning varje gång det blir snö. Det tar för lång tid att hinna snöröja på de här huvudsträckorna. Ofta hinner man röja till exempel E4, men man hinner inte med att ta omledningsvägarna." Det säger trafikpolisen enligt [helahalsingland.se](https://www.helahalsingland.se) i dag.

Han fortsätter:

"– Trafikverket har under många år fått för lite pengar och det är det vi märker. Det här är egentligen en politisk fråga, så det ska inte slå tillbaka mot tjänstemännen eller de som sitter och kör och sliter med det här."

Fru talman! Det är verkligheten. Det är verkligheten som beskrivs på [helahalsingland.se](https://www.helahalsingland.se) i dag. Det är inte ministern på någon SSU-kongress som står och pratar om vad man borde ha gjort eller vad man borde göra. Det här är verkligheten. Det här är verkligheten för bilisterna i Sverige. Det är verkligheten för yrkeschaufförerna. Det går så långt, fru talman, att trafikpolisen uttalar sig i Hudiksvalls Tidning och mer eller mindre vädjar om hjälp.

Så kan det inte fortsätta, fru talman. Inte ens vägunderhållet sköts. Jag har haft en interpellationsdebatt med ministern om det. Dagen efter berättade Trafikverket i våra lokaltidningar att pengarna inte ens räcker till för att underhålla det vi har.

Pengarna räcker inte ens till för att underhålla det vi har. Det betyder, fru talman, att för varje dag som går försämras vägnätet i Sverige. Det är allvarligt för yrkeschaufförerna. Det är allvarligt för företagsamheten. Hur ska man kunna bedriva företag i Ljusdal när gods ska fraktas ned till Mjölby under natten och vara framme just in time, när vägen knappt är farbar på grund av att det i ett vinterland som Sverige är snö och kyla?

Fru talman! Det är fullt normalt att det är snö och kyla i Sverige. Jag har själv ringt när jag åkt 83:an, som var blixthal en lördagseftermiddag för ett par veckor sedan. Det var blixthalka! Inte undra på att det händer olyckor i Sverige.

Jag skulle vilja veta hur infrastrukturministern i Sveriges regering ser på att trafikpolisen går ut och vädjar i Hudiksvalls tidning att det måste bli bättre.

Anf. 19 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Då är det återigen dags att debattera det bristfälliga underhållet på landets vägar. Lars Beckman tog upp mycket av det som händer i Gävleborg, men vi har dåliga vägar även i Jämtland, Västerbotten, Skaraborg och Småland. Det spelar ingen roll var man befinner sig i landet – vägnätet är väldigt slitet.

Man ska kunna leva och bo i hela landet. Det står det också i svaret som ministern gav Sofia Westergren i den här debatten. Det står om "landsbygdens vägar där behoven är stora och vägarna ofta är det huvudsakliga alternativet för transporter". Om skogsindustrin ska kunna leva och verka måste man få ut virket ur skogen. Men hur ska man bära sig åt när vägarna inte bär? Hur ska då en av landets viktigaste näringar klara sig?

Jag vet att regeringen vurmar för att lyfta upp transporter på järnväg, och det tycker även vi är bra. Men hur det än är behövs lastbilen, antingen i början av en transport eller i slutet. Ska järnvägen kunna bära mer gods förutsätter det också att lastbilarna kommer fram.

I dagens Proffs kan man läsa att tre av fyra svenskar vill se mer pengar till vägunderhåll. Det är ett kraftigt underbetyg åt regeringens sätt att sköta vägunderhållet. Vidare skriver man att åtta av tio transporter sker på väg och att om hela Sverige ska kunna leva ”behövs det farbara vägar i hela landet. Läget är riktigt illa i delar av landet, vägnätet knakar i fogarna.”

Vi har diskuterat de provisoriska lagningarna tidigare, och Sofia Westergren tog också upp det tidigare i debatten. Man åker med en så kallad snabel på de här bilarna och sprutar ut lite olja. Så lägger man grus på det, och så körs det till av bilarna. Det är provisoriska lagningar som inte ens håller veckan ut på hårt trafikerade vägar.

Jag tog upp det i den förra debatten, och jag gör det nu igen: E20, en pulsåder genom landet, är bitvis så dålig att det är stora hål i den. Jag var själv uppe och körde vid Mariestad och fick vika undan för en håla i vägen. Då pratar vi om en Europaväg som försörjer stora delar av landets transporter ned till Skandinavians största hamn. Detta är ett kraftigt underbetyg till regeringens sätt att sköta vägunderhållet.

Det krävs minst 2 miljarder extra varje år för att stoppa fortsatt förfall. Läger man inte på de här 2 miljarderna kommer vägarna att bli allt sämre, och hur ska vi då klara industriell verksamhet, livsmedelsproduktion och annat runt om i landet? Det är ju den verksamheten som försörjer stora delar av den svenska ekonomin. Regeringen måste ta till kraftfulla åtgärder för att vägarna ska ha en rimlig standard.

Jag är övertygad om att ministern i den här debatten kommer att säga som han har sagt förut, nämligen att regeringen satsar mer än vad tidigare regeringar har gjort. Så kan vara fallet, men det är inte gott nog med tanke på hur det ser ut ute på landets vägar.

Anf. 20 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Sofia Westergren, för interpellationen! Den är viktig, eftersom statusen på svenska vägar är viktig för trafiksäkerheten.

Om vi börjar där ska vi ändå konstatera att vi har haft en lyckad utveckling. Det är färre skadade och döda i trafiken än någonsin. Utifrån nollvisionen har vi i Sverige lyckats utforma trafiksäkerheten med bra standard på vägarna och med mitträcke så att man undviker frontalkrockar. Jag kommer ju från fordonsindustrin, och där ser vi också en utveckling med allt säkrare fordon. Vi kan alltså glädja oss åt en utveckling med en ökad trafiksäkerhet.

När det gäller det som Thomas Morell var inne på i sin kommentar, det vill säga att det läggs mer resurser än någonsin på vägunderhåll nu, är det väl det som är skillnaden. Jag vet att Lars Beckman satt i riksdagen 2010–2014. Då kunde han kanske ha pläderat för mer pengar till vägar. Moderaterna har ju inte börjat lägga pengar på vägarna förrän i opposition efter 2014, i budget efter budget. I regeringsställning valde Moderaterna att prioritera annat framför satsningar på svensk infrastruktur, till exempel skattesänkningar för välbeställda, privatiseringar och systemskifte. Man underlät att investera både i det svenska järnvägssystemet och i vägarna.

Nu har Trafikverket mer pengar än någonsin för vägunderhåll – 164 miljarder. Det togs i den nationella planen 2018. Sedan dess har vi i nästan varje budget återkommit med ytterligare insatser, senast med 1 ½ miljard i satsning på vägunderhåll, öronmärkt till vägar i landsbygd.

Jag vet att behoven är ännu större. Det är ingen tvekan om det. Efter år av underinvesteringar, där inte minst en moderatledd regering lät bli att satsa på infrastrukturen, vägar och järnvägar, har vi fått återhämta och kunnat göra stora insatser för att återställa kvaliteten i den svenska infrastrukturen, först i nationell plan 2018 med 100 miljarder kronor mer. Jag utesluter inte att nästa nationella plan kommer att innehålla ännu mer resurser.

Nu är vi ett skede där vi har lyssnat in Trafikverkets inriktningsunderlag som har kommit in till regeringen. Vi har haft hearingar, och där säger både Trafikverket och representanter för regioner och näringsliv att det behövs mer pengar till vägunderhåll och järnvägsunderhåll liksom till viktiga investeringar i inte minst järnväg men också annan infrastruktur.

Detta bereder vi nu inför kommande infrastrukturproposition och så småningom inför den nationella planen. För dem som följer debatten och inte vet hur infrastrukturplaneringen ser ut är det alltså vart fjärde år som man tar ramarna och de långsiktiga förutsättningarna. Så ser ordningen ut.

Förra gången det skedde var första gången en socialdemokratiskt ledd regering fick möjlighet att göra det. Efter år av underinvesteringar när Lars Beckman och hans partikollegor satt i riksdagen och nedprioriterade infrastrukturen kunde vi då göra en ordentlig satsning och lägga 100 miljarder kronor mer på infrastruktur och ta steget för att förbättra kvaliteten och även möta klimatomställningen.

Det ska bli intressant att höra hur Moderaterna, som nu har allt fler företrädare som är klimatförnekare, ska klara av att både säkra att vi har bra resurser till vägunderhåll och klara av den nödvändiga omställning som behövs för att elektrifiera vägnätet och satsa mer på järnväg och en klimatsäker sjöfart.

Där har vi tydliga inriktningar för att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Jag vet att inte alla moderater delar den uppfattningen. För oss är dock vägarnas kvalitet, järnvägens kvalitet och infrastrukturens satsningar helt nödvändiga för att trygga jobb och tillgänglighet i Sverige men också klimatet.

Anf. 21 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Bättre standard behövs på våra vägar. Jag vill först säga att när Alliansen hade makten gjordes skattesänkningar på arbete, vilket gjorde att fler inkluderades i arbetslinjen. Det gav mer pengar till staten att göra välfärd av.

Jag vill bekräfta det som minister Eneroth sa, alltså att två-plus-ett-vägarna har haft en bra utveckling på olycksstatistiken. De är dock för smala, vilket gör att det blir punktbelastning som ger spårbildning.

Vägarna utgör en stor del av yrkeschaufförernas arbetsmiljö. Smalare vägar, mindre rondeller och oljegrus gör det allt svårare för lastbilarna att leverera till tätorterna. Lägg här till kör- och vilotidsregler i kombination med vägarbeten och rusningstrafik som gör det svårare att planera arbetsdagen. För chaufförernas familjer blir det väntan och osäkerhet om när pappa eller mamma har jobbat klart eller om det blir hemgång först nästa dag. Att alltid vara beredd på att det kan bli en övernattnings i bilen är chaufförens vardag. Nu i vinter har undermålig vinterväghållning gjort det ytterligare svårare att planera arbetsdagen.

Fru talman! Det är dags att ta chaufförernas arbete och arbetsmiljö på allvar. Kampen om kostnader och dåligt vägunderhåll påverkar yrkeschaufförernas arbetsmiljö.

Ett antal kommuner i Dalsland krävde nyligen åtgärder för de undermåliga vägarna i landskapet genom en skrivelse till Västra Götalandsregionen. Riksväg 98 i Norrbotten och riksväg 90 i Västerbotten är de sämsta riksvägarna, tätt följt av väg 99 i Norrbotten, enligt en undersökning. I Göteborg pågår extremt många vägbyggen, vilket påverkar trafiken negativt. En väg som har varit dålig i många år är Exportgatan på Hisingen. Lastbilschaufförer vittnar om flera feldoserade kurvor i Göteborg. Ett exempel är den vid Klarebergsutfarten på E6.

Under 2020 valde Trafikverket att i stället för nödvändigt underhåll sänka hastigheten på 121 mil vägar från 90 kilometer till 80 kilometer. Man ansåg att detta var nödvändigt av säkerhetsskäl eftersom standarden på vägarna var för dålig.

Att inte anpassa och underhålla det man en gång byggt är en mycket dålig affär. Trafikverkets prognos är att transporter för gods förväntas öka med 50 procent och persontransporter med 30 procent.

Fru talman! Jag vill fråga infrastrukturministern om han anser att det är rimligt att sänka hastigheten på våra vägar i stället för att investera och stärka vägarna så att hastigheterna i stället kan behållas eller till och med höjas för att hela Sverige ska leva.

Anf. 22 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det är precis som Sofia Westergren säger, nämligen att under alliansregeringens tid kom fler i jobb och det blev mer resurser till välfärden.

Fru talman! Det måste vara en mycket otacksam uppgift för en socialdemokratisk infrastrukturminister att stå här och försöka förklara det kraftigt försämrade vägnätet i Sverige. Alla som ser denna debatt, alla som har den minsta lilla insyn i svensk politik, vet naturligtvis att det är Miljöpartiet som blockerar frågan.

Vi vet att Miljöpartiet hatar mobilitet, och vi vet att Miljöpartiet inte har några riksdagsledamöter norr om Dalälven. Och det finns naturligtvis en förklaring till det. Ingen vettig människa norr om Dalälven röstar på ett parti som så aktivt försämrar livsvillkoren. Men det som är förvånande är att Socialdemokraterna tillåter detta. Socialdemokraterna har tidigare stått upp för skogslänen och för hela Sverige, men numera tillåter man ett litet treprocentsparti att styra hela infrastrukturutvecklingen i Sverige med förödande resultat.

Precis som någon annan sa här är vägarna dåliga i hela Sverige, men de är sämst i Gävleborg. Till och med trafikpolisen går ut i Hudiksvalls tidning Hela Hälsingland och rasar över att det är så usel trafiksäkerhet. Man hänvisar till flera allvarliga trafikolyckor i Hälsingland på grund av den usla vinterväghållningen och det usla vägunderhållet. Då vore det rimligt att ministern förhåller sig till verkligheten och inte håller tal på en SSU-kongress. Det här är Sveriges riksdag. Vi förväntar oss mer av ministern och att få ett riktigt svar på frågan om när vägunderhållet kommer att förbättras.

Prot. 2020/21:90
9 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 23 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret, statsrådet Tomas Eneroth.

Vi debatterar det dåliga vägunderhållet, det nästan obefintliga vägunderhållet, utanför storstäderna. I Skövde har Västtrafik lagt ned en busslinje. Motivet när man lade ned busslinjen var att man inte kunde garantera förarens och passagerarnas säkerhet eftersom vägen var så dålig. Sedan säger regeringen att vi ska åka mer kollektivt. Men när kollektivtrafiken inte kan köra på grund av att vägarna är dåliga, hur kan vi då leva och bo utanför städerna? Det är en bra fråga.

Det är också sant, som statsrådet säger, att det behövs pengar för vägunderhållet. Men det finns en detalj; det behövs mycket mer pengar om vi ska kunna bibehålla standarden på vägarna. Att satsa på ett fungerande vägnät står inte i motsats till klimatet, utan snarare blir det mindre utsläpp om vägen fungerar.

Man kan inte låta bli att titta på vad som står i tidningarna. I en artikel står det att det kommer in sönderskakade bilar – just från Gävle, Lars Beckman. I verkstaden tittar de på bokningarna; det är fråga om fjäderbrott på bilarna och spindelleader som ger upp på bilarna. Jag som har varit aktiv ute på vägarna i många år inser vad ett fjäderbrott betyder. Det kan vara fråga om ett totalhaveri där man flyger över i mötande körfält. Om en spindel ger upp blir det samma effekt. Det är alltså vardagen för landets bilister på ett vägnät som är i fritt fall när det gäller underhållet. Här måste regeringen göra någonting.

Anf. 24 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det här är intressant. Sofia Westergren och även Lars Beckman bekräftar precis det jag sa tidigare, nämligen att den moderatledda regeringen lade pengarna på skattesänkningar. Nu ledde inte det till att det blev mer resurser i samhället. Det ledde inte till mer pengar till vägar eller infrastruktur. Ni sänkte skatten, och det blev en ökad arbetslöshet och försämrade statsfinanser.

Det var ingen lyckad ekonomisk politik under tiden 2006–2014. Vi fick ta över en skyhög arbetslöshet, usla statsfinanser och dränerade investeringar. Om man i stället hade valt att investera i vägarna och i järnvägarna hade det varit lite lättare för en ny regering att tillträda 2014 och stärka kvaliteten på vägarna. Nu fick vi börja på minus efter år av underinvesteringar.

Visst finns det skäl att förbättra vägnas standard. Det var därför vi lade 164 miljarder kronor i den förra nationella planen. Det är därför vi ser till att årligen öka anslagen. Senast var det med 1,5 miljarder öronmärkta för landsbygden. Det är därför jag också tror att vi vid kommande infrastrukturplanering kommer att behöva skjuta till mer resurser till infrastruktur. Det är oklart om Moderaterna kommer att ställa upp på detta. Det är möjligt att man gör det i opposition. I majoritet väljer man som vanligt alltid skattesänkningar.

Jag uppskattar verkligen att Sofia Westergren tar upp frågan om chaufförernas villkor och åkerierna. Här finns en intressant fråga. Svenska åkerier har under lång tid brottats med en osjyst konkurrenssituation, inte minst från utländsk lastbilstrafik. Det gjorde inte den moderatledda regeringen något åt eftersom det skulle vara fri rörlighet, fri konkurrens och fria marknadsvillkor, pressade löner och pressade sociala villkor. Vi har utefter

vägarna sett utländska chaufförer bo i hytterna och laga mat ute på parke-
ringsplatserna.

Vi har tagit tag i detta och förhandlat fram ett mobilitetspaket inom EU
som säger att det är fråga om utstationering från dag ett och att svenska
löner och villkor ska gälla. Vi har sett till att det går att låsa fast hjulen på
lastbilarna om man inte följer uppsatta regler. Klampning fanns inte före
2014.

Vi har skapat en lagstiftning som säger att den som yrkesmässigt be-
ställer transporter av åkerier har en skyldighet att se till att det är fråga om
lagliga transporter. Nu har de första domarna fallit.

Vi har infört sanktionsavgifter som gör att den som har usla arbetsvill-
kor eller inte följer reglerna kan få betala dryga avgifter – på plats.

Vi har också ökat kontrollen av yrkestrafiken. Inte minst utreder vi nu
en yrkestrafikinspektion.

Det här är vårt sätt att säkerställa att det blir sjysta konkurrensvillkor.
Men vi har också något som skulle kunna innebära en förbättring.

Jag frågade nyligen Moderaternas trafikpolitiska talesperson om synen
på en vägslitageavgift, som partiet har varit stark motståndare till. Jag tror
att Moderaterna fortfarande är det.

Nu försvinner Eurovinjett, systemet som gör att utländska lastbilar i
några länder ändå betalar på svenska vägar. Det avvecklas på europeisk
nivå. Nu har vi snart en ordning där det bara är svenska åkare som betalar
på svenska vägar. När de åker utomlands, i Tyskland och Frankrike och så
vidare, betalar svenska lastbilar. Men när rumänska, bulgariska eller tyska
lastbilar kommer till Sverige betalar de ingenting eftersom bland annat
Moderaterna är emot en vägslitageavgift.

Varför är det rimligt? Vore inte det ett bra sätt att öka intäkterna, kan-
ske till vägunderhåll? Eller accepterar man usla sociala villkor för att det
är viktigare att hålla nere transportkostnaderna än att hitta ett bra sätt att
finansiera – ett sätt som de flesta andra europeiska länder numera tycker
är ganska rimligt?

Anf. 25 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag är väldigt glad över minister Ene-
roths engagemang för yrkeschaufförernas arbetsmiljö, som jag delar med honom. Den behöver
stärkas och förbättras.

Jag vidhåller att Alliansens skattepolitik med sänkt skatt på arbete gjor-
de att vi var fler som arbetade och blev inkluderade i arbetslinjen. På så
vis blev det mer intäkter. Det blev alltså fler som betalade skatt till välfär-
den.

Den här regeringen kommer nu att straffbeskatta fordon. Minister Ene-
roth nämnde att nya fordon gör att vi har ny teknik och säkrare bilar ute på
våra vägar. Men hård beskattning kommer att göra att vi får fler begagnade
bilar som köps in från våra grannländer.

Är det smalare vägar och mindre rondeller som ministerns väg- och
miljösatsningar har gått till? Jag vill informera ministern om att detta kraf-
tigt påverkar yrkeschaufförernas arbetsmiljö ytterligare negativt.

Samtidigt som arbetslösheten stiger till följd av pandemin stiger beho-
vet av investeringar i den svenska infrastrukturen. Min nästa interpella-
tionsdebatt blir med ministerns kollega arbetsmarknadsministern. Jag und-
rar om minister Ene-
roth ser att de två kan slå samman sina båda problem.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Infrastrukturministern har en massa arbete att göra, och arbetsmarknadsministern har en massa arbetslöshet att lösa. Jag undrar om ni kan slå ihop de två sakerna. Att då inkludera arbetslinjen är bra för Sverige.

Anf. 26 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag kan svara direkt, Sofia Westergren: Självklart gör vi det. Självklart ser vi infrastrukturinvesteringar som en viktig motor i svensk ekonomi. Det skapar jobb.

Den förra nationella planen beräknade Trafikverket skulle kunna leda till ungefär 235 000 årsarbeten. Det är ett av skälen till att det är så viktigt att göra infrastrukturinvesteringar. Det kan vara vägunderhåll, järnvägsunderhåll, satsningar på Norrbotniabanan eller nya stambanor. Det driver igång ekonomin, men det gör också att vi faktiskt klarar klimatkraven.

Det var det som var så bedrövligt under tiden då vi hade en moderatledd regering: Man avstod från att göra investeringar som skulle kunna skapa jobb. Man trodde att enbart sänkta skatter skulle leda till ökad sysselsättning. Den effekten uteblev. Fredrik Reinfeldt sa att 5 miljoner skulle i arbete. Det nådde aldrig Fredrik Reinfeldt. Det målet nådde vi med en socialdemokratiskt ledd regering. Fredrik Reinfeldt nådde i stället ett resultat med ökad arbetslöshet, sämre statsfinanser och minskade investeringar i infrastruktur och i samhället i stort.

Nu har vi en annan tingens ordning. Nu investerar vi mer än någonsin i infrastruktur – i den förra planen 100 miljarder mer än vad alliansregeringen mäktade med. Jag kan tänka mig att nästa nationella plan kommer att innehålla än mer, för behoven finns ju. Det har alla här redovisat.

Efter år av underinvesteringar behöver vi satsa mer, inte minst på vägunderhåll men också på järnvägen, på sjöfarten och på cykling i storstäder och annan stadsomvandling som kommer att behövas. Det är våra tydliga prioriteringar, för vi tycker att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Vi ser också att infrastrukturinvesteringar skapar nya jobb, bättre konkurrenskraft och bättre förutsättningar att hålla ihop stad och land.

Där är dessvärre inte Moderaterna. Jag beklagar detta. Jag hoppas att ni kan komma med i matchen. Inse att fossilsamhället ligger bakom oss! Var lika modiga som den svenska fordonsbranschen, som nu producerar elbilar i stället!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:480 om svår halka på landets vägar

Anf. 27 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig om jag och regeringen avser att vidta åtgärder för att säkerställa en godtagbar standard gällande underhållet av vintervägar.

Så sent som den 26 januari möttes jag och Thomas Morell här i kammaren för att debattera vinterväghållningen. Samma sak gäller i dag: Regeringen anser att en fungerande vinterväghållning är viktig för såväl

framkomlighet som trafiksäkerhet. Regeringen har därför säkerställt att Trafikverket har ett tydligt utpekat ansvar för detta och erforderliga medel för att kunna genomföra vinterväghållning av hög kvalitet. Trafikverket har framtagna krav för vad som ska gälla för vinterväghållningen på de statliga vägarna.

Trafikverket upphandlar genomförandet av vinterväghållningen och har utvecklat nya, moderna metoder och arbetssätt för uppföljning. Bland annat används numera gps i fordonen, vilket gör att det utförda arbetet kan följas på en detaljerad nivå. Trafikverket anlitar även en tredje part som följer entreprenörernas utförda arbete och kontrollerar att insatser både startar och blir slutförda i rätt tid och med rätt kvalitet. Det är viktigt att säkerställa att entreprenörerna uppfyller sina åtaganden.

Det egna ansvaret är också något som har betydelse för framkomligheten. Är väderförhållandena dåliga, om snön vräker ned eller underkylt regn fryser fast på vägarna, ska man kanske inte ge sig ut utan ställa fordonet. Det är vid förhållandevis få tillfällen på året det råder sådana förhållanden på vägarna, men det är viktigt att alla tar sitt ansvar.

Jag kan därmed konstatera att Trafikverket har de ekonomiska resurser som krävs, framtagna krav för vinterväghållningens standard samt rutiner och metoder för att följa upp entreprenörernas arbete på ett erforderligt sätt. Det skapar förutsättningar för en fungerande vinterväghållning.

Anf. 28 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Tomas Eneroth!

När vi senast träffades i en debatt – det var förra tisdagen – hade det varit en jordfästning strax innan. Det var en yrkesförare som hade förlorat livet på en hal väg.

Det startades en Facebookgrupp strax efter den olyckan. Den 6 februari startades den. Två dygn senare hade gruppen över 700 medlemmar, och i dagsläget har den fler än 2 300 medlemmar.

Vad yrkeschaufförerna i gruppen gör är att filma och visa standarden på vägarna. Det finns åtskilliga filmer där man ser förare som åker på sina skor på vägen. Vägbanan är isbelagd. Det är skridskor som gäller.

Så dåligt som vägunderhållet på vintern är numera har det aldrig någonsin tidigare varit. Jag har ju förmånen att ha varit med sedan mitten av 70-talet. Jag har kunnat se försämringen, och den har verkligen accelererat de senaste åren.

I svaret säger statsrådet att det är moderna metoder för genomförandet av vinterväghållningen. Ja, det är de här meteorologiska stationerna som hänger i stolpar lite här och var ute på vägen som statsrådet hänvisar till. Så länge den meteorologiska stationen i stolpen inte säger att det är halka får bilarna inte åka ut. Och när man väl åker ut lägger man på en saltlake som är alldeles för dålig. Den smälter ned, och sedan återfryser det. Då har man skapat en halka som är obeskrivlig; man kan åka på skorna på vägen.

Statsrådet svarar också så här: ”Det egna ansvaret är också något som har betydelse för framkomligheten. Är väderförhållandena dåliga, om snön vräker ned eller underkylt regn fryser fast på vägarna, ska man kanske inte ge sig ut utan ställa fordonet.”

Men vi kan väl inte ha en sådan ordning i det här landet, som ändå ska vara ett modernt industriland, att så fort det snöar ska lastbilarna stå still? Är det meningen att industrin ska stänga ned under halva året? Ska vi

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

hindra livsmedelstransporter? Hur ska vi göra med livsviktiga transporter till sjukvården när det snöar ute? Ska polis, ambulans och räddningstjänst ignorera larmen fram till vårmåltningen?

Svaret är oerhört märkligt. I ett modernt land, som vi ändå tror oss leva i, kan vi inte ha en sådan ordning att så fort det snöar och blir lite halka fungerar inte infrastrukturen. Då ska de förare som förser vårt land med viktiga transporter och ser till att industrin fungerar och att det finns mat i butikerna och utrustning till sjukvården stanna för att underhållet på vägarna inte är värt namnet.

När förarna är ute och kör gör de det bokstavligt talat med livet som insats. Den förare som begravdes förra tisdagen var erkänt duktig. Enligt rapporten, som jag fått ta del av, såg man inga brister hos vare sig däck eller fordon eller i förarens sätt att framföra sitt fordon på vägen. Det var så halt att bilen gled av vägen, och när den for nedför slänten och landade med hytten mot marken klämdes han ihjäl.

Är det så vår infrastruktur ska fungera när det är halkigt ute? Jag vill gärna ha ett svar av ministern.

Anf. 29 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Sverige har fyra årstider: sommar, höst, vinter och vår. Det borde vara självklart för alla att förhålla sig till detta. Och, fru talman, Sverige har alltid haft fyra årstider. Det är naturligt i ett land i norra Europa att det är kallt och snöigt och att det råder blixthalka vid vissa tillfällen.

Fru talman! Det har nu gått så långt, när Miljöpartiet har kidnappat den här regeringen, att infrastrukturministern i ett svar i Sveriges riksdag 2021 ber bilisterna att ställa bilen om det är halt. Detta svar är anmärkningsvärt, ja, häpnadsväckande. ”Är väderförhållandena dåliga, om snön vräker ned eller underkylt regn fryser fast på vägarna, ska man kanske inte ge sig ut utan ställa fordonet.”

Fru talman! Detta är ju att ge upp. Det är att fullständigt kasta in handduken i ett vinterland som Sverige. Vad ministern säger är alltså att företaget i Ljusdal inte ska köra ned sina hytter till truckarna i Mjölby över natten. Hundratals arbetstillfällen riskeras när infrastrukturministern, Socialdemokraterna och Miljöpartiet kastar in handduken i en så självklar sak som att vinterväghållningen ska fungera i ett land som Sverige – ett kallt land i norra Europa där det är fullkomligt normalt att det är vinter.

Precis som Thomas Morell säger: Ska polisen ställa bilen vid ett pågående mord någonstans? Ska ambulansen och räddningstjänsten ställa sig? Ska färdtjänsten ställa in? Eller gäller det oss vanliga bilister, som naturligtvis i ett vinterland som Sverige ska kunna transportera oss från A till B, även när det är vinter?

Fru talman! Det är inte rimligt att ett litet parti som Miljöpartiet får kidnappa en så viktig sak som vägunderhåll och vinterväghållning. Det är inte rimligt att trafikpolisen går ut i Hudiksvalls Tidning och säger: ”Trafikpolisen ansluter i kritiken – för dålig vinterväghållning”. I artikeln i Hudiksvalls Tidning hänvisar man till en allvarlig trafikolycka som inträffade i mitten av februari. Polisen säger att bilen hamnade på taket på grund av att det var för dålig vinterväghållning.

Detta är alltså verkligheten i Sverige 2021. Vi har en infrastrukturminister som har kastat in handduken – som har gett upp. Kanske är det så att man inser att man aldrig kommer att få med sig Miljöpartiet på att göra

de nödvändiga satsningarna på infrastruktur i Sverige och på att se till att vi har farbara vägar utanför Stockholm.

Det här uttalandet borde, fru talman, få god spridning till alla som fun-derar på att gå och rösta i nästa val. Man kan inte vara nöjd när trafikpoli-sen går ut och varnar för konsekvenserna av bristande vinterväghållning. Det är inte meningen att människor ska dö i Sverige på grund av att staten inte åtar sig sin del av samhällskontraktet och ser till att vi har farbara vägar.

Rätt svar är naturligtvis inte att man ska ställa bilen. Rätt svar är natur-ligtvis att vägunderhållet ska förbättras så att vi har farbara vägar i ett vin-terland som Sverige.

Anf. 30 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag och Thomas Morell lärde känna varandra långt innan vi blev politiker, då vi var aktiva i Sveriges Åkeriföretag. Sedan den tiden, när jag själv var åkare och lastbilschaufför, har antalet fordon som sköter vinterväghållningen halverats i Stenungsund. Eftersom de bara är hälften så många tar det dubbelt så lång tid att snöröja och halkbekämpa. Man startar ofta när snön slutat falla, och fokus är på att vägarna ska vara kör-bara på morgonen. Är det för få fordon som deltar i vinterväghållningen hinns detta inte med, utan morgontrafiken packar ihop snön, vilket gör det svårare att få ordning på vägen igen.

Fru talman! Europaväg 6, E6, genom Stenungsund har haft återkom-mande problem med svartis, även vardagar efter klockan åtta på morgo-nen. Jag undrar, precis som ledamoten Beckman, om det är meningen att blåljuspersonal ska ställa sig vid vägkanten för att det är så halt att man inte kan fortsätta färden. Ska blåljuspersonal under pågående inbrott eller brand stå vid vägen och vänta på att allt blir klart? En kollega berättade att en flisbil under den pågående processen fick stå vid kanten på E6 i två timmar och vänta på saltbilen.

Arbetsmiljön för yrkeschaufförerna blir allt sämre. Förr spred man torrsalt, och sedan övergick man till att binda saltet med vätska. I dag sprid-er man, som ledamoten Morell säger, saltlake, där saltinnehållet ligger på ett minimum.

Entreprenörer som hållit på med vinterväghållning i många år säger att de förr skulle göra vägarna körbara med plogning och saltning. I dag an-vänds saltlake med sämre effekt för att kostnaden ska bli lägsta möjliga, men säkerheten blir lidande. Många av de entreprenörer som skötte vinter-väghållningen förr om åren har slutat, för de vill inte vara delaktiga i ett arbete som inte blir bra. Jag är tacksam för att det finns personer som fort-sätter i snösvängen trots kostnadsjakten.

Jag blir provocerad av ministrarnas svar att han verkligen är nöjd med den organisatoriska struktur som nu råder. Jag citerar ur ministrarnas svar: ”Trafikverket upphandlar genomförandet av vinterväghållningen och har utvecklat nya, moderna metoder och arbetssätt för uppföljning. Bland an-nat används numera gps i fordonen, vilket gör att det utförda arbetet kan följas på en detaljerad nivå.”

För 10–15 år sedan ringde någon från ett centralt kontor och skickade ut entreprenören för att denne skulle säkerställa att vägarna var i körbart skick. I dag ringer personen från kontoret och säger att det ska vara *en* sväng med 4 procent salt.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Fru talman! Min fråga till minister Eneroth är om uppföljningen av huruvida systemet fungerar eller inte ytterligare behöver utvecklas.

Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Låt mig först ta fram ett meddelande: Trafikverket uppmanar alla: Håll er hemma om ni kan! Det kommer att bli halt på vägarna. Det är svartis. Vid tillfällen då det inträffar svartis och besvärligt väder uppmanar Trafikverket en del att hålla sig undan från vägarna.

För säkerhets skull kanske jag ska tala om att detta är från 2014, det vill säga på den tiden då Lars Beckman stödde den moderatledda regeringen. Jag vet inte om Lars Beckman då var ute och argumenterade för att det var så förfärligt att man inte ens kunde vara ute på vägarna. Jag måste dock ärligt säga att jag tycker att argumentationsnivån är lite väl låg.

Jag tror att alla vet att Trafikverket varnar. Erfarna åkare låter sina fordon stå när det är svartis på vägarna. Det finns det ingen bekämpning som rör på, utan vid sådana tillfällen får man faktiskt avstå från att åka. Sedan åker väghållningsfordonen ut och gör vad de kan med salt, saltlake och andra metoder för att bearbeta vägarna, så att de ska vara framkomliga. Men det inträffar stundtals – det handlar alltså inte om ett halvår i sträck – att man måste undvika att ge sig ut på vägarna.

Ändå måste en del fordon ut på vägarna. Det handlar om ambulanser, polisbilar och andra utryckningsfordon. De får göra det. Jag beundrar de förare som tar den risken. De måste ha den skicklighet som krävs för att kunna köra när det är väldigt halt ute. De måste kunna göra detta för att kunna rädda liv eller utföra viktiga samhällsuppdrag. Detta är skälet till att vi aldrig låter detta vara en budgetfråga i Trafikverkets snöbekämpning, utan vi ser till att de alltid ska ha resurser att anropa fler åkare, som nu genomför vinterväghållningen. Där finns det ingen budgetbegränsning – det är viktigt att komma ihåg detta.

Thomas Morell återkommer ofta till frågan om det var bättre eller sämre förr. På 1970-talet, då Thomas Morell säger att det var mycket bättre, var det 1 307 döda i trafiken. År 2019 var det 221. Vi har säkrare trafik nu. Vi har säkrare vägar och säkrare fordon. Vi arbetar systematiskt med nollvisionen. Det är en dramatisk minskning av antalet döda och skadade i trafiken.

Detta får aldrig innebära att vi är nöjda. Nollvisionen innebär att vi ständigt ska förbättra och öka trafiksäkerheten, ha smartare, modernare och kanske bättre vinterväghållningsmöjligheter och så vidare. Fordonsindustrin arbetar på sitt sätt att stärka och förbättra fordonen. Vi jobbar med hastighetsregulatorer, mitträcken och annat som gör att vi räddar liv, för det gör vi med dessa insatser.

Jag tror att det är viktigt att komma ihåg att politiskt ansvarstagande är en viktig del här. Det var ett av skälen till att jag, den socialdemokratiskt ledda regeringen och den socialdemokratiskt ledda regering som var före valet drev igenom vinterdäckskraven. Det fanns inga sådana krav tidigare. Under den moderatledda regeringen, som Lars Beckman hyllade, ställde man inte krav på vinterdäck för tunga fordon. Det kunde vara konkurrens-hämmande, och det blir för stora kostnader.

Jag tror att det är viktigt att vi ställer krav, så att förarna får rimligt skydd, på samma sätt som vi nu ställer tydliga krav på åkarna när det gäller

kör- och vilotidsregler och uppföljning av detta. Det handlar om chaufförernas arbetsvillkor och om deras trygghet på vägarna.

Missförstå mig inte: Jag tycker att mer saker behöver göras. Jag vill ha mer resurser till säkra vägar och infrastruktur och också till ökad polisbevakning för att vi ska få bättre kvalitet och bättre kontroller av yrkestrafiken. Där har regeringen processer på gång. Jag noterar dock att när Moderaterna styrde det här landet – och Sverigedemokraterna vill ju stödja en moderatledd regering – prioriterades som vanligt skattesänkningar före infrastruktur.

Anf. 32 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det finns ju en fördel med att vara gammal. Man har hunnit med en hel del genom livet och har sett utvecklingen. Att det var så många som avled i trafiken på 1970-talet kan man tillskriva att bilarna saknade ABS-bromsar, bilbälten, airbags och allt vad det nu kan vara som finns i moderna bilar. Med modern säkerhetsutrustning i bilarna är det givet att dödstalen också sjunker.

Själv gjorde jag över 300 utredningar av dödsolyckor när jag jobbade hos trafikpolisen, så jag vet vad jag talar om när det gäller säkerhet i fordon. Men det är ganska typiskt för statsrådet att försöka smita undan saksfrågan.

I det här fallet är det vinterväghållningen här och nu som är ett bekymmer. I dag är det över 2 000 förare som följer den här debatten, och de vill gärna ha ett svar på hur det ska bli framdeles.

Svartisen, som har blivit det nya normala, dyker upp då och då. Men man ska ju inte skapa halka! Emellanåt brukar jag raljera lite grann och säga att det inte finns någon som kan skapa halka så till den milda grad som just Trafikverket. Man sprider ut saltlake och smälter ned ytan. Så fryser det på igen, och då har man skapat en värre halka än det var innan.

Ingen skugga ska falla över dem som gör jobbet där ute, utan det är systemet som är problemet. Statsrådet säger att det är ett modernt sätt att sköta halkbekämpningen på. Men låt mig läsa några rader som en av utförarna skriver i gruppen: Detta system spelar rysk roulett med trafikanternas säkerhet och liv. Halkbekämpning ska utföras när så är behövligt och ersättas därefter. I slutändan borde ansvaret ligga på våra styrande politiker att se till att så också sker. Spekulation i trafiksäkerhet borde inte tillåtas.

Yrkesförarna, som ska se till att vår industri fungerar, att vi har mat att ställa på bordet och att sjukvården fungerar, gör bokstavligt talat sitt jobb med livet som insats. De kan begära att staten sköter sin del i arbetet och halkbekämpar på riktigt i stället för att sprida ut en saltlake som gör det hela etter värre.

Den där meteorologiska stationen som hänger i en stolpe är rätt värdefull i kampen. Förr hade vi vägmästare som var ute och inspekterade sitt område och såg till att det blev halkbekämpning. Man litade också till personer som hade lokalkännedom och visste att just i den där kröken eller just vid det där partiet fryser det hårdare än på andra sträckor. Men om en förare som känner till just dessa förhållanden ökar saltgivaren lite i dag kommer Trafikverket bums och anmärker på att man har lagt på en hårdare ”giva” än vad som har blivit bestämt uppifrån.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Man tar bort yrkeskunskapen från de förare som är ute och halkbekämpar. I stället ska en dator och en kamera i en stolpe bestämma hur halkbekämpningen ska gå till. Då har man skapat ett system som bygger halka på vägen i stället för att ta bort den.

Här måste det ske en ändring. Eftersom statsrådet säger att det inte finns några budgettekniska hinder utgår jag från att det kommer att vara bättre väghållning nästa vinter.

Anf. 33 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! I SVT Gävleborgs nyheter den 9 december 2012 är rubriken "Krav på vinterdäck för tunga fordon". I nyhetsartikeln berättar man: "Kravet gäller även för utländska fordon, vars brist på vinterdäck varit det största problemet, enligt riksdagsledamoten Lars Beckman (M) från Gävle, som jobbat länge för att få till lagen." Så utvecklar man detta. Men jag förstår att ministern och regeringsföreträdare aldrig tar del av medier norr om Dalälven.

Fru talman! Vi ser ett haveri här i kammaren i dag med en uppgiven infrastrukturminister. Jag citerar ur statsrådets interpellationssvar: "Är väder-förhållandena dåliga, om snön vräker ned ..., ska man kanske inte ge sig ut utan ställa fordonet." Så säger bara den som har sin livsnerv söder om Dalälven. Så säger inte den som någonsin har satt sin fot i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland, Gävleborg eller Dalarna. Där är det fullkomligt normalt att det är vinter, att det är halt och att det snöar. Det är nämligen mer onormalt att det inte snöar.

Jag fick kort från svärmor i Boden i helgen som visade snön på deras stuga i Vändträsk, och det är massor av snö där. Hade ministern sett nyheterna från Medelpad hade han sett att snön vräker ned.

Det måste vara en del av samhällskontraktet att Sveriges bilister och företagare, som betalar miljarder i skatt, kan förvänta sig farbara vägar. Det är det interpellationen handlar om.

Ministern pratar dock om allt annat än om det interpellationen gäller, nämligen hur vi ska få framkomlighet på Sveriges vägar.

Jag skulle därför vilja veta av ministern: Är ministern nöjd med tingens ordning, eller ska bilisterna ställa bilen?

Anf. 34 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag förstår det som att ministern är nöjd med hur vinterväghållningen fungerar, och ministern lägger ansvaret på chaufförerna att ställa sina fordon i stället för att släppa till resurser för att göra vägarna körbara. En sådan resurs skulle kunna vara att man tittar på prognosen och saltar på riktigt med torrsalt så att det fungerar även om ett lätt regn skulle falla.

I Stenungssund på västkusten har vi inte alls samma snömängder som norr om Dalälven, som kollegan Beckman pratade om. Men nog borde vi ha resurser att inte ha blankis och svartis på Europavägen E6.

Jag ser en parallell i att hastigheten sänks från 90 kilometer till 80 kilometer på 121 mil i stället för att investera i att stärka vägarna, så som vi pratade om i förra debatten.

Min tolkning är att infrastrukturministern är nöjd och att en massa pengar har använts för att göra vägarna smalare och mindre framkomliga för tunga fordon.

Fru talman! Vinterväghållningen fungerar inte. Vi ska antingen sänka farten eller ställa fordonen. Med regeringens politik kommer vägnätet att fortsätta förfalla, och det är framför allt på landsbygden som det blir allt sämre.

Prot. 2020/21:90
9 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 35 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Från och med den 1 juni 2019, ett lite lustigt datum i sammanhanget, är det krav på att samtliga hjul på tunga fordon ska ha vinterdäck. Det var en lagstiftning som den socialdemokratiskt ledda regeringen drev igenom. Före det fanns inte detta krav.

Huruvida det ska vara saltlake, torrsalt eller grus vid olika tillfällen överlåter jag med varm hand till dem som forskar, utvecklar och bedriver vinterväghållning att avgöra i dialog med Trafikverket så att den mest adekvata och bästa metoden används.

Gps-uppföljningen har varit en viktig del för att säkerställa att det faktiskt utförs vinterväghållning och säkerställa att skattebetalarnas pengar faktiskt används på bästa sätt.

Till den som följer debatten är det viktigt att säga att det här inte finns några budgetbegränsningar. Vintern ser lite olika ut år från år, men vi budgeterar för att det ska finnas resurser när det kommer mycket snö. Detta tas igen andra år när vädret är bättre. Därför blir det ingen budgetbegränsning.

Däremot sker det en stadig utveckling i att förbättra vinterväghållningen. Det är ju inte Trafikverket som utför vinterväghållningen, utan man upphandlar denna tjänst av åkare som sedan utför den. Det är givetvis viktigt att det görs på rätt sätt, och jag har haft ett par rundabordssamtal och kallat ihop Svevia och andra inom den branschen för att diskutera vad vi mer kan göra för att säkra både långsiktigheten och kvaliteten i vinterväghållningen. Trafiksäkerheten är en av regeringens viktigaste prioriteringar.

En och annan debattör tycker att det är konstigt att jag är nöjd. Men allvarligt talat, att 1 307 personer dog i trafiken 1970 och nu 221 är ändå en positiv utveckling. När vi för något år sedan kunde samla delegater från hela världen i Sverige och en konferens om trafiksäkerhet på vägarna fick Sverige pris i flera omgångar för sitt trafiksäkerhetsarbete.

Vi är världsledande på detta. Men mycket kan göras bättre, inte minst för att vägarna på landsbygden ska hålla bättre kvalitet och att yrkeschaufförerna ska känna trygghet. Men det är ett gemensamt ansvar. Det handlar till exempel om att inte omedelbart åka ut den morgon det är svartis och att vänta tills snöröjningen varit på plats.

Jag förstår att det är press i transportbranschen med just-in-time och snabba tider, och när lagren numera går på gummihjul vill man ha transportererna på plats. Förr låg de ju på lager. Men hur transporteffektivt Sverige än är, och det är det, är det viktigt att sätta transportsäkerheten främst. Jag blir glad när jag träffar åkare som säger: Vi kör inte ut vid vissa stunder. Men vi är också glada ju snabbare snöröjningen kommer och ju effektivare vinterväghållningen är.

Vad jag ville visa med bilden från 2014 är att denna diskussion inte är ny, men vi lyckas faktiskt bli bättre och bättre på att få en trafiksäkerhet som innebär färre skadade och döda i trafiken.

Jag tar gärna del av alla goda förslag som finns om huruvida det ska vara grus, saltlake eller salt och vilken blandning det ska vara, om hur man mäter halka och om vilka insatser som ska göras. Trafikverket har som ansvar att i dialog med åkare göra de allra bästa insatserna. Det är också regeringens mål.

Anf. 36 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Om det har varit en utveckling när det gäller halkbekämpning kan vi nog stå här och tvista om i timmatal, tror jag. Jag och de 2 000 förare som följer denna debatt har en annan uppfattning. Det har blivit sämre med åren. Precis som Lars Beckman tog upp säger trafikpolisen samma sak. Jag har pratat med en trafikpolis, och det är urusel vinterväghållning på vägarna. Vägarna är i grunden så dåliga att plogen och skären inte kommer åt. Räddningsresurser blir stående för att trafiken är stillastående, vilket riskerar människors liv.

Vi har haft en god utveckling vad gäller dödsolyckor på vägarna, och det ska vi vara mycket tacksamma för. Men det dör fortfarande människor i den svenska trafiken, och varje liv som går till spillo är ett förlorat liv.

Låt mig läsa vad en familjemedlem i gruppen skrev: "Att behöva berättas för mina barn att deras Nanna inte finns, att han varit med om en lastbilsolycka var något av det svåraste jag någonsin gjort." Hon berättar om sonen: "Han ställer sig framför fotot med tänt ljus framför och gråter ut hur mycket han saknar sin Nanna, att han inte vill att Nanna skulle dö och vara död. Det gör fruktansvärt ont i mammahjärtat att behöva se detta."

Detta är vardag – en fullständigt onödig olycka som med stor säkerhet aldrig hade behövt hända om man inte hade förlitat sig så mycket på den där meteorologiska stationen som hänger i en stolpe utan i stället nyttjat den kunskap som finns bland dem som har att sköta vägunderhållet. Men i stället sitter trafikledningen och säger att man inte får åka ut. Och åker man ut sprider man ut ett blask som bara gör saken etter värre.

Jag hoppas att det blir bättre nästa år.

Anf. 37 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är alldeles rätt att varje person som skadas eller dör i trafiken är en person för mycket. Det är därför jag är så stolt över att vi har gått från 1 307 på 70-talet till 221. Regeringen arbetar oförtrutet med trafiksäkerhet, och en av mina första insatser som minister var mobiltelefonförbudet. Tidigare var det tillåtet att prata i mobilen samtidigt som man körde; det var ju inte klokt. Men nu är det förbjudet, och det blir dryga böter om man pratar i mobilen.

Vi drev igenom vinterdäckskrav på tunga fordons alla hjul för att säkra trafiksäkerheten. Vi lägger extraresurser om åtskilliga miljarder på att medfinansiera och samfinansiera mitträcken för att undvika kollisioner. Det innebär att det ibland blir 100 kilometer i timmen på en 90-väg i stället för 80 kilometer i timmen.

Allt detta gör vi i syfte att minska antalet skadade och döda i trafiken. Låt oss arbeta för det gemensamt.

Låt oss också slippa raljerande över hastighetspopulism, lite högre hastigheter ibland eller Trafikverkets insatser och inse att det finns många människor inom Trafikverket, NTF, MHF, civilsamhället och Sveriges

riksdag som är djupt engagerade i att vi ska minska antalet döda och skadade i trafiken.

Jag själv, som kommer från fordonsindustrin, är stolt över hur vi i Sverige, med Volvo och Scania, och för den delen med tidigare Saab, arbetar systematiskt med trafiksäkerhet, även när det gäller fordonskonstruktionen. Det är ett arv vi har att förvalta. Detta tar jag med mig vare sig vi pratar vägunderhåll eller vinterväghållning och när det gäller hur vi utformar och vilka resurser vi lägger på infrastrukturen. Detta är avgörande och för mig viktigare än skattesänkningar. Jag noterar att så inte är fallet för Moderaterna och Sverigedemokraterna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:90
9 mars

Svar på
interpellationer

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:505 om sänkta banavgifter för järnvägen

Anf. 38 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag kommer att verka för sänkta eller avskaffade banavgifter för järnvägen.

Regeringen har höga ambitioner när det gäller den svenska järnvägen. Efter år av underinvesteringar i svensk infrastruktur beslutade regeringen 2018 om en nationell plan för transportinfrastrukturen. Det är en satsning på över 700 miljarder kronor i hela landet och den största järnvägssatsningen i modern tid. Planen omfattar nyinvesteringar men också en rekordstor ökning av järnvägsunderhållet. Regeringen har även fortsatt att satsa på järnvägen. Genom budgetpropositionen för 2021 har 500 miljoner kronor per år tillförts under perioden 2021–2023 till ett utökat järnvägsunderhåll.

Nivån på banavgifterna regleras i järnvägslagen, vilken i sin tur följer EU-rätten på området. Banavgifterna ska som huvudprincip fastställas till den kostnad som uppstår som en direkt följd av tågtrafiken. De svenska banavgifterna är bland de lägsta i Europa, ser man när man jämför avgifterna för genomsnittliga tåg i medlemsstaterna. För 2020 uppgick banavgifterna till cirka 1,8 miljarder kronor. På grund av minskad trafik under covid-19-pandemin har intäkterna från banavgifterna minskat jämfört med 2019.

För att stärka järnvägens konkurrenskraft föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2021 en förlängd och vidareutvecklad miljökompensation för godstransporter på järnväg med 400 miljoner kronor per år under perioden 2021–2025. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag, och EU-kommissionen godkände stödet i februari 2021.

Just nu pågår den största järnvägssatsningen i modern tid. Regeringen kommer att fortsätta att arbeta med att utveckla och modernisera den svenska järnvägen.

Anf. 39 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret på min interpellation. Vi är båda medvetna om att vi i Sverige har målsättningen att minska utsläppen från transportsektorn med minst 70 procent senast till 2030. Det är ett

ambitiöst och viktigt mål. Vi behöver ha ambitiösa mål för att vi ska kunna förhindra en eskalerande och farlig klimatkatastrof.

Transportsektorn är ett område där utsläppen är väldigt stora; ungefär en tredjedel av våra utsläpp finns i denna sektor. Att transportera mer personer och gods på järnväg är ett mycket klimatsmart sätt att transportera. Jag är dock orolig över situationen för järnvägsbranschen, i synnerhet med tanke på det senaste året med pandemin, då vi kan se att persontrafiken på järnväg har minskat med ungefär 70 procent.

Regeringen har varit snabb med att rädda vissa sektorer under pandemin. Vi kan till exempel se att flyget i flera omgångar har fått mångmiljardstöd från regeringen. Över 10 miljarder kronor har betalats ut till flyget i olika satsningar – till SAS, Luftfartsverket, regionala flygplatser, Swedavia och så vidare. Vissa satsningar är helt motiverade, medan andra kanske är mindre motiverade. Samtidigt ser vi att satsningarna på järnväg är mycket mindre. En underhållssatsning på 700 miljoner har betalats ut av regeringen med anledning av covidpandemin. Detta är välkommet, men varför ska flygsektorn få mer än tio gånger mer i coronastöd än järnvägssektorn? Det förbryllar mig.

Fru talman! Det finns ett väldigt tydligt, enkelt och rimligt sätt som vi nu skulle kunna rädda järnvägsbranschen på i Sverige, nämligen att vi sänker eller helt och hållet efterskänker banavgifterna för 2020 och att vi sedan sänker banavgifterna för innevarande år. Banavgift är helt enkelt vad tågoperatörerna betalar för varje kilometer som de kör på svensk räls.

För fjolåret betalade man ungefär 1,8 miljarder kronor, precis som infrastrukturministern var inne på. Den siffran kan jämföras med den så kallade miljökompensationen för att främja godstransporter på järnväg, som ministern nämnde. Hur mycket är då det? Jo, det är 400 miljoner kronor. Järnvägsbranschen betalar alltså nästan fem gånger mer i banavgifter än vad man får tillbaka i form av miljökompensation. Då ska vi komma ihåg att miljökompensationen bara går till godssektorn, inte till persontrafiken. Jag noterar att Statens Järnvägar i fjol gjorde en förlust på 1,8 miljarder kronor. Det är otroligt mycket pengar, och de har fått noll kronor i direkt stöd från regeringen med anledning av pandemin.

Fru talman! Det är hög tid att Sverige gör som flera andra europeiska länder, nämligen sänker eller helt och hållet efterskänker banavgifterna för järnvägsbranschen. Flera länder har gjort detta i Europa: Österrike, Tyskland, Frankrike och Luxemburg, för att nämna några.

Jag vill fråga ministern, för jag tycker inte att jag har fått svar: Avser ministern att ta initiativ för att sänka järnvägsbranschens banavgifter, åtminstone så länge pandemin pågår? Detta svarade ministern inte på.

Anf. 40 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Låt mig först säga att jag och Jens Holm väldigt mycket delar samma uppfattning när det gäller järnvägstrafiken, och det uppskattar jag verkligen. Vi behöver fortsätta att utveckla svensk järnväg. Det är gott att konstatera att vi efter år av underinvesteringar nu ändå gör stora satsningar. Det är den största järnvägssatsningen någonsin, med massiva investeringar i nya järnvägssträckor men också järnvägsunderhåll.

Det är klart att det behövs insatser för att järnvägstrafiken ska flyta på bra. Miljökompensationen är ett exempel, men det har även skett direkta

ägartillskott till Green Cargo. Det har också gjorts stora insatser med åtskilliga miljarder till kollektivtrafiken, varav en stor del sker på järnväg.

Jag tycker att det är lite irrelevant att göra en jämförelse med flyget. Man ska komma ihåg att allt flyg låg nere. När det gäller järnvägstrafiken har godstrafiken fungerat förhållandevis väl under pandemin. Detta har varit viktigt, också för att fortsätta det systematiska arbetet med att lyfta över en hel del av godset från väg till järnväg. Det är ett av skälen till att vi nu i infrastrukturplaneringen tittar på redundansen, det vill säga att vi, utöver Öresundsbron och Fehmarn Bält, som kommer, måste säkerställa att vi också har bra järnvägsförbindelser från Trelleborg ut till kontinenten, och varför inte Helsingborg–Helsingör eller andra viktiga insatser.

När det gäller banavgifter är det en väldig skillnad. Jens Holm redovisar hur andra länder har sänkt sina banavgifter. Vi har inom EU öppnat upp för möjligheten att göra detta som en krisåtgärd, men då är det länder som har banavgifter som kanske är tio gånger högre än i Sverige. Jag vill minnas att vi har de tredje lägsta banavgifterna i Europa, med reservation för att det är ungefär. Jag tror att det är viktigt att konstatera att det kan finnas andra, mer precisa insatser som i så fall behöver göras för att stärka den svenska järnvägen, först och främst ordentliga järnvägsunderhållsinvesteringar. Där skjuter vi till resurser, för att fortsätta att utveckla och investera i ny järnväg och för att titta på miljökompensationen, som är viktig för Green Cargo, Hector Rail och andra som nu har det tufft. Trots att de har lyckats med verksamheten under pandemin är det klart att vi vill kunna lägga över ännu mer godstrafik på järnväg framöver. Däremot är sänkta banavgifter ett relativt trubbigt instrument, och det är dyrt. Jag tror dessutom att vi måste komma ihåg att det regleras ganska hårt internationellt på europeisk nivå.

Utgångspunkten från regeringens sida är därför att vi fortsatt säkerställer att vi ska ha bra förutsättningar för den svenska järnvägstrafiken. Vi gör ytterligare insatser i budgetpropositionen, och vi har tidigare gjort det i nationell plan. Inför den infrastrukturproposition som vi nu bereder och kommande nationell planering kan jag tänka mig att det kommer att vara ytterligare viktiga satsningar, inte minst på järnvägen.

Det är nämligen, som Jens Holm konstaterar, helt avgörande om vi ska nå klimatmålen att vi fortsätter att utveckla svensk järnväg. Det är viktigt i en kontext där en del tror att vi kan nå klimatmålen bara genom styrmedel, genom reduktionsplikten eller elektrifiering och transporteffektivitet. Det är viktiga insatser. Men om vi ska nå netto noll kommer vi att behöva öka kapaciteten i det svenska järnvägssystemet. Där är det så att det är vi skattebetalare, inte järnvägsföretagen, som står för alla de investeringar som görs i det svenska järnvägssystemet – för järnvägsunderhållet och för investeringar i ny järnväg. Det är, som sagt, den största investeringen någonsin. Det är alltså åtskilliga miljarder som vi nu lägger på att stärka järnvägen.

Anf. 41 JENS HOLM (V):

Fru talman! Tomas Eneroth säger att det är den största järnvägsinvesteringen någonsin. Därmed är han ett eko av sin moderata föregångare, infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd. Hon sa precis samma sak. Det är inte så konstigt, fru talman. Vi har en ekonomi som växer, vi har en befolkning som växer och behoven växer. Det är inte så konstigt att det då

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

också blir mer pengar till järnvägen. Jag välkomnar förstås det. Men det är faktiskt långt ifrån tillräckligt. Jag tror att Tomas Eneroth mycket väl känner till det. Det är bara att prata med branschen och lyssna på vad de säger om det stora eftersatta järnvägsunderhållet. Det talas om underhållsskulden.

Man kan också prata om Norrbotniabanan, Nya Ostkustbanan upp till Härnösand, industrispår och byggande av höghastighetsbanor. Alla undrar vad som försiggår. Varför är det dessa förseningar? Varför är det denna underfinansiering, Tomas Eneroth?

Å ena sidan säger jag inte att banavgifter regleras väldigt hårt av EU. Å andra sidan är det precis som infrastrukturministern säger, alltså att EU har lagt fram en förordning som just öppnar för sänkta eller avskaffade banavgifter. Varför? Jo, därför att det ska vara ett sätt att rädda järnvägsbranschen under denna pandemi. Jag påminner om att SJ gjorde en förlust med 1,8 miljarder kronor. De har inte fått en krona från regeringen i direktstöd.

Jag vill ställa en fråga till Tomas Eneroth. Stödet till Green Cargo är mycket välkommet. Men är det ett coronastöd? Som jag har förstått det när jag har pratat med departementet är det ett sedvanligt ägartillskott. Men har ni gjort det just med anledning av pandemin? Det skulle jag vilja ha ett konkret svar på.

Ministern talar också om vikten av att lyfta över godstransporter från väg till järnväg. Ja, det är otroligt viktigt. Men det har faktiskt inte skett någon sådan överflyttning. Om vi tittar på statistiken från Trafikanalys ser vi att det transporterades ungefär 73 miljoner ton gods på svensk järnväg 2019. Det var en minskning jämfört med föregående år, trots Tomas Eneroths godsstrategi. Varför? Jag tror faktiskt inte att det räcker med engagemanget och den enorma välviljan från ministern, som jag inte betvivlar, utan det krävs lite mer. Det krävs reda pengar, och ibland krävs det konkret lagstiftning för att det ska hända någonting.

Jag tycker inte alls att sänkta banavgifter är en trubbig åtgärd. Tvärtom är det en väldigt konkret åtgärd. Det är precis det som branschen skriker efter. Det är precis det som EU har öppnat upp för och tillåter. Och det är precis det som flera medlemsländer i EU gör, alltså att man helt enkelt gör det lättare för dem som kör tåg på järnvägarna att kunna göra det på ett rimligt sätt.

Fru talman! Är det inte märkligt att de som transporterar gods på våra vägar inte betalar en krona i avståndsbaserad skatt eller avgifter? V har diskuterat detta länge – en kilometerskatt eller en vägslitageavgift. Det finns också en promemoria och ett konkret förslag i ministrerns byrålåda från 2018. Men ministern lägger inte fram det. I stället bestraffar man det mest klimatsmarta transportslaget, både för persontrafik och för gods, nämligen tåget. Varför gör ni på det sättet, Tomas Eneroth?

Anf. 42 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Låt mig först konstatera, Jens Holm, att min företrädare som transportminister heter Anna Johansson, inte Catharina Elmsäter-Svärd.

Låt mig sedan konstatera att Vänsterpartiet som vanligt alltid har mer pengar än alla andra till allting. När detta väl är sagt vill jag ändå säga att jag verkligen uppskattar engagemanget. Jag vet också att vi ofta möts i en

gemensam vilja att både göra mer satsningar på järnvägen och inte minst göra mer satsningar generellt på infrastruktur för att klara klimatomställningen.

I nationell plan 2018 som vi redovisade var det en ökning på järnvägsunderhållet med 47 procent. Det är en dramatisk ökning av satsningen på järnvägsunderhållet. Det betalar inte järnvägsföretagen och tågoperatörerna – SJ, Green Cargo, MTR eller andra bolag – utan det är vi skattebetalare som står för denna investering för att också säkra att vi får bättre funktionalitet i det svenska järnvägssystemet. Det är en historisk ökning efter år av underinvesteringar.

På samma sätt var det 2018 som vi aviserade satsningar på järnvägen, inte minst på Norrbotniabanan där vi tog det första spadtaget för att göra denna viktiga investering. Det handlade också om Sydostlänken och byggandet av nya stambanor, där vi börjar med Linköping–Järna, Göteborg–Borås eller för den delen Lund–Hässleholm. Det har varit satsningar på Getingmidjan, som har renoverats och upprustats. Det har också varit fyrspar Stockholm–Uppsala. Det är med gemensamma medel som vi finansierar en otrolig kapacitetsförstärkning i det svenska järnvägssystemet för att det behövs.

När jag åkte det miljonte tåget för ett och ett halvt år sedan gjorde jag det för att manifestera just detta. Det har aldrig gått så många tåg på den svenska järnvägen, och vi ska vara stolta över det och att fler vill åka tåg. Flygskamsdebatten gjorde faktiskt att fler ville åka tåg för att man vill minska sina klimatavtryck. Jag tror att både Jens Holm och jag gläds över den utvecklingen och Facebookgrupper som har gett goda förslag på hur man ska åka mer tåg. Vi stimulerar det från regeringens sida med upphandling av nattåg både till Åre och, om vi lyckas, ut till Europa och den europeiska kontinenten.

Därutöver är det också fler företag som vill skicka mer gods med tåg. Det pågår nu en fantastisk utveckling med nya allianser. Jag är ändå optimistisk när det gäller arbetet inom Godstransportrådet och godstransportstrategin när det gäller att vi ska lyckas med att också öka mängden gods och andelen gods som går på järnväg. Det är en utmaning. Det visar också Trafikanalys. Även om det är mer gods som skickas systematiskt är det ändå så att godsmängderna totalt sett ökar.

Inte minst har e-handeln inneburit att de lite lättare och mindre lastbilarna som kör runt i städerna ökar i volym. Det är ett bekymmer. E-handeln är smart. Inte minst under pandemin har den visat sig vara helt avgörande. Men om vi ska minska klimatavtrycken och vi har en fortsatt stor e-handel måste vi säkerställa att transportörerna kör hållbart med fler ellastbilar och att det blir ökade krav på samordning. Vi måste kanske också titta på hur transportmängden ökar och om det är vettigt. Jag har tidigare tagit exemplet med att en del beställer 14 par skor och skickar tillbaka 10. Det står att det är fri frakt. Men det finns inga fria frakter. Det finns inga fria luncher heller. Det innebär att transportmängderna ökar totalt. Det är inte bra för klimatet. Det är skälet till att jag gärna vill se klimatdeklarationer. Vi arbetar med det från regeringens sida. Du som konsument eller beställare ska se vilket klimatavtryck som din beställning faktiskt gör när det gäller transportkostnader.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Till sakfrågan: Jag utesluter naturligtvis inte vare sig banavgifter eller andra instrument. Men det är inte den första prioriteringen, eftersom vi har bland Europas lägsta banavgifter. Det finns andra mer verkningsfulla insatser, till exempel miljökompensationen. Där har vi lagt fram ett förslag på 400 miljoner kronor under fem år. Det är en viktig satsning.

Anf. 43 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag och infrastrukturministern gör lite olika bedömningar av läget för järnvägsbranschen. Det är helt uppenbart.

Ministern upprepar som ett mantra att Sverige har bland Europas lägsta banavgifter. Ja, det må så vara, men det är liksom svårt att inte passera Danmark eller Tyskland om man transporterar gods från Sverige ned till kontinenten – eller Nederländerna eller Belgien om man ska vidare till Frankrike. Många europeiska länder ligger väldigt tätt och kan ta höga avgifter därför att de har mycket trafik oavsett vad som händer. Sverige är ett avlägset land, så vi har en helt annan situation.

Oavsett detta har EU lagt fram ett konkret förslag. Det är lagstiftning som säger: Var så goda och sänk eller avskaffa banavgifterna under pandemin! I många länder gör man det, men Sveriges regering gör inte det. Jag förstår inte logiken. Varför ge tio gånger större subventioner till flyget än till järnvägen? Jag säger inte att flyget inte kan behöva ett visst stöd, men tio gånger mer skapar fel proportioner. SJ gjorde en förlust på 1,8 miljarder kronor, och de får noll kronor i stöd från regeringen. Är det att rädda och värna järnvägsbranschen, Tomas Eneroth? Jag tycker inte det.

Ministern svarade inte på min konkreta fråga vad som har hänt med förslaget om kilometerskatt för långtradartransporter. Om ministern verkligen vill flytta över godstransporter från väg till järnväg, varför inte göra det lite dyrare att transportera på väg? Då kan man använda de pengarna till att investera i järnvägen.

Fru talman! Det enklaste och mest konkreta sättet att rädda järnvägsbranschen är att se till att fler människor reser med tåg efter pandemin och att vi kan transportera mer gods på våra järnvägar. Det mest klimatsmarta sättet att göra det är att sänka banavgifterna. När får vi se ett sådant förslag från regeringen?

Anf. 44 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag är inte säker på att det är det smartaste sättet. Det är därför jag tvekar. Jag tror att det finns mer verkningsfulla insatser för att stärka järnvägen, vare sig vi talar om underhåll eller massiva investeringar för att öka kapaciteten. Det är nog så viktigt, men det handlar naturligtvis också om att med till exempel miljökompensationen direkt stärka godstransporterna och godstrafiken på järnväg.

Jag tycker ändå att jämförelsen haltar. Det är viktigt att komma ihåg att vi har gett över 5 miljarder i öronmärkta statsbidrag bara till kollektivtrafiken, och en väldigt stor del är faktiskt järnväg. Och med all respekt är SJ ett statligt bolag, där staten äger och naturligtvis kan hantera eventuella förluster om så skulle bli fallet. Jag noterar att det i övrigt är i huvudsak andra statliga aktörer som trafikerar det svenska järnvägsnätet, vare sig de ägs av kinesiska staten eller av andra stater.

Jag tror att Jens Holm är någonting på spåren när det gäller vägtrafikens kostnader. Jag delar den uppfattningen. Det har varit för billigt med vägtransporter relativt järnvägen. Det är för att vi under lång tid hade en ordning där man ville pressa ned kostnaderna – det var social dumpning med utländska lastbilschaufförer som åkte med usla löner på svenska vägar, och det skulle vara så låga kostnader som möjligt. Detta har ju vi tagit tag i genom att ställa ökade krav när det gäller regler för körtid och vilotid, klampning och beställaransvar samt genom att förhandla fram ett mobilitetspaket som, när det träder i kraft, gör att det är utstationering från dag ett som gäller. Man ska ha rimliga löner när man kör lastbil i Sverige. Vi ställer samma krav på till exempel vinterdäck.

Jag tror alltså att kostnaderna för vägtransporter på lastbil kommer att öka. Det är ju, för att vara tydlig, för att det inte finns något som heter ”fri frakt”. Det kommer att kosta, och eftersom vi vill att det ska vara bra villkor och en rimlig utveckling för chaufförerna – och dessutom klimatsmarta bilar och fordon – kommer även den typen av transportkostnader att öka. Det kommer också att gynna järnvägen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:482 om åtgärder mot närgångna vargar

Anf. 45 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta på kort sikt så att invånarna i Gävleborg kan känna trygghet och få en acceptabel psykosocial livsmiljö rörande rovdjurstrycket, vilka åtgärder jag avser att vidta så att riksdagens beslut följs om såväl antal vargar som geografisk spridning samt vilka åtgärder jag avser att vidta så att skolektioner inte behöver ställas in på grund av högt rovdjurstryck i Gävleborg.

Det övergripande och långsiktiga målet för Sveriges rovdjurspolitik är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt naturvårdsdirektivet samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Rovdjursförvaltningen ska vara förenlig med våra EU-rättsliga åtaganden och nationella mål.

Det ska vara möjligt för människor att bo på landsbygden och verka i sina gröna näringar. Det är också viktigt att skapa förutsättningar för samexistens mellan rovdjur och människor. Staten ger därför bidrag till förebyggande åtgärder, till exempel till rovdjursavvisande stängsel eller ersättning för skador orsakade av rovdjur.

Riksdagen beslutade 2013 att godkänna förslagen i propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* (prop. 2012/13:191) om att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus hos den svenska vargpopulationen skulle ligga någonstans mellan 170 och 270 individer. Referensvärdet anger hur många individer som minst behöver finnas för att vargstammen ska kunna anses ha en gynnsam bevarandestatus.

I propositionen framförde regeringen att Naturvårdsverket efter riksdagens behandling skulle bedöma vilket det exakta referensvärdet för varg

skulle vara inom det av regeringen föreslagna intervallet och rapportera värdet till EU-kommissionen enligt art- och habitatdirektivet. Enligt EU-kommissionens riktlinjer kan det rapporterade referensvärdet inte vara ett intervall utan måste vara ett exakt värde. I enlighet med riksdagens beslut rapporterade Naturvårdsverket att referensvärdet för vargpopulationen i Sverige ska vara minst 270 vargar. Referensvärdet för gynnsam bevarandestatus får sedan inte underskridas.

Enligt art- och habitatdirektivet ska medlemsländerna vart sjätte år rapportera referensvärden för alla de arter som anges i direktivets bilagor. Riksdagsbeslutet handlade om den rapportering av rovdjur som Sverige gjorde 2013. Den sårbarhetsanalys som låg till grund för referensvärdet i propositionen 2013 kritiserades för att inte beakta de genetiska aspekterna.

Den svenska populationen av varg har haft en högre inavelsgrad än vad som ingick i analysen, och analysen stred därför mot EU-kommissionens riktlinjer om det vetenskapliga underlaget till referensvärdet. Regeringen gav därför under 2015 Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera analysen. Analysen visade att det behövs minst 300 vargar i Sverige och att minst en invandrad varg från Finland eller Ryssland behöver reproducera sig med en skandinavisk varg varje femårsperiod för att populationen ska ha gynnsam bevarandestatus.

Jag uppfattar att Naturvårdsverkets bedömning av referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för vargen i Sverige nu vilar på den vetenskapliga grund som EU-kommissionens riktlinjer kräver av medlemsländerna.

Under inventeringssäsongen 2019/2020 uppskattades att det fanns 365 vargar i Sverige. När populationen har gynnsam bevarandestatus är det möjligt att fatta beslut om licensjakt bland annat för att minska tätheten i vargstammen. Under innevarande vinter har det varit möjligt att bedriva licensjakt. Det totala jaktuttaget var 27 vargar, varav 16 vargar har fällts i Gävleborgs län. Härutöver är det också möjligt att fatta beslut om skydds-jakt om skador inträffar eller i förebyggande syfte förutsatt att den gynnsamma bevarandestatusen inte påverkas och att det inte finns någon annan lösning. Länsstyrelsen i Gävleborgs län har nyligen fattat beslut om skydds-jakt på två vargar. Sammanlagt har tre vargar fällts i skydds-jakt i år.

Målet är att Sveriges vargstam ska spridas över större områden än i dag. Det är naturliga processer som tar tid att uppnå. Naturvårdsverket beslutar om miniminivåer för varg i de berörda länen. Det är Naturvårdsverket som tillsammans med länsstyrelserna ansvarar för förvaltningen av vargstammen. För närvarande ser regeringen över regelverket för hur miniminivåer för de stora rovdjuren ska fastställas i syfte att öka flexibiliteten mellan länen och på så sätt underlätta processen med att vargpopulationen glesas ut, bland annat genom att den kan spridas över större områden i landet.

Anf. 46 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet för svaret!

I mitt hemlän Gävleborg har vi ett rovdjurstryck som är helt oacceptabelt. Detta rovdjurstryck, framför allt med varg, delas med närliggande grannlän.

Moderaterna i Gävleborg har en intern rovdjursgrupp. Vi har besökt ett antal olika fårbönder i Gävleborg. Vi har träffat jägare. Vi har samtalat

med barnfamiljer i Lingbo, som ligger utanför Ockelbo. Vi har träffat lantbruksorganisationer. Vi har haft möten; på grund av covid har det såklart varit många digitala möten.

Vi kan bara konstatera att regeringens idé att licensiera ut rovdjurspolitiken till Miljöpartiet och till myndigheter som är styrda av Miljöpartiet har fått förödande konsekvenser. Jag skrev denna interpellation på grund av att en rektor ställde in en utomhuslektion för en skolklass på grund av rädsla för att det skulle kunna hända en olycka med varg. Vidare var SVT nyligen i Kilafors och gjorde en filminspelning och pratade med en av bönderna där, som är kraftigt påverkade av rovdjur. När man höll på att spela in själva tv-inslaget kom en varg springande över en äng.

För de miljöpartister som bor söder om Dalälven, som kanske är aktiva i Svenska Rovdjursföreningen och bor i Nacka, är det naturligtvis pittoreskt med rovdjur. Men, fru talman, för den barnfamilj som bor i Lingbo, utanför Ockelbo, är det inte pittoreskt, utan det är verkligheten. Den hårda, kalla verkligheten är att man helt enkelt är rädd för de konsekvenser det innebär att få varg så nära människan.

När riksdagen antog rovdjurspropositionen var en grundförutsättning att det skulle tas psykosociala hänsyn. Det kan inte vara meningen, fru talman, att vargen ska gå före barnen i Lingbo. Här krävs det naturligtvis att regeringen agerar och instruerar sina myndigheter.

När man gjorde en rovdjursinventering i Gävleborg sa företrädare för länsstyrelsen att det kanske till och med fanns fler än 100 vargar i Gävleborg. Om riksdagen har bestämt att antalet ska vara 170–270 vargar är det naturligtvis helt galet att vi har 100 vargar i Gävleborg.

Fru talman! Man måste kunna bo, leva och driva företag i hela Sverige. Man måste kunna vara fårbonde i Vallsta utan rädsla för att se fåren uppättna av vargar. Tyvärr är det så, fru talman, att det är färre och färre som kan ägna sig åt fårskötsel i Sverige, och så kan vi inte ha det. Vi kan inte ha det på det sättet att ministern och Socialdemokraterna har licensierat rovdjurspolitiken till Miljöpartiet och de myndigheter som Miljöpartiet är närmast, för konsekvenserna blir helt orimliga.

Jag skulle, inte minst med anledning av detta interpellationssvar, vilja fråga ministern: Är ministern nöjd med dagens situation? Är ministern nöjd med att det finns 100 vargar i Gävleborg? Har ministern någon som helst förståelse för dem som påverkas negativt av rovdjurstrycket?

Anf. 47 JOHN WIDEGREN (M):

Fru talman! Detta är ju en diskussion som vi återkommer till gång på gång i kammaren, och det beror såklart på att det är en diskussion som väcker oerhört mycket känslor. Den väcker känslor bland människor som bor på landsbygden. Detta är just nu kanske den fråga som allra mest bygger upp konflikten mellan stad och land. Människorna på landsbygden i Gävleborgs län, som min kollega Lars Beckman pratade om, känner sig otroligt bortglömda just nu när vi har ett sådant extremt högt vargtryck i just Gävleborg.

Gävleborg är ett exempel på ett område där det finns extremt mycket varg just nu. I mitt eget hemlän Östergötland har vi inte alls lika mycket varg. Vi har ett ganska nyetablerat vargrevir, men detta väcker precis samma känslor.

Prot. 2020/21:90
9 mars

Svar på
interpellationer

Jag var där förra veckan. Det går faktiskt bra att komma ut och träffa människor i vargfrågor i dessa tider – folk står långt isär ute på betesmarker, så det fungerar väldigt bra. Precis samma problem lyftes fram där som Lars Beckman lyfte fram för Gävleborg. Det handlar om vad människor ska göra med sina djur och vilka betesmarker som ska betas. Vågar man släppa ut sina barn? Det är precis samma frågor.

Vi ska inte göra det här till en debatt som bara handlar om huruvida vi ska kunna släppa ut våra barn på landsbygden, för det är inte bara detta som vargdebatten handlar om. Från Moderaternas sida har vi inte sagt att alla vargar ska tas bort, så det kommer att finnas varg på landsbygden – så är det ju. Vi har under en tid drivit frågan om att gå mot riksdagens nedre mål om 170 vargar, och vi menar att man också kommer att kunna få gehör för detta i EU.

I interpellationssvaret lyfte statsrådet fram att den nuvarande nivån på 300 vargar känns vetenskapligt baserad. Det är dock inte jättemånga år sedan Naturvårdsverket sa att 100 vargar räcker i Sverige tillsammans med Norge, alltså på den skandinaviska halvön. Denna nivå var såklart också vetenskapligt baserad. Nu är det en ny vetenskapligt baserad nivå på 300 vargar. Då undrar jag stillsamt: Kommer det om fem år att komma en ny vetenskapligt baserad nivå på 500 vargar i Sverige?

Nästa fråga, fru talman, gäller det rovdjursbeslut som togs 2013. Där talade vi om 170–270 vargar, socioekonomiska aspekter och tamdjurshållning. Vargstammen skulle vara utspridd på hela Sveriges yta, förutom renbetesland och Gotland. Där har vi dock inte haft varg sedan dess. Vargen har ju varit ganska centrerad i mellersta Sverige, och då blir ju trycket extremt hårt i de områdena.

Det vi nu ser är att vargen börjar sprida sig lite till nya områden; det poppar upp nya revir lite här och där i södra Sverige. Då kommer det nya problem, fru talman, för ju längre söderut vargen kommer, desto fler utegångsdjur kommer lantbruket att ha. Detta kommer att innebära att det under vinterhalvåret, när vargen kanske vågar söka sig lite närmare bebyggelse för att söka föda, kommer att finnas utegångsdjur. Vi kommer att få bekymmer på ett annat sätt med väldigt mycket utjagade djur. Då är det inte längre bara fåren, som Lars Beckman tog upp tidigare, som är problemet, utan det blir även mycket problem med nötkreatur.

Utjagade nötkreatur kommer att leda till extremt höga kostnader, för någon behöver ju betala för det här. Man kan undra om näringsidkarna eller staten ska betala för detta, fru talman. Och i nästa veva kan man fråga sig: Hur mycket ska vargförvaltningen få kosta? Hur mycket ska detta få ställa till med rent ekonomiskt?

Anf. 48 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack, Lars Beckman och John Widegren, för interpellationen!

Precis som bägge interpellanterna sagt är detta en fråga som väcker väldigt mycket känslor. Någonstans tror jag att John Widegren ringade in lite av det som är den stora utmaningen i det här om man inte ska ha noll vargar i Sverige, vilket ju John Widegren var noga med att påpeka inte heller är Moderaternas förslag, nämligen att detta väcker känslor också där det blir nyetableringar. Om ingångsvärdet i denna diskussion är att de vargar vi ska ha ska fördelas jämnt över landet samt att trycket är för stort på

vissa ställen och därför behöver bli mindre kommer det här ständigt att vara en debatt som väcker känslor.

Jag kan ändå inte komma ifrån att man behöver utgå från verkligheten när man har en politisk diskussion om det är så att man på riktigt vill skapa förändring i någonting. Jag noterar att Moderaterna konsekvent bortser från det faktum att vi har att förhålla oss till art- och habitatdirektivet och att vargen är strikt skyddad. Sedan försöker Moderaterna att göra en kopp-ling till att det skulle gå att sätta en annan siffra på detta.

I det här sammanhanget vill jag konstatera något. När vi pratar om att den svenska vargpopulationen ska ha en gynnsam bevarandestatus, vilket också finns i det beslut som riksdagen har tagit och som vi hänvisar till, handlar det egentligen inte om en siffra utan om att man ska ha en vargstam som inte är inavlad. Det betyder att siffran givetvis kan förändras över tid, både uppåt och nedåt, beroende på hur vi förvaltar den.

Om man klarar reproduceringen på ett bra sätt, till och med ökar den, och därmed får bättre dna och mindre inavel i stammen kan man givetvis ha färre vargar. Om det misslyckas kan man se framför sig att det blir helt andra siffror, så det blir en väldigt hypotetisk diskussion.

Det är en fråga som jag måste ställa i det här sammanhanget, givet att man landar tillbaka väldigt mycket i att vi ska följa riksdagens beslut vilket jag givetvis också tycker att vi ska i alla lägen. Jag har stor respekt för den här kammaren och konstaterar att riksdagens beslut säger att vargstammen ska ha gynnsam bevarandestatus och anger sifferintervallet 170–270 individer. Handlar den här debatten på riktigt för Moderaterna om siffran, så att om det var 270 vargar i stället för 300 vore det inget problem? Var ska i så fall de 270, eller låt oss säga 170, vargarna vara för att det inte ska vara ett problem för Moderaterna?

Anf. 49 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag förstår att ministern, liksom alla andra ministrar, vill prata om Moderaternas politik, och det tycker jag är bra. Ju mer moderat politik vi pratar om i riksdagen, desto bättre är det.

Fru talman! Jag skulle ändå vilja veta vad landsbygdsministern tycker, vad regeringen tycker. Är det rimligt att skollektioner i Ovanåker ställs in eller förändras på grund av rovdjurstrycket? Det går ju att besvara med ja eller nej. Är det rimligt att en fårbonde i Vallsta eller Kilafors ska kunna bedriva näringsverksamhet utan att påverkas negativt av varg? Det går att besvara med ja eller nej. Är det rimligt att en jägare ska få sin hund uppäten av varg? Det går att besvara med ja eller nej. Ska man kunna bedriva lös-hundsjakt i Sverige?

Fru talman, det går att besvara med ja eller nej. Jag vill faktiskt veta vad ministern tycker och vad som är regeringens politik.

Konsekvenserna av regeringens politik just nu, efter sex år med Miljöpartiet som har haft veto i de här frågorna, kan vi se i Gävleborg och andra län. Vi kan se hur Miljöpartiets förlängda arm, Svenska Rovdjursför-eningen, skriver ilskna debattartiklar i länstidningarna i Gävleborg där de naturligtvis har en helt annan hållning. Och jag kan respektera det, fru talman. Man får tycka att vi ska ha obegränsat med varg i Sverige. Men man får faktiskt också tycka motsatsen. Vi har yttrandefrihet i Sverige.

Moderaterna har en rimlig rovdjurspolitik. Vi vill att man ska ta hänsyn till människor, att man ska ta psykosociala hänsyn. Jag tycker att det är

helt rätt att man omedelbart skjuter en varg som befinner sig nära en barnfamilj i Nacka – jag står helt bakom det – men jag kan inte förstå varför en barnfamilj i Lingbo skulle ha ett mindre värde än en barnfamilj i Nacka, fru talman. Och jag tror inte heller att de som bor i Gävleborg förstår den skillnaden.

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Vem i statsrådets värld är viktigast, vargen eller barnet som bor i Lingbo? Frågan är svart eller vit.

Jag tycker ändå att den rovdjursproposition som riksdagen beslutade är välbalanserad. Den var framtagen på ett oerhört skickligt och bra sätt. Problemet är att vi sedan bytte regering 2014 och att den nuvarande regeringen har tillåtit våra myndigheter att inte följa rovdjurspropositionens inriktning. I propositionen står det klart och tydligt att man ska ta psykosociala hänsyn. Uppenbarligen funkar det väldigt bra i Mälardalen, för där tar man snabbt beslut om skyddsjakt. Men det funkar inte lika väl på andra ställen.

Jag tror att de som följer den här debatten gärna vill veta statsrådets svar på vad statsrådet tänker göra på kort sikt för att alla som bor i Gävleborg ska ha rätt att känna trygghet, att de ska kunna släppa ut hunden eller katten på gården, att de ska kunna ha barn som leker på gården eller att barnen ska kunna åka på skolutflykt till Ovanåker. Det är det som det här handlar om. Det handlar inte i första hand om känslor, utan det handlar om verkligheten för de personer som berörs av rovdjurstrycket.

Precis som statsrådet själv och som min kollega John Widegren sammanfattade det vill inte Moderaterna ha noll vargar i Sverige. Men vi tycker att riksdagens beslut ska följas och att människor ska kunna leva, bo och driva företag i hela Sverige, även utanför tätorterna.

Anf. 50 JOHN WIDEGREN (M):

Fru talman! Jag tackar för svaren.

Är Moderaternas vargpolitik bara siffror? Nej, det är verkligen inte bara siffror. Men att vi är tydliga och pratar om 170 vargar, som vi gör just nu, är för att vi vill vara tydliga med signalen om att vi måste minska antalet vargar i Sverige. Det är en riktigt tydlig signal om att vi ska minska antalet vargar i Sverige, därför att de är på en begränsad yta i dag, och där har vi alldeles för täta stammar. Vi ser gång på gång att skyddsjaktsförfarandet inte heller fungerar. Nu finns ett nytt uppdrag att titta på skyddsjakt. Det är väl snart 20 år sedan man senast förändrade riktlinjerna för skyddsjakt, så det är absolut hög tid.

För Moderaterna är inte vargpolitiken bara en siffra. Men genom att ange en siffra gör vi en tydlig markering om att vi måste sänka antalet vargar i Sverige. Det är det tydligaste beskedet vi kan ge.

Sedan är det intressant att i rovdjurspropositionen som kom 2013, som här lyftes fram av statsrådet, fru talman, står det såklart gynnsam bevarandestatus. Vad gynnsam bevarandestatus är vet jag inte riktigt. I min värld är gynnsam bevarandestatus i princip ett politiskt begrepp. Men det finns ju också ett antal andra mål i rovdjurspropositionen. Och det enda mål som regeringen faktiskt har lyckats uppnå är just antalet vargar utifrån vad propositionen sa. Alla de andra målen går det ju jättedåligt att uppnå.

Vad innebär det då om fårbönder i län som Gävleborg slutar på grund av den förda rovdjurspolitiken? Jo, det innebär minskad livsmedelproduktion i Sverige och igenväxande betesmarker. Är det så vi ska ha det, då säger vi det. Då flyttar vi ned jordbruket till södra Sverige och har det bara

där. Är det den melodin vi ska spela efter? Det tror jag inte att landsbygdsministern vill, utan det är precis som Lars Beckman har sagt i sina tidigare inlägg: Man har kapitulerat för Miljöpartiet i den här frågan. Därför vill jag höra vad Socialdemokraterna vill.

Anf. 51 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag tackar debattörerna.

Jag börjar med den sista frågan. Eftersom det ständigt återkommande påstås att det är Miljöpartiet som driver på i de här frågorna och att utvecklingen är negativ, givet att man vill ha färre vargar eller att man ska få skjuta fler, kan man titta på statistiken för att konstatera att det faktiskt inte stämmer. Jag är alldeles övertygad om att de skulle vilja ha ett mycket större inflytande än vad de faktiskt har.

Om vi exempelvis tittar på andelen skjutna vargar från 2010 till 2014 kan vi konstatera att det år då det sköts flest vargar under Alliansens senaste tid som regering sköts det 60 vargar. Det år då det sköts minst vargar sköts det 35 vargar. Vid en jämförelse mellan 2014 och i år är den högsta siffran 77 vargar, alltså en högre siffra än den under Alliansens senaste tid i regering, och den lägsta siffran är 32, det vill säga något mindre. Sedan är ju detta i någon mening fullkomligt irrelevanta siffror, för det beror givetvis på hur många vargar som finns, vilka förutsättningar som finns och hur man jobbar i politiken.

I det sammanhanget kan jag bara konstatera att jag får mycket av en förklaring till vad som är problemet när John Widegren i sitt senaste inlägg frågar vad gynnsam bevarandestatus är och säger att han tror att det är ett politiskt begrepp. Det är precis det som det inte är. Det finns i art- och habitatdirektivet angivet att vargen, tillsammans med de andra angivna rovdjuren i det här sammanhanget, har ett strikt skydd och att varje medlemsland har att leva upp till gynnsam bevarandestatus. Det innebär att den inte ska vara inavlad, punktet. För få individer skapar inavlade och icke sunda stammar, och det är detta som vi har att hantera i sammanhanget.

Det innebär att det, enligt mitt sätt att se det, finns en fråga som vi behöver utveckla mer för att vi ska kunna ha en realistisk och klok diskussion om att möjligen kunna minska vargstammen över tid. Det handlar om att fortsätta att utveckla hur man inventerar vargarna, och det handlar exempelvis om dna, kopplat till inventering och räkning, så att det i större utsträckning säkerställs att man skjuter rätt vargar i stället för fel vargar utifrån ett genetiskt perspektiv.

Lars Beckman ställer ett antal retoriska frågor som man ska svara ja eller nej på. I det sammanhanget kan jag konstatera att jag ställde två frågor till Lars Beckman som han valde att helt och hållet ignorera. Politik handlar sällan eller aldrig om att kunna svara ja eller nej på någonting, om man på riktigt vill vara seriös. Nu har jag i och för sig ingen stor förhoppning om att det är interpellantens syfte med denna debatt. Men självklart är det oerhört viktigt för mig som ansvarig minister att vi har en god förvaltning, givet de ramar som vi har att förhålla oss till i Sverige.

Därför har vi jobbat aktivt med att göra det bättre. Det handlar om att vi ska kunna leva upp till detta utifrån att vi ändå ska ha varg i Sverige. Vi har exempelvis infört ett skyndsamhetskrav vid skydds jakt, så att man ska kunna få beslut fort. Vi har sett till att göra processerna rättssäkra genom att inrätta en enda förvaltningsdomstol – tidigare var det flera – i Luleå. Vi

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

håller just nu på att titta på miniminivåerna och på att ta bort dem från länsnivå och i stället lägga dem på rovdjursförvaltningsområdet. På så vis kan vi jobba mer med att glesa ut dem på ett seriöst sätt. Vi har höjt taket för ersättning vid skador från 80 till 100 procent. Detta är några exempel.

I det sammanhanget blir det lite bisart när Moderaternas politik landar i detta: Vi sätter en siffra som vi inte har något stöd för, för vi vill ha signalpolitik på detta område.

Anf. 52 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Ja, om regeringens syfte är att öka antalet vargar kraftigt i Sverige och Gävleborg har man lyckats väldigt väl. Om det är regeringens syfte har man lyckats väldigt väl. Jag tror att alla som ser den här debatten, alla som bor norr om Dalälven, alla som är jägare, alla som är hundägare och alla som är fårbönder vet och förstår varför antalet vargar ökar kraftigt i Sverige. Det beror naturligtvis på att Miljöpartiet har veto i regeringens politik.

Jag har frågat landsbygdsministern – när man inte vill svara på en fråga säger man väl sådana saker som landsbygdsministern nu sa – rakt och ärligt: Vad är viktigast för ministern? Vad står högst i rang? Är det barnfamiljen i Lingbo, som ska känna trygghet och kunna ha sina barn på gården? Eller är det viktigast att ha många vargar? Är det viktigast att fårbonden i Vallsta ska kunna bedriva en näringsverksamhet, eller är det vargen som är viktigast? Är det hästgymnasiet i Hälsingland, som jag besökte i höstas och som beskrev konsekvenserna av att ha vargen ylande så att hästarna skenar? Är det detta som är viktigast för ministern?

Finns det någon som helst empati för dem som påverkas av rovdjurstrycket i Sverige och i Gävleborg? Har ministern någon empati och förståelse för dem som handgripligen påverkas, till exempel på hästgymnasiet, av att höra vargen yla, med allt vad det innebär med skrämda hästar, skrämda elever och oroliga föräldrar?

Det är det som det handlar om. Det är inte känslor. Det är inte tyckanden, utan det är verkligheten.

Jag skulle kort och gott vilja veta: Delar ministern Moderaternas krav på att vi ska ha färre vargar i Sverige? Ska vi ta psykosociala hänsyn även för dem som bor i rovdjurstäta områden? Det går faktiskt att besvara en sådan fråga.

Anf. 53 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Som ansvarig minister är det min ambition att vi ska säkerställa att vi har en politik som är klok och som förhåller sig till den verklighet som vi har att leva i på ett så bra sätt som möjligt.

När man ska förvalta varg ska man självklart ha en politik som också tar socioekonomisk hänsyn och som med alla de verktyg som finns säkerställer att människor både kan driva verksamhet och känna sig trygga varhelst i landet de bor.

Denna regering har, till skillnad från tidigare regeringar, hela tiden jobbat med att utveckla verktygen så att de blir bättre och så att vi bättre ska kunna leva upp till detta.

Jag vill i sammanhanget, givet att detta ständigt kommer tillbaka, bara konstatera att det fanns fler vargar under alliansperioden utan MP i regeringen än vad det finns under denna regering. Det säger jag som kuriosa i

sammanhanget. Men jag antar att Lars Beckman lyssnar på Miljöpartiet även när han sitter i regering. Det är en spännande tanke.

Jag vill också konstatera att Moderaternas retorik leder till absolut ingenting när det gäller att göra någonting bättre för de människor som upplever otrygghet och som upplever att de exempelvis inte kan vara näringsidkare i området. Man bortser nämligen helt från att vi i Sverige inte är fria att sätta vilken siffra vi vill. Vi behöver ta hänsyn till gynnsam bevarandestatus.

Min politik har lett till att vi i Gävleborg den här vintern faktiskt har kunnat skjuta av 18 stycken vargar. Det är skillnaden mellan min politik och Lars Beckmans politik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:90
9 mars

Svar på
interpellationer

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:487 om forskningsfinansiering under covid-19

Anf. 54 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Hans Rothenberg har frågat mig vad regeringen gör för att underlätta för forskare att under rådande läge kunna fullgöra sin forskning med relevant finansiering.

Jag vill inledningsvis konstatera att regeringen nära följer hur forskningen och forskningsfinansieringen påverkas av den pandemi som orsakats av det nya coronaviruset. Regeringen har gett Universitetskanslers-ämbetet, UKÄ, i uppdrag att följa upp konsekvenserna för högskolans verksamhet vad gäller beslut och insatser som vidtagits med anledning av den pågående pandemin. I det arbetet följer UKÄ bland annat upp hur forskningsfinansieringen påverkats. En rapport om detta ska lämnas inom kort.

I budgetpropositionen för 2021 bedömde regeringen att den pågående pandemin påverkar den privata finansieringen av forskningen och att FoU-intensiva företag kan minska sina investeringar i forskning. I budgetpropositionen föreslog regeringen därför ökade forskningsanslag, vilket presenterades närmare i propositionen *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige* (prop. 2020/21:60), som lämnades till riksdagen i december 2020.

Regeringen anser att investeringarna i forskning och innovation ska öka markant med en kraftig höjning av de statliga satsningarna på forskning och innovation med 3,4 miljarder 2021. Till skillnad från många tidigare forskningspolitiska propositioner görs nästan hela nivåhöjningen redan det första året i fyraårsperioden. En anledning är pandemins effekter, som bland annat gör att finansiering från stiftelser och näringsliv förväntas minska.

Bland de åtgärder som regeringen vidtagit ingår en ökning av lärosätenas forskningsanslag med nästan 1,3 miljarder kronor för 2021. Av detta är 500 miljoner kronor en tillfällig ökning av lärosätenas forskningsanslag, som syftar till att motverka effekterna av minskad medfinansiering från näringsliv och privata stiftelser på grund av pandemin.

Regeringen har också vidtagit särskilda åtgärder med syftet att säkerställa att angelägen medicinsk forskning genomförs. Som interpellanten

konstaterar har coronapandemin inneburit att klinisk forskning inte kunnat genomföras som planerat, och betydande forskningsmedel riskerar att inte nyttjas. Till det så kallade ALF-avtalet mellan staten och vissa landsting har det därför gjorts ett tillägg som möjliggör att förra årets oförbrukade medel till regionerna för klinisk forskning kan användas i år i stället. Regeringen har också avsatt 100 miljoner kronor till forskning om covidvaccination och 50 miljoner kronor till forskning om långtids-covid.

Forskning är avgörande för att möta framtida samhällsutmaningar och för att kunna möta den akuta situation som pandemin ställt oss inför.

Staten tar ansvar för att upprätthålla satsningarna på svensk forskning och innovation vid en tidpunkt när såväl samhället och ekonomin som forsknings- och innovationssystemet utsätts för särskilda påfrestningar.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 15 (forts.) Svar på interpellation 2020/21:487 om forskningsfinansiering under covid-19

Anf. 55 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret för en stund sedan!

En mycket stor del av den medicinska och naturvetenskapliga forskningen på landets universitet och högskolor sker med ekonomiskt stöd från externa anslagsgivare, både statliga och privata. Bland de förstnämnda kan nämnas Vetenskapsrådet, Formas, Forte och Vinnova. Bland de senare finns ett stort antal stiftelser och fonder av varierande storlek, såsom Hjärnfonden, Cancerfonden, Wallenberg, Söderberg, Crafoord med flera. Dessa fonder är bekanta i forskningsvärlden och avlönar både forskare och teknisk personal anställda vid universiteten.

Fru talman! Forskare lever i en situation mycket lik artisters och konstnärers. Deras fortsatta anställning och verksamhet är beroende av inkomster som kommer av anslag, vilka i sin tur beror på forskarnas egna prestationer. Nu fyller covid-19-pandemin ett år. Pandemin har på många ställen inneburit att man har stängt ned all patientnära forskning och skickat hem personal som sysslat med experimentell forskning. Då minskar också forskarens möjlighet att konkurrera om nya anslag.

Vidare är många av de fonder som ger dessa anslag beroende av aktieutdelningar, vanligen i större svenska företag. När nu dessa utdelningar dragits in minskar också mängden medel som kan komma att delas ut. Det innebär att forskarna sitter med forskningsuppgifter som det finns anslag

för men där man inte kan utföra arbetet. Men man har fortfarande samma utgifter. Forskarna får fortsatt betala dyra lokalkostnader till universitet och regioner och har fortsatt fulla lönekostnader till exempelvis teknisk personal som skickats hem.

Fru talman! Även om en del arbetsuppgifter kan utföras hemifrån kan man inte fortlöpande göra studier på patienter. Detta får till följd att anslagen för många kommer att ta slut innan uppgiften har lösts. Det innebär att man löper risk att inte få nya anslag eftersom man inte har kunnat göra färdigt studier och få fram resultat och publikationer. När pengarna sedan är slut får man säga upp personalen och själv drabbas av medelsbrist och uppsägning med något års fördröjning. I bästa fall förlorar man bara sin forskarkarriär.

Detta är till stor nackdel både för individen och för Sverige som forskande nation, och därför har jag ställt frågan till utbildnings- och forskningsministern vad hon och regeringen avser att göra för att underlätta för forskare att hantera situationen.

Med anledning av svaret vill jag även ställa en mer specifik fråga. Kommer staten att tillskjuta särskilt destinerade medel till de universitet och högskolor som i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer sânt hem personal eller stängt ned studier så att personal- och lokalkostnader för dessa forskare kan täckas? Om inte, hur kommer regeringen att underlätta för forskare att kunna fortsätta trots rådande begränsningar?

Om inte detta sker kommer med stor sannolikhet en hel del uppsägningar och nedlagda projekt att inträffa under de kommande åren. Forskning är inte någonting som sker här och nu; det sker över en väl utdragen tid. Sverige skulle då förlora kompetenser som i vissa fall tagit decennier att bygga upp.

Anf. 56 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack för debatten om en mycket viktig fråga, nämligen hur vi upprätthåller investeringarna i svensk forskning och innovation inte minst under det som nu prövar oss som samhälle och hela världen – pandemin.

Jag vill upprepa en del av det som jag sa tidigare. Sveriges regering tar ansvar för investeringarna i svensk forskning och innovation. Vi har presenterat nya 13,6 miljarder som vi investerar i svensk forskning och innovation under de kommande fyra åren, och vi lägger mycket medvetet nästan hela nivåhöjningen redan i år – 3,4 miljarder.

Det har att göra med att vi vet vilka påfrestningar som våra forskare och forskningen utsätts för under denna pandemi. Vi vet också att det till viss del kan vara svårt för näringslivet att kunna ge lika mycket pengar till forskningen som man har gjort tidigare, även om jag i alla sammanhang försöker att säga att jag vet att också det svenska näringslivet och andra är mycket intresserade av att fortsätta att investera i svensk forskning. Jag vet att man gör sitt allra yttersta för att fortsätta att göra det också igenom pandemin.

Det här är viktiga satsningar. Forskningspropositionen innehåller alltså nio gånger mer pengar redan första året jämfört med den tidigare, och det finns en god anledning till detta.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Vi ger också direkta strategiska forskningsanslag på 1,3 miljarder till våra lärosäten redan i år, varav 500 miljoner för i år. Dessa har redan fördelats i regleringsbrev för att lärosätena med dessa pengar ska kunna bidra till att göra strategiska övervägningar så att man kan upprätthålla investeringarna i den så viktiga forskning som görs ute på universitet och lärosäten.

Jag tycker alltså att regeringen i mitten av svensk politik, tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna, försöker att ta ansvar också för de här delarna genom pandemin.

Vi har även gett i uppdrag till Universitetskanslersämbetet, UKÄ, att följa hur pandemin påverkar högskolorna, både utbildning och forskning. Jag kommer inom kort att få en första delredovisning från UKÄ som rör just forskningsfinansieringen. Det är klart att det kommer att vara ett viktigt underlag också för framtiden för att få en ännu bättre bild av hur det ser ut och vad det är för åtgärder som pandemin kan komma att kräva att vi gemensamt tar ansvar för.

Anf. 57 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Det här kan verka som ett litet covidproblem, men det är väl så viktigt. Det här är en verksamhet som är väldigt avancerad. Den väcker inte de stora rubrikerna förrän den dagen forskningsrönen når excellens och världsrenommé.

Det pågår otroligt mycket forskning i dag, och framför allt den medicinska forskningen är kopplad just till den patientnära verksamheten. Nu skickar specialister på alla universitet hem personal eftersom man inte vill ha folk på laboratorier eller sjukhus. Det här motsvarar ofta permitteringar. Hittills har vi dock inte sett att detta har passerat in i de stöd som funnits under coronapandemin.

I ministerns svar talas det om 500 miljoner kronor i nya forskningsbidrag, men jag hör ändå inte att de är specialdestinerade för att säkert stödja de grupper som råkat mest illa ut. Vi har även den nya utlysningssproceduren, som kommer att göra att pengarna inte kommer forskningen till handa förrän om två tre år. Men det är ju just nu som många forskare sitter i belägenheten att man har höga kostnader och personal som kanske rent av har försvunnit. Det är medel som med all sannolikhet kommer att utlysas för ny sökning, vilket i sig innebär att de som drabbas hårdast av corona, det vill säga de som tagit störst ansvar och ställt upp mest i sjukvården, kan komma att vara de som gjort minst forskningsframsteg under 2021 och därmed också får minst utdelning.

Jag skulle önska att ministern kunde precisera ytterligare att pengarna landar just på dem som i dag sitter på kostnader men inte kan driva sina projekt och därmed riskerar att forskningsprojekten faller åt sidan och inte går att genomföra.

Det finns många som har gått in i vården. Forskningssköterskor och biomedicinska analytiker har försvunnit till iva. Därmed har forskningsprojekten påverkats. Det ena goda har lett till det andra onda. Vad jag önskar med debatten är att få klarhet i hur regeringen kommer att vara tydlig med att ersätta uteblivna framsteg inom exempelvis neurologisk forskning eller äldreforskning utifrån dessa premisser. Hur ska detta gå till?

Anf. 58 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Det vi ska komma ihåg är att forskare och ofta flertalet av doktoranderna är anställda vid högskolor och universitet. Högskolor och universitet har också ett arbetsgivaransvar för deras arbetsituation. Det är utmanande för lärosätena att planera och hantera de problem som uppkommer på grund av pandemin. Jag har mycket nära kontakt med rektorerna på våra universitet och högskolor, och jag känner ett starkt förtroende för det arbete som görs för att upprätthålla utbildningen, så att både individer och samhälle kan stå starkare och fortsätta att utbilda läkare, sjuksköterskor, lärare och så vidare under denna pandemi. Det är ett oerhört viktigt arbete som görs, och studenterna tar ett stort ansvar. De har under ett helt år skött studierna på distans.

Ansvaret gäller också forskningen och forskarna. Lärosätena arbetar hårt med att lösa dessa problem. Regeringen bidrar också, i mitten av svensk politik, med 3,4 miljarder redan i år. Det är nio gånger mer pengar än vad som kom ut av förra forskningspropositionen. Det sker en speciell satsning riktad till våra lärosäten, det vill säga anslagen om 500 miljoner till strategisk forskning. Karolinska institutet har fått 80 miljoner, Göteborgs universitet har fått 35 miljoner, Uppsala universitet har fått 55 miljoner, och så vidare. De är fördelade dels utifrån hur mycket extern finansiering som lärosätena har haft, dels en bedömning av hur de olika lärosätena ser ut. En del har större möjligheter att parera de olika fluktuationerna på grund av pandemin, och andra har mindre möjligheter.

Jag tycker verkligen att regeringen försöker att ta ansvar, och jag har inte mött något annat än att det snarare är en utmaning för sektorn att hantera så mycket pengar på så kort tid. Det måste ändå vara ett gott betyg över hur vi gemensamt försöker ta oss an och visa vårt engagemang och vår investeringsvilja i svensk forskning och innovation.

Jag värnar starkt om den fria forskningen och inte minst den akademiska friheten. Det är också en anledning till att regeringen har lagt på riksdagens bord – och jag hoppas verkligen att riksdagen röstar igenom detta – ett förslag om att i högskolelagen skriva in att den akademiska friheten ska värnas som ett komplement till forskningens frihet, som redan finns inskriven i grundlagen. Där finns kopplingar till grundlagen.

Vi måste hålla på att ge den friheten till akademien och forskningen, att inte vara där som politiker och försöka styra vilka kurser som ska läggas ut, vilken forskning som ska bedrivas eller hur man från politikens håll exakt med precision ska tycka vad som är rätt och riktigt. Jag tycker inte så, och jag hoppas att Hans Rothenberg inte heller tycker så – även om hans utbildningspolitiska talesperson kanske har rört sig lite i farliga sektioner här.

För mig är det viktigt att stötta forskningen och utifrån tydliga kriterier fördela mängden extern finansiering och hantering av eget myndighetskapital men med frihet för våra universitet och högskolor att ta hand om forskningssatsningar på ett klokt sätt.

Anf. 59 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Det här blev en frihetsdebatt, och den känner jag mig mycket hemma i.

Frihet är något som fungerar när man är både fri från tvång och kan skapa möjligheter, göra något kreativt. Frihet bygger också på att man tar

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

ansvar och att andra ger ansvar. Frihet och ansvar i det här sammanhanget handlar också om att regeringen som det högsta organet i Sverige fördelar oerhört stora pengar till den svenska forskningen. Regeringen ska ta ett ansvar och se till att pengarna landar där de hör hemma.

Ja, man ska ha förtroende för universiteten och högskolorna, men det ser olika ut på framför allt medicinska fakulteter, som jag har landat på i den här debatten. Till exempel har Uppsala universitet och Karolinska institutet varit excessiva och inte reducerat sin verksamhet. Det kan tyda på ett riskbeteende. Andra har agerat på annat sätt, det vill säga att alla universitet och högskolor agerar inte på samma sätt.

Men en minister och en regering har ett ansvar för att den svenska forskningen ska fungera också under den här typen av dramatiska tider. Vi kunde inte för ett år sedan veta att i vi i dag skulle stå i riksdagens kammare med munskydd och handsprit. Det var en utveckling som var fullkomligt oförutsägbart. Och det var inte heller möjligt för alla universitet och högskolor att i den stunden fatta exakt rätt beslut som skulle passa för den 9 mars 2021.

Jag tar mig friheten att tolka ministrarnas svar som att forskarna inte behöver vara oroliga för att deras forskning ska stupa på grund av bristande finansiering. Säg emot mig om jag har fel.

Anf. 60 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Vi är verkligen i en tid där forskning och ny kunskap finns på allas läppar. Det har väl sällan varit så tydligt hur viktigt det är att vi investerar i forskning, innovation och ny kunskap för att ta oss an den pandemi vi är uppe i och möta kommande pandemier och andra samhällsutmaningar.

Utifrån hur pandemin utvecklas kommer regeringen att ta ställning till om ytterligare åtgärder är nödvändiga. Jag har regelbundna kontakter med rektorer och andra myndigheter. UKÄ kommer att lämna en delrapport när det gäller forskningsfinansieringen, som ska utgöra ett underlag också för framtiden.

Vi gör en mycket stor satsning på svensk forskning och innovation med en tyngdpunkt redan i år med nio gånger mer pengar jämfört med den förra forskningspropositionen.

Regeringen har gett möjlighet till att använda medlen inom ALF-avtalet som inte kunde nyttjas under förra året. Den kliniska forskningen har naturligtvis påverkats av pandemin. Personal i form av forskningssjuksköterskor och läkare har behövts i vården och har inte kunnat genomföra sin forskning på samma sätt. Regeringen har gjort det möjligt för de pengarna att användas också i år. Det är ett sätt att försöka bidra. Regeringen har förstärkt forskningen när det gäller vaccinuppföljningen och långtids-covid, och vi gör en stor satsning generellt på life science-sektorn.

Vi ska ha respekt för att vi befinner oss i en pandemi, och vi kan inte förutse allt som ligger framför oss. Men jag tycker att man ska ha respekt för det vi gemensamt i mitten av svensk politik försöker göra för svensk forskning och innovation.

Jag tackar för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 61 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Hans Rothenberg har frågat mig vilka ytterligare insatser jag och regeringen avser att göra för att raskt återupprätta handelsutbytet mellan Sverige och Storbritannien.

Storbritannien är en av Sveriges viktigaste handelspartner. Omkring 6 000 svenska företag handlar med Storbritannien, och minst 70 000 personer runt om i Sverige går varje dag till ett jobb som finns till tack vare exporten till Storbritannien.

Det är glädjande att EU och Storbritannien har enats om ett frihandelsavtal. Avtalet lägger en god grund för ett fortsatt samarbete mellan EU och Storbritannien. Med avtalet följer en stark institutionell ram som ger goda förutsättningar för att utveckla våra handelsförbindelser, vilket regeringen avser att göra med Storbritannien.

För våra svenska företag innebär avtalet en tydlighet kring vilka regler som gäller och en ökad förutsägbarhet. Samtidigt står det klart att avtalet inte löser alla problem som uppstår till följd av det nya läget. När Storbritannien väljer att lämna den inre marknaden är det också ofrånkomligt att handeln blir dyrare och krångligare och att de administrativa bördorna ökar.

Därför fortsätter regeringen och våra myndigheter, precis som vi gjort de senaste fyra åren, att arbeta intensivt med att bistå företagen med information och råd om vad det innebär att handla med tredje land och vilka regler som gäller i det nya avtalet samt hjälpa till med att reda ut oklarheter. Vår ambassad i London och Business Sweden bistår i dag svenska företag på plats i Storbritannien. Det sker bland annat genom dialog med företagen om de problem de möter och genom informationsinsatser riktade mot näringslivet.

För mig som utrikeshandelsminister är det viktigt att inte bara upprätthålla utan också utveckla och fördjupa våra handelsförbindelser med Storbritannien. När det stod klart att EU och Storbritannien hade enats om ett handelsavtal tog jag tidigt kontakt och initiativ till en dialog med företrädare för den brittiska regeringen kring hur handelsförbindelserna mellan våra länder kan främjas på bästa sätt.

Regeringen avser att upprätthålla och vidareutveckla de breda och mycket goda relationerna mellan Sverige och Storbritannien. På så vis skapar vi goda förutsättningar för svenska företag att verka och investera i Storbritannien och för brittiska företag att verka och investera i Sverige.

Anf. 62 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Tack, handelsministern, för svaren!

Det här är frågor som jag egentligen hade hoppats inte behöva diskutera. Det är två kriser som har drabbat relationen mellan Sverige och Storbritannien. Dels är det brexit, och dels är det covid-19-pandemin.

Den för Sverige så viktiga frihandeln kan uppenbarligen inte tas för given. Liksom demokratin måste den återerövas varje dag. Handel bygger ju på ömsesidighet, och ingen kan göra jobbet ensam. Det krävs två för att dansa tango.

*Svar på
interpellationer*

För 50 år sedan motsvarade den totala exporten i världen inte mycket mer än en tiondel av världens totala bnp. I dag ligger exportandelen på 30 procent, vilket har lett till ökat välstånd för människor världen över.

Därför är det viktigt för Sverige att hålla fast vid andra frihandelsvännar – för att därmed också kunna utveckla handeln. Och därför, fru talman, är relationen med Storbritannien särskilt viktig.

Det var precis på upploppet av förhandlingarna mellan EU och Storbritannien som det nåddes en överenskommelse om hur parterna skulle kunna reglera densamma framöver. Även om avtalet är välkommet och till stora delar innebär en ny situation i den inbördes handeln finns det problem. Ytterligare förhandlingar mellan EU och Storbritannien har inletts för att underlätta tillståndshanteringen avseende transporter och logistik samt för att börja godkänna brittiska yrkeskvalifikationer i EU.

Handeln mellan Sverige och Storbritannien minskade dramatiskt under 2020, till stor del under inverkan av coronapandemin. En bromskloss för att hämta in handelstappet är brexiteffekterna, som dessutom drar ned den brittiska tillväxten med omkring 1 procentenhet. Många ekonomer räknar med att det kommer att ta många år att nå en någorlunda återhämtning. Därför är det angeläget för båda länderna att agera handlingskraftigt för att påskynda återhämtningen.

Handelsministern har signalerat att det i närtid ska arrangeras ett gemensamt så kallat business forum länderna emellan. Det är gott, men det är inte gott nog. Därför har jag frågat handelsministern vilka ytterligare insatser som hon och regeringen avser att göra för att raskt återupprätta handelsutbytet mellan Sverige och Storbritannien.

I ministerns svar framkommer att regeringen liksom myndigheterna fortsätter bistå företagen med information och råd. Ja, det är business as usual. Men nu är det business as unusual. Då hade jag önskat att få precisat vad det här biståndet ska bistå i mer konkret, utifrån de nya omständigheterna.

Den dialog som regeringen aviserar med företrädare för den brittiska regeringen om hur handelsförbindelserna mellan våra länder kan främjas, vad har den lett till? Och vad, konkret, önskar ministern att den ska leda till?

Fru talman! Det finns mycket som man behöver beakta nu. Tjänstehandelns betydelse, e-handels betydelse, brexit versus pandemin – vad är viktigast att agera kring?

Framför allt behöver Tullverket och Kommerskollegium, som bistår svenska företag, kunna agera med betydligt större frihet i dag. Vi behöver se de svenska företagen möta myndigheter som har ett annat förhållnings-sätt. Jag skulle därför vilja fråga ministern om hon kommer att se till att Tullverket och Kommerskollegium får vidare ramar.

Anf. 63 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag instämmer verkligen i att Storbritannien är en otroligt viktig handelspartner. Man ska komma ihåg att Sverige exporterar varor och tjänster till Storbritannien till ett värde av 135 miljarder kronor varje år. Det är ett betydande belopp.

Vi ska inte bara upprätthålla handeln med Storbritannien utan också utveckla och fördjupa den, och vi ska se till att det blir tillväxt i handeln

med Storbritannien. Vi har utmärkta bilaterala relationer mellan Sverige och Storbritannien, och det är en fantastisk bra bas att stå på.

Men precis som Hans Rothenberg beskriver finns det nu ett nytt läge. Det är ett svårare läge, ja, men det kan också vara ett läge som innebär många möjligheter – möjligheter för svenska företag att få ännu bättre förutsättningar i relation till företag i många andra länder som inte har samma djupa och nära relation och inte är lika allierade med Storbritannien. Det kan sannolikt aldrig bli lika bra möjligheter som när Storbritannien tillhörde den inre marknaden, men trots allt måste vi vara optimistiska och se att vi kan utveckla och utöka relationen med Storbritannien.

Vad är det då vi ska göra?

För att börja med våra myndigheter, de informationsinsatser som görs där och det stöd som finns där har vi lagt mycket resurser på Tullverket sedan brexit blev ett faktum. Vi har valt att lägga så mycket resurser långsiktigt att man har kunnat anställa ett betydande antal fler medarbetare som jobbar enbart med de här frågorna inom ramen för Tullverket.

Kommerskollegium har mer av ett analytiskt uppdrag och är inte heller lika mycket tillfrågat av framför allt SME-företag som Tullverket är.

Där har vi alltså lagt resurser. Behövs det mer får vi naturligtvis se över det. Just nu får vi inte de signalerna, men det är otroligt viktigt att våra myndigheter fungerar här.

Att Business Sweden fungerar på plats i Storbritannien är också något vi ser över och ska säkerställa. Vi har redan sett över det, och vi säkerställer att Business Sweden kan verka aktivt och pragmatiskt på plats i Storbritannien.

För att gå över till vad mer man kan göra från regeringens sida, utöver det här med information och stöd från myndigheterna och så vidare, ser jag som handelsminister att det finns mycket att göra när det gäller att skapa ett ramverk och en relation med den brittiska regeringen.

Det business forum – det vill säga ett möte mellan mig och min brittiske handelsministerkollega och svenska och brittiska företag – som vi planerar i närtid, är det good enough? Är det tillräckligt? Nej, det räcker naturligtvis inte. Men det är ett väldigt viktigt steg framåt, och något av det första vi ska göra nu är att börja göra affärer tillsammans som regeringarna stöttar sinsemellan. Vi skapar ett ramverk, men vi skapar också en relation mellan regeringarna som spiller över på våra företag. Det var därför jag var så tidigt ute med att ta kontakt med min brittiska handelsministerskollega.

Det finns också en möjlighet när det gäller EU:s långtidsbudget, där man inrättar den så kallade brexitjusteringsreserven. Förhandlingar om den pågår, men preliminärt beräknas Sverige kunna få ungefär 1 miljard kronor därifrån. Detta är också något som kompenserar. Vi ska ta till vara alla sådana möjligheter och alla medel för att motverka negativa konsekvenser på grund av brexit, som kan gå till åtgärder för att hjälpa företag, framför allt de som kanske blir mest drabbade av de ekonomiska konsekvenserna av brexit.

Avslutningsvis skulle jag också vilja säga att det är de samarbetsområden som är prioriterade för Sverige och där det också finns ett intresse från brittisk sida som jag lyfter upp vid mina kontakter med den brittiska regeringen. Det handlar om life science, fordonssektorn och trävaruindustrin men också väldigt mycket om tjänstesektorn. Det finns alltså väldigt

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

mycket vi kan göra tillsammans, inte minst i samarbete mellan våra två regeringar.

Anf. 64 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Storbritannien är inte vilken nation som helst. Det är en extremt teknikdriven marknad, som också ligger på väldigt nära håll för EU-familjen.

Från att tidigare ha varit grädden på moset i affärerna utgör tjänster kopplade till produktförsäljning i dag ofta huvuddelen av företagens avancer. Även utvecklingen av e-handeln kommer att påverkas påtagligt, med högre omkostnader för privatpersoner.

Storbritanniens uttåg ur EU är inte bara en förlust för unionen. Det är också en förlust för Sverige. Vi har förlorat en allierad med tanke på Storbritanniens globala ambitioner att vara en tydlig röst för frihandel. Vi har förlorat en allierad inom EU-kretsen. Vi måste gemensamt upprätthålla multilateralism och ett regelbaserat handelssystem.

För Sveriges del innebär detta också att vi har fått ett lösare band till en tidigare like-minded, inte minst vad gäller synen på fri rörlighet för varor och kapital. Det ligger i Sveriges absoluta intresse att återknyta detta band till en långsiktigt hållbar relation.

De lägst hängande frukterna finns därför där våra båda länders intressen sammanfaller som mest. Jag skulle vilja nämna några exempel. Det handlar primärt om att bistå företag att återta förlorad mark men också att utveckla befintliga affärer. De större företag som redan är vana vid att handla med länder utanför EU kan anpassa sig lättare än mindre företag kan. De måste ofta sätta sig in i helt nya regelverk.

Målsättningen för relationen länderna emellan måste vara att svenska företag i praktiken inte ska märka av någon större skillnad efter utträdet. För att återstarta handelsrelationen krävs mer än ett business forum; det är gott, men inte gott nog för att återstarta marknaden.

Svenskt Näringsliv rapporterar, fru talman, att svenska företag upplever problem som längre ledtider, ökad byråkrati och högre kostnader i och med den nya gränsen mellan EU och Storbritannien. Detta är handfasta problem, som tullverk, myndigheter och administrationer i respektive länder måste ta på största allvar. Det är inte ett problem bara för svenska utan även för brittiska företag. Det är ett problem för både svenska och brittiska konsumenter. Att lösa dessa problem måste stå högst på regeringens handelsdagordning.

Utöver att minska byråkratin och sänka kostnaderna behöver man också stimulera direktinvesteringarna i båda länderna. Den tid är förbi när utländskt ägande i Sverige sågs som ett misslyckande. Det ska i stället ses som en kvittens på att Sverige är ett attraktivt land att investera och verka i.

Storbritannien har historiskt varit, är och kommer att förbli en nyckelaktör för att värna om den transatlantiska länken och dess strategiska betydelse. Sverige behöver därför vara en tydlig allierad i Storbritanniens globala ambitioner att vara en röst för frihandel. Vi måste också kunna arbeta gemensamt för att upprätthålla multilateralism och ett regelbaserat handelssystem. Här behöver Sverige och Storbritannien jobba tillsammans med likasinnade i WTO-kretsen.

Fru talman! Vi moderater vill se en större möjlighet för myndigheter som Tullverket, Kommerskollegium och andra att bistå svenska företag

med nödvändiga åtgärder för den fortsatta handeln med Storbritannien. Detta är ambitioner som också regeringen borde ha. Jag utgår från att man har det, och ministern får gärna bekräfta detta. Minskade kostnader och en raskare hantering – det är vad företagen önskar.

Prot. 2020/21:90
9 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 65 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Storbritannien är verkligen en likasinnad och en allierad. Jag kan meddela Hans Rothenberg att jag saknar dem varje gång jag har ett möte med handelsministrarna i Bryssel. Det är en kraft som saknas, och vi ska göra allt för att fylla det tomrummet. Det gör vi också nu genom att skapa grupper med andra likasinnade. Det kanske blir i ett annat forum och i en annan interpellation vi kan diskutera hur vi ska jobba i EU för att fylla tomrummet, för det är ett tomrum. Men det finns också som sagt en relation att bygga vidare på och utveckla.

Självklart är det så att om ett land och en stor ekonomi som Storbritannien lämnar den inre marknaden får det negativa konsekvenser. Vi ska göra allt vi kan, från Sveriges och EU:s sida men också, vet jag, från Storbritanniens sida för att minimera de negativa konsekvenserna. Men de finns där, och under en övergångsperiod kommer de att vara märkbara för företagen.

Hur märkbara? Vi har kontakt med Svenska Handelskammaren i London, som har genomfört en undersökning av hur deras medlemsföretag, alltså svenska företag som befinner sig i Storbritannien, ser på detta och hur prövande dessa tider är. Ungefär 40 procent ser ändå att man under 2021 och 2022 kan få sina affärer att växa och komma över den svåra perioden när man nu ställer om från att tillhöra den inre marknaden till att bli ett tredjeland. Det är bara 25 procent som inte förväntar sig några förändringar; jag tycker i och för sig att det är ganska mycket. Av företagen är det 75 procent som förväntar sig negativa förändringar.

Jag tycker att det här är så pass intressanta frågor att vi måste göra en djupare analys av detta. Jag har därför gett Kommerskollegium, en myndighet som jag ansvarar för, i uppdrag att ge oss en bättre bild av eventuella störningar och hur vi snabbt ska kunna agera för att möta dem. Vi måste snabbt ha fakta på bordet. Detta är, som svar på Hans Rothenbergs fråga, ett exempel på vad regeringen gör, utöver det jag sa tidigare om Tullverket. Vi behöver ha en bättre analys, och Kommerskollegium kommer nu att kartlägga inverkan av avtalet med Storbritannien på import och export.

En sak är säker: Avtalet är bättre än inget alls. Men att tillhöra den inre marknaden är bättre än att vara ett tredjeland, så det kommer att märkas en skillnad.

Jag skulle också vilja kommentera detta att det rör sig om ett likasinnat land också i andra forum. Jag ser stora möjligheter att kroka arm med Storbritannien när det gäller frågor vi driver i Världshandelsorganisationen men också inom ramen för den transatlantiska relationen, som Hans Rothenberg nämnde. Jag tror att det finns väldigt mycket att göra där med Storbritannien och med Irland och USA, som också är likasinnade i många frågor.

Sverige har faktiskt ibland en nyckelroll. Vi ser protektionistiska vinster. Vi ser även inom EU länder som ifrågasätter öppenhet, frihandel och så vidare. Då måste vi skapa allianser även med länder utanför EU, i detta fall också Storbritannien.

Jag vill också kommentera detta med investeringar. Från regeringens sida gör vi i år en extra satsning på investeringsfrämjande. Detta är också något jag har väckt med min brittiska kollega: Hur kan vi öka investeringarna i varandras länder? Det finns betydande investeringar gjorda. Tittar man på listan över de största företag som har investerat i Storbritannien ser man en lång rad sektorer: trävaruindustrin, fordonsindustrin och naturligtvis läkemedelsindustrin, där vi har ett bolag med ursprung i Sverige som vi alla känner till väl. Det finns alltså väldigt mycket att bygga vidare på när det gäller investeringar i våra respektive länder.

Detta är en fråga som vi måste jobba väldigt konkret och handfast med. Jag återkommer till att vi genom att i närtid börja göra affärer tillsammans och skapa affärs- och investeringsmöjligheter tar ett steg vidare. Jag är övertygad om att vi kan inte bara utveckla utan även fördjupa och utöka relationen med Storbritannien på handelsområdet.

Anf. 66 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Det finns mycket att säga om den klassiska handelsnation som Storbritannien är, men Sverige är också en klassisk handelsnation. Våra respektive länders välstånd har byggts på att vi har haft en ömsesidighet med omvärlden. Vi har inte slutit oss.

Vi har i Sverige och Storbritannien förvisso haft lite olika metoder för hur vi har tagit oss an omvärlden. Storbritannien är ju en före detta kolonialmakt. Det är intressant att notera att den klassiska transatlantiska länken mellan Storbritannien och USA sedermera har blivit en mer integrerad del av EU, Europa och USA.

Det finns också en annan konstellation som jag har noterat när jag har varit med tidigare handelsministrar på WTO:s ministermöten runt om i världen, nämligen Samväldet, som ju består av Kanada, Australien, Nya Zeeland och många andra stora och betydande världsekonomier.

Detta är något att kroka arm med. Det skulle vara intressant att höra om ministern har några ambitioner att väcka liv inte bara i Storbritannien utan också därigenom få liv i Samväldets olika aktörer. Därigenom kan det då bli ökade investeringar, vilket båda länder är väldigt beroende av. Det innebär också att vi kan få ett mer enat agerande i WTO.

Men det som är här och nu är de företag som upplever krångel och fördröjningar i relationen med Storbritannien efter brexit och i samband med covidpandemin. De behöver hjälp här och nu. Det är en diger uppgift ministern har framför sig, men jag hoppas att det kommer att gå vägen. Annars kommer jag med en ny interpellation.

Anf. 67 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Hans Rothenberg för att han har lyft denna viktiga fråga i kammaren i dag. Vi är helt överens om att Sveriges goda handelsrelation till Storbritannien ska värnas och utvecklas. Det är också i mycket en av de relationer som är grunden för vårt välstånd.

Här och nu måste vi se till att minimera konsekvenserna. Vi har talat om myndigheterna här i dag, man jag talar också om att se möjligheterna framåt. Det är otroligt viktigt.

Avslutningsvis skulle jag också vilja ta tillfället i akt att lyfta blicken lite grann. Att skapa jobb, tillväxt och välstånd i vårt land är naturligtvis handelspolitikens mål, men det är ett privilegium från min horisont att se

att den har bäring på mycket annat av det internationella samarbetet också. Handeln kan vara en väg in till att fortsätta utveckla en relation med till exempel Storbritannien även på andra områden. Vi är frihandelsvänner, och vi litar på varandra och har väldigt många gemensamma nämnare i multilaterala sammanhang.

Låt mig ta ett exempel. Detta bekräftades inte minst när Storbritanniens före detta premiärminister Gordon Brown för någon månad sedan var gäst i den handelspolitiska rådsgrupp som jag har inrättat. Han förde fram just det konstruktiva partnerskap som finns mellan Sverige och Storbritannien i många viktiga globala utmaningar, till exempel när det gäller biståndspolitik i utvecklingsländer och så vidare. Vi har alltså mycket att falla tillbaka på.

Ibland är handeln kanske kittet i detta, men vi måste komma ihåg den breda relationen, och den vill jag luta mig mot, inte minst när Storbritannien senare i år kommer att stå värd för G7-mötet, där global återhämtning, främjande av fri och rättvis handel och klimatfrågan står väldigt högt på agendan. Partnerskap med Samväldet är också otroligt viktigt att ha med in i detta. De relationerna jobbar vi ju hårt med att utveckla, också med tredjeländerna, naturligtvis.

Även om Storbritannien har lämnat EU fortsätter vårt goda samarbete på flera viktiga områden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:310 om åtgärder för arbetsmiljön inom vård- och omsorgssektorn

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Saila Quicklund har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att förbättra arbetsmiljön inom vård- och omsorgssektorn.

Ingen ska behöva skadas eller bli sjuk av sitt arbete. Arbetslivet ska inte medföra att människor slås ut i förtid på grund av fysiska, sociala eller organisatoriska arbetsmiljöfaktorer. Jag ser därför mycket allvarligt på att det finns brister i arbetsmiljön inom vård och omsorg. Sedan regeringen tillträdde förra mandatperioden har en höjd ambitionsnivå för arbetsmiljöpolicen varit en viktig prioritering. Resurserna inom området har förstärkts kraftigt, med resurser till Arbetsmiljöverket för fler inspektörer och ökad närvaro på arbetsplatserna, till arbetslivsforskning och till att inrätta Myndigheten för arbetsmiljökunskap.

Arbetsmiljöverket konstaterar att arbetsmiljöproblemen inom vård och omsorg behöver synliggöras högre upp i organisationerna, där beslutsmandat finns till förbättringsåtgärder för att minska riskerna för ohälsosam arbetsbelastning. Det är politiker i fullmäktige, styrelse och nämnd som är den yttersta arbetsgivarrepresentanten och ska förvissa sig om att arbetstagare inte utsätts för risker för ohälsa och olycksfall i arbetet. Arbetsmiljöverket träffade därför under 2019 representanter för majoriteten av kommuner och regioner på politisk nivå för att informera om det arbetsgivaransvar som politiker har. Informationsinsatsen följs nu upp med inspektioner i samtliga kommuner och regioner för att ta reda på hur den årliga

Prot. 2020/21:90
9 mars

Svar på
interpellationer

uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet sköts. Ledningens engagemang i arbetsmiljöfrågor är viktigt för att ge personalen de rätta förutsättningarna för att genomföra sitt arbete och skapa balans mellan resurser och krav. Tillsyn av arbetsmiljö är avgörande för att upprätthålla skyddet för arbetstagare.

Arbetssituationen för de anställda inom hälso- och sjukvården och omsorgen behöver bli bättre. God arbetsmiljö och trygga anställningar är avgörande bland annat för att säkerställa kompetensförsörjningen inom vård och omsorg. Regeringen vill främja ett hållbart arbetsliv och satsar därför totalt 300 miljoner kronor under 2021 i en återhämningsbonus inom vård och omsorg. Medlen ska användas till förbättrad arbetsmiljö, nya arbets sätt eller genom att utveckla arbetstidsmodeller. Under våren 2020 presenterade regeringen satsningen Äldreomsorgslyftet, som syftar till att stärka kompetensen inom äldreomsorgen genom att ge såväl ny som befintlig personal möjlighet att genomgå utbildning på betald arbetstid. Satsningen har vidgats till att också omfatta första linjens chefer som arbetar inom vård och omsorg om äldre. Sammanlagt omfattar satsningen drygt 3,4 miljarder kronor för 2021.

Coronapandemin har inneburit ytterligare utmaningar inom arbetsmiljöområdet, och pressen har ökat, inte minst inom vård och omsorg. Regeringen har under den pågående coronapandemin gett berörda myndigheter ett flertal uppdrag samt kraftigt förstärkt resurserna till hälso- och sjukvård och äldreomsorg. I början av december gav regeringen Arbetsmiljöverket i uppdrag att i samråd med Folkhälsomyndigheten skyndsamt ta fram en vägledning till arbetsmiljöarbetet under pandemin och för att förhindra smitta av covid-19 på arbetsplatser. Vägledningen presenterades den 1 februari och innehåller bland annat information om hur arbetstagare kan skyddas mot smitta av covid-19 när åtgärder inte kan undanröja smittan, till exempel användande av personlig skyddsutrustning och förhållningsregler vid påvisad eller misstänkt smitta på arbetsplatsen.

Behovet av personlig skyddsutrustning för att skydda arbetstagare inom vård och omsorg från smittrisker under den pågående coronapandemin är stort. Regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att under pågående spridning i samhället säkerställa att det finns ett förfarande för att tillhandahålla icke CE-märkt personlig skyddsutrustning för samhällsviktiga yrkesgrupper. Beslutet syftar till att säkerställa tillgången till personlig skyddsutrustning. Arbetsmiljöverket har bedrivit ett arbete att inspektera nära 300 arbetsplatser inom vård och äldreomsorg för att kontrollera att den skyddsutrustning som används uppfyller säkerhetskraven och ger det smittskydd som är tänkt.

Alla som jobbar i välfärden ska hinna, orka och kunna ge patienter, brukare och klienter en god vård och omsorg av god kvalitet. Jag kommer att följa frågan noga och utesluter inte att ytterligare åtgärder behövs i framtiden.

Anf. 69 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret! Vi har debatterat arbetsmiljöfrågor många gånger. Många gånger har det också varit fokus på dödsolyckorna på arbetsplatser. Tyvärr har väl regeringen inte haft fokus lika mycket på äldreomsorgen och arbetsmiljöförhållandena

där. Jag är klart orolig för den situation som har funnits under en lång tid och som i ännu större skala finns just nu under pandemin.

Vi talar om dödsolyckor. I snitt är det en per vecka. Ministern har ett engagemang när det gäller detta, men vi har inte lyckats få antalet att gå ned. Det är säkert vissa lättnader på grund av pandemin, men det är en fråga som vi inte ska diskutera så mycket här och nu. Jag ville dock visa att det har varit väldigt mycket fokus på dödsolyckorna.

Beräkningar visar att så många som 500 avlider varje år på grund av ohälsosam arbetsbelastning. Det handlar många gånger om kvinnor i offentlig sektor. 500 – det är ju fruktansvärt.

Inom vård och omsorg finns 14 procent av den totala arbetskraften, och det är den sektor vi nu debatterar. Upp till 90 procent är kvinnor. Det finns alltså en jämställdhetsfaktor här. Så mycket som 27 procent vill lämna yrket, det i tider då vi har demografiska utmaningar och det är svårt att rekrytera till vård och omsorg.

Låt mig kommentera ministerns svar. Det inleds bra med: ”Ingen ska behöva skadas eller bli sjuk av sitt arbete”. Här är vi helt överens, men tyvärr ser det inte ut så i dag. ”Arbetslivet ska inte medföra att människor slås ut i förtid på grund av fysiska, sociala eller organisatoriska arbetsmiljöfaktorer.” Så är det, men det funkade inte så.

Sedan regeringen tillträdde förra mandatperioden har det varit en höjd ambitionsnivå för arbetsmiljöpolitiken, och det har varit en viktig prioritering. Resurserna på området har förstärkts kraftigt. Ändå har vi inte fått resultat. Arbetsplatsolyckor med dödlig utgång sker ännu, och varje år avlider cirka 500 personer i offentlig sektor. Trots stor resurstillförsel och en strategi för att förbättra situationen har regeringen misslyckats.

Afa Försäkring rapporterar att 47 procent av undersköterskorna och sjukvårdsbiträdena riskerar att bli långvarigt sjukskrivna. Det är nästan hälften av denna personal – och detta i tider av stora rekryteringsbehov.

Det här är en tyst grupp, men nu börjar man att mobilisera sig via undersköterskeupproret, en Facebookgrupp där man kan ta del av den här personalkategoriens arbetsmiljöförhållanden.

Arbetsmiljöverket har också gjort en rapport som visar att var tredje person har varit sjuk på jobbet de senaste tolv månaderna.

Kan ministern ge mig en analys av varför arbetsmiljöförhållandena trots höjd ambitionsnivå och resurstillförsel inte har förbättrats utan snarare förvärrats?

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det är viktigt att se att coronapandemin har utmanat arbetsmiljön i alla yrken och branscher på svensk arbetsmarknad, inte minst, som jag sa i min inledning, för den personal som är anställd inom hälso- och sjukvården och inom äldreomsorgen.

Jag välkomnar Saila Quicklunds stora engagemang i arbetsmiljöfrågorna. Jag kan berätta att det inte är 500 personer per år som avlider på grund av sitt arbete och ohälsosam belastning. Siffrorna är högre än så. Vi räknar med ungefär 700 personer årligen. Läger man dessutom till de personer som dör av sjukdomar orsakade av arbetslivet är det fler än 1 000 personer.

Vi vet också från forskningen att denna utveckling kan komma att förvärras, och därför måste vi sätta stopp för detta och bryta utvecklingen. Därför är höjda ambitioner för arbetsmiljöpolitiken centralt.

Jag välkomnar engagemanget. Det behövs att en bred majoritet av de politiska partierna står bakom denna inriktning.

Låt mig också informera om den nya arbetsmiljöstrategi som jag presenterade för ett par veckor sedan. Den innehåller just en utvidgning av nollvisionen så att den också omfattar dem som dör på grund av arbete. Det är ett mycket viktigt jämställdhetspolitiskt besked. Vi kommer att behöva göra mycket mer på detta område.

Jag har också gett besked om en arbetsmiljöutredning. Vi behöver se över arbetsmiljöregelverket. Svensk arbetsmarknad ser inte ut som på 70-talet, när de flesta hade mer manuella jobb i industrin och fler i arbetskraften var män. Mycket har hänt, och därför behöver vi se över arbetsmiljöregelverket utifrån ett jämställdhetsperspektiv, vidga nollvisionen och utöka sanktionsmöjligheterna för de arbetsgivare som inte följer de krav och regler som finns.

I en typiskt manlig bransch som byggbranschen är det enkelt att se om en byggställning är fel uppsatt och det finns risk för liv och hälsa. Det är inte lika enkelt att i äldreomsorgen eller sjukvården identifiera en ohälsosam stress och press.

Därför behöver vi mer kunskap och bättre verktyg. Vi behöver se till att arbetsgivarna tar sitt ansvar och att det finns goda förutsättningar för skyddsombuden att utföra sitt livsviktiga arbete. Och vi behöver som sagt se över arbetsmiljöregelverket.

Utöver det jag inledningsvis lyfte fram och det jag nu har sagt kommer Äldreomsorgslyftet, som syftar till att stärka kompetensen hos både ny och befintlig personal och chefer, att ge ungefär 10 000 nya fasta anställningar inom äldreomsorgen.

Vi gör också en särskild satsning på hållbart arbetsliv och återhämtning inom vård och omsorg. I år skjuter regeringen till 300 miljoner kronor, och för 2022 och framåt beräknas totalt 1 miljard kronor per år avsättas för detta ändamål. Dessa resurser ska oavkortat gå till en förbättrad arbetsmiljö.

Det handlar om kraftiga generella tillskott till kommuner och regioner som ska möjliggöra för fler anställda och bättre arbetsvillkor i välfärden. Ett tioårigt forskningsprogram har också inrättats hos Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd som ska fokusera på arbetsmiljön i kvinno-dominerade yrken.

Anf. 71 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Jag frågade efter en analys av varför man har misslyckats trots höjd ambitionsnivå och ökade resurser. Jag återkommer till det.

Arbetsmiljöverket har rapporterat hur förhållandena är. Ministern är såklart medveten om att man gjorde en stor inspektionsrunda och att 90 procent av de besökta äldreboendena fick erinran vad gäller arbetsmiljön. Det såklart allvarligt.

Det man fann var att arbetsgivarna hade okunskap och otydliga rutiner för det systematiska arbetsmiljöarbetet, vilket givetvis gjorde det svårt för personalen att vara delaktig och ha inflytande. Det saknades regelbundna

undersökningar och riskbedömningar av arbetsmiljön. Det saknades också kontinuitet, och många gånger saknades också ett lokalt skyddsombud.

Arbetsgivarna vidtog åtgärder utan att sedan följa upp dem och kontrollera att de hade effekt – lite grann som regeringen, måste jag säga. Regeringen har fina intentioner och en arbetsmiljöstrategi, men analysen om varför det inte fungerar saknas. Det fortsätter därför i samma hjulspår, och så fann också Arbetsmiljöverket att det var på dessa enheter.

De anställda fick inte heller hjälp och stöd att prioritera arbetsuppgifter när det var resursbrist och ont om tid.

Cheferna saknade också stöd från arbetsgivaren för att klara sitt ledarskap. Det var en vanlig synpunkt, och det gällde både administration och att chefen hade ansvar för alltför många anställda. Tyvärr kan vi se att vissa chefer har upp till 60 anställda under sig, och det säger sig självt att de då inte har tid att se personalens behov.

En enkätundersökning som gjordes på ett äldreboende visade att lönen inte var det huvudsakliga förbättringsönskemålet på arbetsplatsen utan att bli sedd av chefen.

Detta visar på de primära behoven och att de inte tillgodoses på de inspekterade verksamheterna.

Det som Arbetsmiljöverket anser att man behöver åtgärda är att arbetsgivaren ska ha tydliga rutiner och kunskap om arbetet, vilka resultat som ska uppnås och hur arbetet ska genomföras. Arbetsmiljöriskerna ska också regelbundet undersökas, bedömas och följas upp. Det finns en mängd åtgärder där Arbetsmiljöverket har varit tydliga med att de vill se förändringar. Min fråga till ministern är: Hur följer ministern upp att detta sker?

Facket Vision har varit tydliga med att påvisa att 25 medarbetare per chef i dag är det lämpliga antalet för att en chef ska ha möjlighet att se sina anställda och så vidare. Problem med samordningen mellan region och kommun lyfts fram av både Arbetsmiljöverket och personalen, liksom språkförbistring. 27 procent av personalen är utrikes födda, och bland vårdbiträden är det 39 procent, vilket såklart ger kvalitetsproblem.

Sjukskrivningarna är högst inom vård och omsorg. Jag återkommer till ministern med min fråga: När hon fått ta del av allt, vad blir regeringens analys av misslyckandet på detta område?

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Saila Quicklund, för inlägget!

Jag vill börja med att vara tydlig med det som ändå måste vara en viktig utgångspunkt för den debatt vi har i dag, och det är att informera om att det är arbetsgivaren som är ansvarig för arbetsmiljön. Det som politiken och staten kan göra är att sätta upp ett regelverk och se till att ha myndigheter som på olika sätt arbetar för att förbättra verksamheten där ute, i form av inspektioner som vi har via Arbetsmiljöverket och i form av Myndigheten för arbetsmiljökunskap. Det handlar om att säkerställa att skyddsombud kan utföra sitt viktiga arbete och att chefer, företag och arbetsgivare vet vad som gäller. Det gäller alltså den typen av insatser och viktiga åtgärder.

Jag tycker att det är viktigt att ta fasta på det som Saila Quicklund lyfter upp när det gäller Arbetsmiljöverkets inspektioner. Nio av tio inspekterade arbetsplatser inom äldreomsorgen får anmärkning. Det är arbetsgivarna som måste ta detta på allvar. Där skulle jag gärna ta i hand med Saila

Quicklund, för ute i kommuner och regioner är det politiker som styr. Där finns socialdemokrater, moderater och andra, och vi måste givetvis se till att det finns lokala förutsättningar att ta sitt arbetsmiljöansvar fullt ut.

Ingen ska behöva bli sjuk, skadas eller dö på arbetet. Det är därför regeringen höjer ambitionsnivån, och det är därför jag har kunnat presentera en ny arbetsmiljöstrategi, som pekar ut att jag inom kort kommer att till-sätta en arbetsmiljöutredning, just för att säkerställa att vi får ett regelverk på plats som är anpassat efter dagens arbetsmiljö och arbetsliv och som har ett mycket större fokus utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Anf. 73 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag tvivlar inte på ambitionsnivån hos ministern i dessa frågor – jag vet att det finns ett genuint intresse för dem. Det som förvånar oss moderater är att problemen har varit väl kända under många år. Jag observerade när den nya arbetsmiljöstrategin kom och tänkte att måste vi ha lärt oss av tidigare erfarenheter, eftersom vi måste se det som ett miss-lyckande. Men det är i stort sett samma politik från regeringen. Det finns resurstillskott och så vidare, men uppföljningar och analyser av varför det inte fungerar saknas helt. Det oroar mig.

Allt är inte en ekonomisk fråga, utan det krävs ledning och styrning. Även om arbetsmarknadsministern hävdar att det är arbetsgivarnas ansvar är det ändå regeringen och arbetsmarknadsministern som har det yttersta ansvaret för att människor ska ha en bra arbetsmiljö. Man ska kunna komma hem från jobbet efter arbetsdagens slut, och de kvinnor som i dag är vardagens hjältar ska känna ett stöd. Det finns en oro. De var trötta före pandemin, och detta har självfallet förvärrats ytterligare.

Detta är en jämställdhetsfråga, från en regering där man uttalar att man är ett jämställdhetsparti eller en feministisk regering. Det är 1,2 miljoner där ute, de flesta kvinnor, som skriker på hjälp, men regeringen gör inget. Det är detta som förvånar mig. Resurserna har inte räckt, och vi har inte haft rätt politik för detta. Moderaterna har förslag, och många av dem har regeringen kopierat nu i den nya arbetsmiljöstrategin. Den är en direkt ko-pia i många delar, inte alla. Vi har sett problematiken för dessa kvinnor i vård och omsorg, och vi har haft förslag. Det har inte regeringen.

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Saila Quicklund nämnde fackförbundet Vision i ett tidi-gare inlägg. Jag välkomnar det. Det är viktigt att vi lyssnar in vad de fack-liga organisationerna ser, för det är de som företräder sina medlemmar. Jag har själv en lång erfarenhet från det fackförbundet, både utifrån att arbeta regionalt i Norrbotten och Västerbotten och som förbundsordförande.

Jag vet hur viktigt det är att det finns en väl fungerande skyddsombuds-verksamhet men också hur viktigt Arbetsmiljöverket är genom sina in-spektioner. När Arbetsmiljöverket som myndighet kommer ut och kan identifiera brister ger det kraft åt alla skyddsombud och de arbetar på en arbetsplats att bidra till förbättringar. Det kan också hjälpa arbetsgivarna att vidta nödvändiga åtgärder.

Det jag vill göra som arbetsmarknadsminister och som bygger mycket på den erfarenhet jag själv har är att se till att vi utvecklar arbetsmiljö-regelverket utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Jag ser mycket fram emot att komma med den utredningen och fortsätter gärna denna debatt.

Fru talman! Jag vill tacka Saila Quicklund för att hon har lyft fram denna viktiga fråga, och jag välkomnar det engagemang som ledamoten visar. Det är viktigt att vi har en bred uppslutning bakom arbetsmiljöpolitiken. Det har inte alltid varit så när Moderaterna har fått möjlighet att utveckla den, utan då har man snarare skurit ned resurserna. Men jag tycker att det bådär gott inför framtiden att vi kan samarbeta mer och sätta större fokus på goda villkor, inte minst inom de kvinnodominerade yrkesgrupperna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2020/21:319 om antalet arbetslösa i Sverige

Anf. 75 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Mattias Karlsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att långtidsarbetslösheten inte ska bita sig fast på dagens höga nivåer.

Under 2020 tillförde regeringen medel för att fler arbetslösa ska få stöd att komma i arbete. I enlighet med budgetpropositionen, som gäller från årsskiftet, har över 100 miljarder kronor tillförts 2021 för att återstarta ekonomin, samtidigt som långsiktiga reformer ska bidra till att lösa samhällsproblemen. Sammantaget bedöms reformerna medföra att arbetslösheten blir drygt 1,3 procentenheter lägre jämfört med om förslagen inte genomförs. Det motsvarar cirka 75 000 fler jobb.

Satsningarna inom arbetsmarknadspolitiken uppgår till över 9 miljarder kronor 2021. Arbetsförmedlingen förstärks med 1 miljard kronor för att möta den ökande arbetslösheten samt för att säkerställa en ändamålsenlig lokal närvaro och likvärdig service i hela landet. Över 2 miljarder kronor satsas för att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning, upphandlade matchningstjänster, extratjänster och introduktionsjobb. Regeringen arbetar för att etableringsjobb för nyanlända och långtidsarbetslösa ska införas under 2021, i enlighet med parternas förslag.

Många arbetslösa saknar den kompetens som behövs för att etablera sig på arbetsmarknaden. Samtidigt finns kompetensbrist i många viktiga yrken. Fler behöver fylla på sin kompetens eller lära sig ett bristyrke. Regeringen fortsätter att sträva efter att fler arbetslösa med utbildningsbehov ska studera.

Avslutningsvis vill jag säga att det är en tuff tid nu, men ljusare tider kommer. Vi behövs alla på arbetsmarknaden för att bygga Sverige starkt.

Anf. 76 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret, trots att jag blir något beklämd över svaret på min fråga om vilka åtgärder som regeringen avser att vidta för att långtidsarbetslösheten inte ska bita sig fast på dagens höga nivåer.

Vi vet alla att före coronakrisen dominerade utrikes födda och kortutbildade bland de arbetslösa. Men under nuvarande kris har även inrikes

födda och personer med gymnasieutbildning drabbats av arbetslöshet i betydande utsträckning.

Utvecklingen innebär att etableringsproblematiken fördjupas samtidigt som behovet av omställning för dem som nu förlorat sin anställning ökar. Under pandemin har de arbetslösa blivit 100 000 fler. Arbetslöshetssiffrorna i dag är de högsta sedan 1997, och de ökar i rask takt. En snabbt stigande arbetslöshet leder ofta till högre långtidsarbetslöshet när de som redan före krisen var arbetslösa hamnar längst bak i kön. 175 000 som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen i dag har varit det i över tolv månader. Det är 24 000 fler än förra året.

En längre tids arbetslöshet försämrar chanserna att få ett nytt jobb. En hög långtidsarbetslöshet försämrar matchningen på arbetsmarknaden och fördröjer återgången till en mer normal arbetslöshetsnivå.

Vad är då regeringens åtgärder för att möta detta? Jo, arbetsmarknadsministern säger i sitt svar att regeringen arbetar för att etableringsjobb införas under 2021 i enlighet med parternas förslag.

Den socialdemokratiska regeringens brist på politik för de långtidsarbetslösa är ingenting annat än ett enormt svek.

Även om efterfrågan på arbetskraft återkommer relativt snabbt efter en kris är det långt ifrån säkert att detta sker i samma sektorer som drabbats hårdast nu. Det innebär att många löntagare behöver ställa om till nya jobb. I en kris som denna är den akuta utmaningen att rädda företag och jobb. Men bortom den akuta fasen finns flera utmaningar som regeringen i dag inte verkar ha någon politik för.

För det första riskerar matchningen på arbetsmarknaden att försämras. Många som har blivit arbetslösa under krisen har egenskaper som normalt gör att de har relativt goda chanser att hitta ett nytt jobb. De är yngre, inrikes födda och har gymnasieutbildning. Men strukturomvandlingen kan bidra till att deras alternativa arbetsmarknader och yrken där deras kompetens är gångbar ofta också är beskurna.

För det andra ställer omvandlingen stora krav på löntagarnas omställningsförmåga. Eftersom denna kris drabbar många branscher samtidigt blir utmaningarna för omställningen extra stora.

Fru talman! Frågan kvarstår: Är det införande av etableringsjobb som är regeringens stora hopp för att långtidsarbetslösheten inte ska bita sig fast på dessa höga nivåer?

Anf. 77 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag tackar Mattias Karlsson för detta.

När det gäller etableringsjobben är de bara ett av många exempel på de viktiga insatser som vi gör just nu. Jag vill också inledningsvis säga att jag delar den problembild som lyfts fram här. Vi hade redan innan pandemin stora utmaningar med matchningen – att de som inte har ett arbete har helt andra typer av kunskaper och kvalifikationer än de som arbetsgivarna har behov av. Det innebär att även människor mitt i yrkeslivet som har ett arbete också behöver kunna ställa om för att tillgodose de behov som arbetsgivarna har.

Detta handlar alltså om att se till att få bättre möjligheter att fylla på med nya kunskaper och ny kompetens genom ett helt yrkesliv, så att vi kan tillgodose de nya behov som finns i vårt näringsliv. Inte minst uppe i den del av Sverige där Mattias Karlsson och jag själv kommer från sker enorma

investeringar och nysatsningar som också kommer att kräva rätt kompetens för att ta till vara på den tillväxtpotential som ligger där. Det handlar om tusentals nya jobb. Detta är otroligt spännande och viktigt. Detta är en del av problematiken.

Det som jag ser att vi behöver göra där är att få mer utbildning i arbetsmarknadspolitiken och mer jobbfokus i utbildningspolitiken, så att vi väver ihop det och drar nytta av politiken på ett ännu bättre sätt. Där har regeringen gjort en hel del. Men jag ser också att mer arbete återstår att göra.

När det gäller de personer som står långt från arbetsmarknaden vill jag också framföra att jag ser samma problembild som interpellanten, att vi har stora grupper av människor som redan innan pandemin hade det tufft på arbetsmarknaden. Det är klart att de riskerar att hamna ännu längre bak i kön nu. Det är därför som det är så viktigt att vi just genomför insatser som ser till att långtidsarbetslösheten inte tillåts bita sig fast. Här ser vi risk för en ökande långtidsarbetslöshet. Väldigt mycket kommer att handla om hur vi förmår att trycka tillbaka smittspridningen och att vi får vaccinet på plats så att vi kan börja lätta på restriktionerna och på det sättet också få igång jobben. Jag vill alltså instämma i det som är denna problembild.

När det gäller regeringens styrning har vi gjort en hel del. Vi styr via vår myndighet Arbetsförmedlingen, där vi har satt tydliga mål om att andelen som övergår till reguljär utbildning måste öka särskilt bland dem som saknar gymnasial utbildning eller har behov av omställning för att möta kompetensbehoven på arbetsmarknaden. Vi har också som mål att andelen inskrivna utan aktivitet i jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för unga, och särskilt de som saknar gymnasieutbildning, ska minska. Vi har gett en hel del olika typer av uppdrag som jag gärna kan återkomma till i mitt nästa inlägg.

Men här handlar det om att se till att människor har rätt utbildning. Vi vet att ungefär en tredjedel av dem som är arbetslösa saknar gymnasieutbildning. Jag brukar säga att själva gymnasieutbildningen är inträdesbiljetten till den svenska arbetsmarknaden. Men jag återkommer väldigt gärna till detta i mitt nästa inlägg.

Anf. 78 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Trots regeringens löfte om att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet hade vi redan före krisen tvärtom EU:s femte högsta arbetslöshet. Sverige var också det enda land där arbetslösheten ökade från hösten 2014 fram till dess att coronakrisen bröt ut. Redan före coronakrisen hade Sverige en av EU:s högsta arbetslöshetsnivåer. Långtidsarbetslösheten var rekordhög, och arbetslösheten bland invandrare högst i EU. I denna stund är arbetslösheten den högsta på ett kvarts sekel. Ungdomsarbetslösheten är den högsta på hundra år. Även långtidsarbetslösheten och arbetslösheten bland invandrare är rekordhög.

Aldrig tidigare har förutsättningarna för grupper som står långt från arbetsmarknaden varit lika svåra redan innan en kris slog till. Trots den långvariga högkonjunktur som rådde innan krisen bröt ut lyckades regeringen inte bryta det stora utanförskap och bidragsberoende som många människor befunnit sig i under en lång period.

Men även de krisåtgärder som har vidtagits i pandemins spår är otillräckliga. Arbetsmarknadsministern beskrev i sitt tidigare inlägg att det inte

bara var etableringsjobb som fanns i verktygslådan. Men det finns ju inga propositioner. Det finns inga förslag som har landat på riksdagens bord som har till syfte att pressa ned den arbetslöshet som vi nu ser.

Jag måste säga att jag är oerhört förvånad över hur passivt regeringen lämnar de arbetslösa helt åt sitt eget öde. Detta handlar om människor som inte tas till vara och som inte har en egen lön. Men det handlar också om en hög arbetslöshet som får konsekvenser för vår gemensamma välfärd. Vilken politik man driver får alltså konsekvenser. Och jag tycker att det är oerhört provocerande att regeringen inte lyckas presentera några förslag som bryter den negativa spiral vi är inne i just nu.

Krisbekämpningens akuta fas handlade om att minimera skadeverkningar för företag och anställda, men för många kommer denna kris att bli långt mer långvarig än själva smittspridningen. Därför behöver regeringen även ha siktet inställt på att bekämpa krisens långsiktiga negativa konsekvenser. Jag vill nog gå så pass långt som att hävda att arbetslösheten beror mer på socialdemokratin än på pandemin.

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det var ett magstarkt uttalande här avslutningsvis.

Jag vill upplysa om att vi är mitt i en mycket allvarligt pandemi som inte bara berör liv och hälsa utan också har slagit mycket hårt mot ekonomin och jobben. Jag talade med ILO:s generaldirektör, som beskrev att 500 miljoner jobb har försvunnit från arbetsmarknaden runt om i världen. Många människor drabbas av att ha förlorat sitt jobb. Många av de insatser som regeringen gjorde under förra året – och många av dem gjordes i bred politisk enighet, vilket jag välkomnar – hade till syfte just att rädda jobb och företag. Bara genom den reform med korttidsarbete som infördes, och som i dag omfattar någonstans runt 600 000 personer, har vi kunnat rädda många jobb i Sverige.

Jag tycker som sagt att det var ett något magstarkt uttalande.

Jag vill också påpeka att man ska vara lite försiktig när man tittar på statistik. Vi har fortsatt ett högt arbetskraftsdeltagande – högst i Europa – och vi har den högsta sysselsättningsnivån i Europa. Det betyder inte att jag är nöjd eller tycker att vi inte ska göra mer; vi ska självklart, varje dag i veckan, kämpa för att ge rätt förutsättningar till dem som har blivit av med sitt arbete och för att ge goda villkor till de företag vi har runt om i vårt land så att de kan behålla personer i jobb och även börja växa. Det viktiga här är förstås att vi kan bekämpa pandemin och börja lätta upp restriktionerna igen.

Jag vill också göra ett tillägg till mitt tidigare inlägg, för jag tycker att detta är ett viktigt tillfälle för mig att berätta om de viktiga insatser vi gör.

Utöver det jag tidigare nämnde har vi gett en hel del olika, särskilda uppdrag till Arbetsförmedlingen gällande målgrupper som riskerar långtidsarbetslöshet. Det gäller bland annat ungdomar, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och personer som är sjukskrivna.

Vi har också gett ett särskilt uppdrag att öka övergångarna till reguljära studier. Arbetsförmedlingen ska öka antalet anvisningar att söka reguljär utbildning. Detta gäller arbetssökande som bedöms ha behov av utbildning – där det är en förutsättning för att personen ska kunna komma in på arbets-

marknaden, få ett arbete och behålla ett arbete. Det riktar sig särskilt till dem som saknar gymnasial utbildning.

Utöver det har vi utökat möjligheterna för arbetssökande att studera i upp till ett år med bibehållen ekonomisk ersättning. Detta gäller när det är motiverat för att personen ska kunna få ett arbete.

Regeringen vidtar alltså en hel del olika typer av åtgärder. Som jag nämnde inledningsvis har vi också lagt fram en kraftfull budget med satsningar på över 100 miljarder, vilket beräknas ge ungefär 75 000 jobb. Inom arbetsmarknadspolitiken handlar det om 9 miljarder, med 2 miljarder extra för bland annat matchningstjänster och arbetsmarknadsutbildningar, liksom introduktionsjobb och extratjänster. Detta riktar sig självklart både till dem som är långtidsarbetslösa och till dem som riskerar långtidsarbetslöshet.

Jag kan väl också nämna att vi i april kommer med en ny reform, som handlar om intensivår för nyanlända inom ramen för etableringsprogrammet.

Fru talman! Regeringen gör alltså väldigt mycket. Jag kommer trots det aldrig att vara nöjd.

Anf. 80 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Den stigande arbetslösheten är Sveriges största ekonomiska och sociala problem just nu. Tidigare kriser har lärt oss att de negativa effekterna på arbetsmarknaden riskerar att bli långvariga. Sverige mötte coronakrisen i ett sämre läge jämfört med finanskrisen, eftersom vi hade en högre långtidsarbetslöshet redan innan pandemin.

Om politiken inte medverkar till att stärka arbetslösa med långa arbetslöshetsstider riskerar situationen att cementeras för de mest utsatta arbetslösa. En kraftfull finans- och penningpolitik är naturligtvis nödvändig för att öka efterfrågan på arbetskraft, men det räcker inte. Jag är övertygad om att det behöver genomföras flera reformer för att underlätta etableringen för dem som var långtidsarbetslösa redan innan krisen och för att stödja dem som förlorat jobbet under krisen att ställa om. Det behövs bättre möjligheter för och tydligare krav på kortutbildade arbetslösa att delta i grundläggande utbildningar. Man bör bland annat koppla ersättning och bidrag till krav på deltagande i utbildningsinsatserna.

Sveriges statskassa hade varit 42 miljarder kronor starkare per år om Sverige hade haft samma utveckling som EU-genomsnittet när det gäller arbetslösheten. På grund av regeringens brist på arbetsmarknadspolitik riskerar de samhällsekonomiska kostnaderna för den omfattande långtidsarbetslösheten att bli mycket höga.

Anf. 81 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack för möjligheten att diskutera den mycket angelägna frågan hur vi ser till att människor inte fastnar i långtidsarbetslöshet och hur vi bryter den väldigt allvarliga utveckling vi har på svensk arbetsmarknad, Mattias Karlsson! Detta är den allvarligaste kris vi haft på arbetsmarknaden i modern tid, till följd av coronapandemin.

Om det är någon som tittar på den här debatten nu och som är arbetslös – kanske långtidsarbetslös – vill jag passa på att säga: Ge inte upp, även om du har sökt jobb länge utan resultat! Det gäller också den som är ung och kanske inte har hittat sitt första jobb ännu. Vi har ett tufft läge på

svensk arbetsmarknad, men det är inte kört. Du behövs! Vi behövs alla på arbetsmarknaden för att bygga Sverige starkt.

Det finns många lediga jobb att söka, trots pandemin och trots att vi är i dessa svåra tider. Det finns till exempel inom vården, sjuksköterskor och undersköterskor, och i pedagogiskt arbete, både grundskollärare och förskollärare. Det finns inom it-arbete, som mjukvaru- och systemutvecklare, samt inom många andra viktiga yrken, som företagssäljare, lokalvård och lagerpersonal. Regeringen har tillfört medel för att kraftigt bygga ut antalet studieplatser, så om du har gått och funderat på att vidareutbilda dig till ett bristyrke är detta rätt tillfälle. Vi behöver dig!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellationerna 2020/21:312, 315, 316 och 317 om arbetslösheten i Sverige i förhållande till övriga EU

Anf. 82 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Mats Green har frågat mig hur jag ser på det faktum att Sverige redan före, såväl som under, covid-19-krisen hade en av EU:s högsta arbetslöshetsnivåer, vilken analys jag har gjort av effektiviteten och resultaten vad avser den rödgröna regeringens åtgärder sedan år 2014 för att minska den svenska arbetslösheten samt om jag avser att förnya löftet om att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet.

Jan Ericson har frågat mig vad jag ser för förklaringar till att Sverige är ett av de länder i EU som lyckats sämst med arbetslösheten under både högkonjunktur och lågkonjunktur och vad jag drar för slutsatser av detta.

Edward Riedl har frågat mig om jag är nöjd med regeringens arbete för att minska arbetslösheten de senaste sex åren och vilka åtgärder jag och regeringen rent konkret har vidtagit för att minska arbetslösheten sedan målet om EU:s lägsta arbetslöshet utfästes.

Sofia Westergren har frågat mig om målet om lägst arbetslöshet i EU fortfarande gäller, vilka förslag i januariavtalet jag menar är de viktigaste för att sänka arbetslösheten samt vilka förslag jag avser att lägga fram för att återställa Sveriges placering i den europeiska arbetslöshetsligan till minst nummer 12, som Sverige hade när Socialdemokraterna tog över makten 2014.

Arbetslöshetsmålet verkade under den förra mandatperioden som en styråra för regeringens politik. Under denna period fördes en ekonomisk politik som vände underskott i statens budget till stora överskott, vilket lagt grunden till nödvändiga reformer och att Sverige var väl rustat att hantera de ekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin.

Utbrottet av covid-19 har lett till en global ekonomisk kris, och arbetslösheten har stigit snabbt. Arbetslösheten är inte bara ett problem för den som blir av med jobbet utan en fråga som angår oss alla. Tillåter vi arbetslösheten att bita sig fast riskerar vi både ökad långtidsarbetslöshet och en försvagning av vår gemensamma välfärd. Den som blir arbetslös ska därför få chans till utbildning och omställning och vid behov kunna få stöd att hitta ett nytt arbete. Regeringen har vidtagit historiskt kraftfulla åtgärder för att minska pandemins konsekvenser för jobb och företag samt för att säkra tryggheten för den som blir av med jobbet.

I enlighet med budgetpropositionen som gäller sedan årsskiftet har över 100 miljarder kronor tillförts för att återstarta ekonomin, samtidigt som långsiktiga reformer ska bidra till att lösa samhällsproblemen. Satsningarna inom arbetsmarknadspolitiken uppgår till över 9 miljarder kronor 2021. Arbetsförmedlingen förstärks med 1 miljard kronor för att möta den ökande arbetslösheten samt för att säkerställa en ändamålsenlig lokal närvaro och likvärdig service i hela landet. Vidare satsas över 2 miljarder kronor för att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning, upphandlade matchningstjänster, extratjänster och introduktionsjobb.

Sverige har högst arbetskraftsdeltagande i EU, och detta har behållits på en hög nivå under krisen. Det är ett viktigt skäl till att arbetslösheten i Sverige har ökat i relation till många andra länder. I *OECD Employment Outlook 2020* framkommer att jämförelser mellan länder av arbetslösheten i spåren av pandemin bör göras med stor försiktighet då krisen har påverkat insamlings- och beräkningsmetoder för arbetsmarknadsstatistiken. Sverige har alltså den högsta sysselsättningsgraden inom EU i åldrarna 20–64 år.

Regeringen följer noga utvecklingen på arbetsmarknaden och är vid behov beredd att vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 83 MATS GREEN (M):

Fru talman! Drygt 60 000 intensivvårdssjuksköterskor, 72 000 grundskollärare eller 88 000 undersköterskor hade kunnat anställas i välfärden. Särskilt intensivvårdssjuksköterskor hade behövts det senaste året. Hade arbetslösheten i Sverige bara utvecklats som EU-snittet under Stefan Löfvens tid som statsminister hade kostnaderna för arbetslösheten varit 42 miljarder kronor lägre per år. Detta är pengar som kunde, borde och skulle ha lagts på välfärden.

”Utvärdera mig på jobben”, slog Löfven fast. Sverige tillhör nu Europas strykklass; bara Italien, Grekland, Spanien och Litauen har en högre arbetslöshet än vi. Den sedan länge höga – och ökande – svenska arbetslösheten är Sveriges största ekonomiska och sociala problem.

Som vi hörde tidigare är coronakrisen bara en liten del av förklaringen till detta. Faktum är att Sverige hade lägst tillväxt per person i hela EU; före Löfven låg vi bland länderna med högst tillväxt. Och trots Löfvens löfte om att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 hade vi redan före krisen tvärtom EU:s femte högsta arbetslöshet, fru talman. Sverige var också det enda land där arbetslösheten faktiskt ökade mellan hösten 2014, då regeringen Löfven tillträdde, och att coronakrisen bröt ut.

Nu står arbetsmarknadsminister Eva Nordmark här och vill helt plötsligt att de måttstockar Stefan Löfven själv och ingen annan satt upp inte ska gälla.

Fru talman! Hade arbetslöshetsproblemen inte hanterats med den klackspark som Socialdemokraterna och regeringen trots allt hanterar dem med och arbetslöshetsproblemen inte bortförklarats med eventuella insamlingsproblem, vilket Eva Nordmark nu står här och försöker göra, hade situationen naturligtvis varit helt annorlunda.

Om konsekvenserna av regeringens jobbmisslyckande för enskilda, för välfärden och för samhället i stort nämner inte arbetsmarknadsministern ett ord. Det enda som Eva Nordmark upprepar, oavsett fråga, är att man ger miljarder till Arbetsförmedlingens administration. Detta är pengar som

skulle ha gått till att bekämpa den sedan länge höga svenska arbetslösheten. Då kan man i riksdagens talarstol och på presskonferenser felaktigt påstå att man satsar miljarder mot arbetslösheten. Detta är dessutom pengar som bara satsas på att administrera arbetslösheten – inte på att bekämpa den.

Fru talman! Jag tvingas att upprepa min fråga till Eva Nordmark.

Löftet och målet och EU:s lägsta arbetslöshet gäller inte längre. Finns det några nya löften och mål vad gäller arbetslösheten, oavsett om de är relaterade till EU eller ej? Finns det inte ens ett mål om att ligga på EU:s genomsnittsnivå? Har regeringen gett upp alla mål och löften över huvud taget?

Anf. 84 JAN ERICSON (M):

Fru talman! I en interpellationsdebatt i december påminde jag arbetsmarknadsministern om nuvarande statsminister Stefan Löfvens löfte före valet 2014 om att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020.

År 2014 låg Sverige på plats 12 bland EU:s länder när det gällde arbetslöshet. I slutet av 2019 låg vi på plats 22 av 28, trots att åren 2014–2019 kännetecknades av en mycket stark högkonjunktur.

I 25 av 28 länder minskade arbetslösheten mellan 2014 och 2019. Endast i tre länder ökade den. Sverige var det land i hela EU där arbetslösheten ökade allra mest mellan 2014 och 2019, enligt siffror från EU:s statistikmyndighet Eurostat.

I svaret i december skyllde ministern på pandemin, vilket jag ifrågasatte. De siffror jag nämnde gällde ju läget före pandemin. Att pandemin därefter generellt har påverkat arbetsmarknaden negativt, trots alla krisstöd, är ju ett faktum.

I januari kom nya dramatiska uppgifter från Eurostat. Det visade sig då att det under 2020 bara var fyra länder i EU som hade en sämre utveckling på arbetsmarknaden än Sverige. Alla övriga länder har alltså lyckats bättre med arbetslösheten även under pandemin.

Redan för flera år sedan varnade vi moderater för att en regering som misslyckas med jobbpolitiken under en stark högkonjunktur kommer att ha väldigt små chanser att uträtta något positivt när tiderna blir sämre. Vi såg ju hur det sakta men säkert försämrades år för år, trots högkonjunktur.

Nu vet vi att det blev just så. Vi kan konstatera att Sverige är ett av de EU-länder som har lyckats sämst med att hålla nere arbetslösheten både under tidigare högkonjunktur och nu under pandemin.

Min fråga till ministern var vad hon ser för förklaringar till att Sverige är ett av de länder i EU som har lyckats så mycket sämre än andra EU-länder med att hålla nere arbetslösheten. Ministerns svar säger tyvärr inte så mycket. Men vi får som sagt i alla fall veta att det storstilade arbetslöshetsmålet från 2014 bara var en styråra för regeringens politik. Man får ju säga att det i så fall var en väldigt dålig styråra, eftersom det mesta har gått åt fel håll med arbetslösheten sedan regeringen tillträdde.

I övrigt skyller ministern på pandemin, vilket som sagt är en dålig förklaring då vi låg så väldigt illa till redan före pandemin. Dessutom har vi alltså lyckats sämre än nästan alla andra även under pandemin.

Ministern skyller också på att EU-statistiken inte är tillförlitlig, och det är lite typiskt för dagens regering. När internationell statistik visar att Sverige ligger dåligt till blir regeringens svar ofta att statistiken inte är tillför-

litlig. Men när statistik däremot någon gång visar att Sverige ligger bra till på något område tvekar inte regeringen att skicka ut storstilade pressmeddelanden.

Ministern påstår också att vi har högst arbetskraftsdeltagande i EU. Och ja, med dagens mått att det räcker att arbeta en timme i veckan är det klart att vi får en hög sysselsättningsgrad. Men måttet är uppenbarligen helt missvisande.

Vi moderater tycker att det rimliga måttet på sysselsättning borde vara att man har en inkomst som man kan försörja sig på. Hade vi ett sådant mått i stället skulle den svenska sysselsättningsgraden inte alls vara lika imponerande.

Fru talman! En allvarlig sak som faktiskt visar hur illa den svenska regeringen har hanterat arbetsmarknadsfrågorna är att redan 2019 hade Sverige högre arbetslöshet än genomsnittet i EU. Det är något som inte hänt tidigare sedan Sverige gick med i EU – inte ett enda år har det varit så tidigare. Under Alliansens regeringstid hade Sverige alltid lägre arbetslöshet än genomsnittet i EU. Det är anmärkningsvärt att Sveriges tidigare starka position på detta område har raserats under nuvarande S-MP-regering.

Fru talman! Jag undrar fortfarande vad orsaken är till att Sverige är ett av de EU-länder som har lyckats sämst med att minska arbetslösheten, både under högkonjunktur och under pandemin, och varför vi nu för första gången sedan vi gick med EU har högre arbetslöshet än genomsnittet i EU. Hur kunde det gå så fel?

Anf. 85 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

När jag var 13 år gammal fick jag mitt första sommarjobb. Då jobbade jag i en liten butik. Jag minns det därför att uppvuxen på landet, som jag är, fick jag bo hos mormor och morfar inne i stan, och jag fick ta med mig matlåda därifrån, så det var ganska stort på rätt många sätt det där första jobbet.

Det gjorde att jag kunde drömma. Jag satt och läste, drömde och bläddrade – jag ska inte göra reklam för något särskilt företag – i en liten katalog för att se vad det var jag ville köpa, och det blev en kamera som jag handlade för de första pengar som jag tjänade.

När man blir äldre kanske man inte sitter och bläddrar i de där katalogerna, eller en del av oss gör det fortfarande. Jag tycker fortfarande att det är kul att bläddra i dem. Men lönen är ju sättet att ha tak över huvudet, att ha mat på bordet, att se till att barnen får det som de behöver och kanske också en guldkant på tillvaron – en resa eller någonting annat när det inte är pandemitider. Grunden i alla samhällen är att människor har ett jobb att gå till så att man kan försörja sig och vara med och bidra.

I det moderna samhälle som vi har i dag, som jag tror att de flesta av oss tycker är ett bra sätt att ordna saker och ting på, är människors arbete också möjligheten till skatteintäkter, så att vi har råd med skola, en god äldreomsorg för våra äldre, sjukvård, försvar och polis. Allt det som bygger ett gott samhälle är i grunden människors arbete. Att vi människor har ett jobb att gå till på morgonen gör att vi faktiskt kan bygga allt detta tillsammans.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Därför är det viktigt, som många av mina kollegor har varit inne på, att alla regeringar i ett land som vill fortsätta att bygga ett gott samhälle förstår att det viktigaste man kan göra är att säkerställa att människor har ett jobb att gå till för sin egen försörjning men också för att se till att det finns pengar till det gemensamma.

Utifrån detta var det glädjande i valrörelsen 2014 att vi äntligen hade socialdemokrater som på riktigt sa att jobben är det viktigaste. Statsminister Stefan Löfven, som inte var statsminister då men partiledare, sa: Utvärdera oss på jobben! Det är det vi söker mandat för. Varenda politisk fråga kommer vi att mäta mot hur det blir fler jobb med det vi gör.

Med dessa höga ambitioner vann Socialdemokraterna regeringsmakten för snart sju år sedan. Sedan dess har vi lyckats sämst i hela Europeiska unionen. Det finns inget land som före corona hade lyckats sämre med att minska arbetslösheten. Global högkonjunktur gjorde att alla Europeiska unionens länder utom ett lyckades minska arbetslösheten, och det var Sverige. Och nu har läget försämrats än mer under coronapandemin.

Jag ställde, fru talman, en fråga till ministern, och den valde hon att inte besvara. Man kanske får läsa svaret mellan raderna. Jag frågade statsrådet följande: Är ministern nöjd med regeringens sista sex år när det gäller att bekämpa arbetslösheten, givet att man har lyckats sämst i hela Europeiska unionen? Det väljer ministern att inte svara på. Ska jag tolka svaret, fru talman, som att ministern är väldigt missnöjd och skäms lite grann för att ens kommentera detta?

Anf. 86 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Utfallet av vallöftet om att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet har i stället blivit att regeringen ställt Sverige i skamvrån med hög arbetslöshet, trots att det nyss varit högkonjunktur. Sverige står nu i skamvrån tillsammans med länder som Grekland.

Jag vill utveckla några saker i det svar som Nordmark har givit mig.

Jag läser ur ministrerns svar: "Sverige har högst arbetskraftsdeltagande i EU, och detta har bibehållits på en hög nivå under krisen. Det är ett viktigt skäl till att arbetslösheten i Sverige har ökat i relation till många andra länder."

Detta är en skönsmålning av verkligheten. I arbetskraftsdeltagande ingår alla arbetslösa. Vad som står är att i Sverige har vi många som är arbetsföra men som inte arbetar och att det gör att Sveriges arbetslöshet blir hög.

Ja, fru talman, jag tycker att vi ska ge arbetsmarknadsministern möjlighet att utveckla sin tes. Egentligen borde det vara att i Sverige har vi många som är arbetsföra, och då blir landet produktivt. I arbetskraftsdeltagande ingår både arbetslösa och personer med arbete. I stället för att skapa arbeten jagar den rödgröna regeringen företag och kapital ut ur Sverige i sin iver att vara bäst i miljöklassen. Det lilla landet i norr ska ha på sig ledartröjan i klimatdebattens alla klasser, och det får kosta vad det kostar. Om det bidrar till det globala miljöarbetet eller ej verkar inte spela så stor roll.

Jag har med bestörtning följt den vårdslösa och rättslösa hanteringen av Preemraff i Lysekil, ett företag som jag i mitt yrkesliv kommit i kontakt med, och Lysekil ligger på västkusten. Att helt bortse från hur satsningen

skulle stärka det globala klimatarbetet och utveckla ortens viktiga arbetsgivare finner jag bara ett ord för: symbolpolitik.

I Fplus finns att läsa: Inget land kommer att vilja följa efter oss om vi samtidigt underminerar ekonomin. Då blir Sverige aldrig ett föregångsland. Om vi vill göra riktig nytta för klimatet ska vi i stället stimulera produktion i Sverige, eftersom den är effektivare och därmed minskar koldioxidutsläpp i länder som annars skulle ha producerat samma sak men med högre utsläpp.

Fru talman! Jag vill fråga arbetsmarknadsministern om hon håller med om dessa påståenden och ser att arbetstillfällen hamnar utanför Sveriges gränser. Kan det finnas ett samband med att Sverige har rasat i arbetslöshetsrankningen, eftersom arbeten, företag och kapital har flytt Sverige och återfinns i andra europeiska länder på grund av regeringens miljöpolitik?

Anf. 87 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Vi kan börja med frågan om lägst arbetslöshet i EU och hur regeringen ser på detta. Jag vill understryka det jag sa inledningsvis: Under den förra mandatperioden fungerade arbetslöshetsmålet som en styråra för regeringens politik.

Under den här perioden fördes en ekonomisk politik som vände underskott i statens budget till stora överskott. Det har vi haft väldigt stort nytta av, inte minst nu när det gäller att vidta nödvändiga åtgärder under pandemin och nödvändiga reformer.

Den förra mandatperioden känns ganska avlägsen nu, med tanke på läget på arbetsmarknaden. Men den förra mandatperioden minskade arbetslösheten med över 1 ½ procentenhet, och ungdomsarbetslösheten minskade med drygt 5 procentenheter. Antalet sysselsatta ökade med över 300 000 personer, varav 200 000 var utrikes födda. Samtidigt ökade antalet arbetade timmar kontinuerligt. Och hela jobbtillväxten kom till i reguljära jobb, inte via subventionerade anställningar.

Att jämföra statistik och arbetslöshet är vanskligt mitt i en pandemi – inte minst OECD pekar på detta – eftersom människor inte söker jobb som vanligt. Man kan säga att i *OECD Employment Outlook* lyfts frågan om att dessa jämförelser behöver göras med stor försiktighet. Dessutom har krisen påverkat insamlingsmetoderna och beräkningsmetoderna för hela den här statistiken.

Mitt under brinnande pandemi, när vi tittade på jämförelser under förra året, kunde vi konstatera att arbetslösheten plötsligt minskade i vissa av de europeiska länderna. Men det var inte för att det tillkom nya jobb, utan det var helt enkelt för att människor var utsatta för lockdown. De kunde inte ta sig till den plats där man söker arbete och anmäler sig som arbetslös. Vi behöver alltså vara väldigt försiktiga när vi jämför denna typ av statistik, inte minst nu med tanke på pandemin.

Jag skulle säga att det är mer rättvisande att titta på sysselsättningen. Det går alltid, tycker jag, att ifrågasätta jämförelser på olika sätt. Men sysselsättningen beskriver hur många i arbetsför ålder i hela befolkningen som är i arbete, och här ligger Sverige i topp. Vi har fortsatt den högsta sysselsättningsgraden i EU – den ligger på 80,4 procent – och är strax före Tyskland.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Om Sverige hade haft samma sysselsättningsgrad som resten av EU hade 469 000 färre svenskar haft ett jobb att gå till. Låt oss alltså fortsätta arbeta för att ligga i topp, skulle jag vilja säga.

Edward Riedl frågar mig om jag är nöjd. Jag vill säga att jag är stolt över de kraftfulla åtgärder som vidtogs under förra året för att bekämpa effekterna på företag och på jobb. Jag är stolt över att vi vidtar många åtgärder för att förhindra och försöka bryta långtidsarbetslösheten. Det är ett jättetufft och allvarligt läge på svensk arbetsmarknad. Det är också ett väldigt osäkert läge till följd av pandemin. Men vi bidrar med resurser. Vi tillför resurser till Arbetsförmedlingen och till olika typer av insatser för att stärka människors möjligheter att komma närmare jobb, och vi tillför medel till utbildningspolitiken och fler utbildningsplatser. Det är väldigt viktiga insatser.

Anf. 88 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag noterar att ministern erkänner att den höga arbetslösheten kommer att leda till en ökad långtidsarbetslöshet och en försvagning av vår gemensamma välfärd. Jag välkomnar den insikten, men det som gör mig bekymrad är regeringens oförmåga att minska arbetslösheten.

Ett högt arbetskraftsdeltagande är visserligen bättre än att personer är utanför arbetskraften, men det hjälper oss inte att finansiera välfärden. Det är heller ingen tröst eller hjälp för de individer som är drabbade av arbetslöshet. De arbetslösa måste kunna gå vidare från arbetslöshet till arbete, och det är där regeringen har misslyckats under många, många år.

Eva Nordmark riktade här en uppmaning till arbetslösa: att de inte ska ge upp. Nej, det hoppas jag verkligen inte att de gör. För den här regeringen i allmänhet och dess ledare, Stefan Löfven, i synnerhet har bevisligen gett upp.

Ministern hänvisade till en rad budgetsatsningar som lösningen på problemet, men hade pengar varit problemet hade Sverige haft lägst arbetslöshet i EU, inte högst, fru talman. Och när det gäller pengar till den rena arbetsmarknadspolitiken är det anmärkningsvärt att ministern ser det som en lösning på arbetslösheten.

Arbetsförmedlingen lämnade ju tillbaka 9,6 miljarder kronor förra året, varav nära 6 miljarder var pengar som var avsedda för insatser till arbetslösa. Och detta har Arbetsförmedlingen gjort varje enskilt år sedan regeringen Löfven tillträdde.

Redan före pandemin hade effektiva insatser som praktik och nystartsjobb minskat under många år. Och passiviteten inom arbetsmarknadspolitiken var vida utbredd. Utbildningsplikten fungerar inte, och endast 10 procent av målgruppen deltar faktiskt i reguljära studier.

Sverige har tappat mark jämfört med övriga Europa varje år sedan 2014, som vi har påpekat här. Regeringen måste ändå ta till sig att den förda politiken är ett misslyckande. Det krävs helt enkelt en annan och effektiv politik för att vi ska komma till rätta med Sveriges höga arbetslöshet. Annars kommer, precis som ministern tvingas konstatera, långtidsarbetslösheten att bita sig fast och vår gemensamma välfärd att försvagas.

Jag får väl, tillsammans med mina kollegor här, med en dåres envishet fortsätta fråga ministern: Är regeringen beredd att ändra inriktningen på arbetsmarknadspolitiken? Eller ska vi förstå ministerns uttalande om eventuella ytterligare åtgärder som att mer pengar eventuellt kommer att bok-

föras på konton i statens budget som i slutändan inte kommer att användas? Det skulle jag vilja ha svar på.

Sedan konstaterar jag samma sak som min kollega Jan Ericson konstaterade: Det räcker med en timmes aktivitet i veckan för att det ska räknas som att man är i sysselsättning. Det är naturligtvis ohållbart, fru talman. Det är naturligtvis huruvida man försörjer sig själv som ska räknas.

Anf. 89 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Vi får väl inga vidare svar på min huvudfråga, varför Sverige har misslyckats både i högkonjunktur och under en pandemi. Men vi kan konstatera att ministern skyller väldigt mycket på att det är osäker statistik och att man inte kan jämföra Sverige med andra länder.

Men då måste jag ställa frågan: Var det osäker statistik även för perioden mellan 2014 och 2019? Var den statistiken också undermålig? År 2014 låg Sverige på 12:e plats. År 2019 låg vi på 22:a plats. I 25 av 28 EU-länder minskade arbetslösheten mellan 2014 och 2019. I bara tre länder ökade den, och i Sverige ökade den mest av alla länder. Det var alltså mellan 2014 och 2019. Det kan man inte skylla på osäker statistik under pandemin. Det här var statistik för de fem åren före pandemin. Vad var orsaken till det?

Jag har följt flera olika debatter i dag, både om infrastruktur och arbetslöshet och andra samhällsfrågor, och alltid när regeringen uttalar sig är det någon annans fel. Om det inte är pandemin det beror på är det alliansregeringens eller Bildtregeringens fel. Frågan är om inte till och med Fälldinregeringen 1976 är medskyldig till de samhällsproblem vi har i dag.

Statistiken är fel, eller så hör vi att de arbetslösa inte kan ta sig till Arbetsförmedlingen för att registrera sig som arbetslösa. Men det gör man ju digitalt i dag, hemifrån sin egen dator. Vad är problemet? Varför skulle man inte kunna registrera sig som arbetslös på grund av pandemin? Det begriper jag inte.

Vi hör, som Mats Green berörde, att man ska tillföra Arbetsförmedlingen 9 miljarder i år för att hantera situationen, samtidigt som Arbetsförmedlingen lämnade tillbaka 9,7 miljarder för förra året. Vad är det för mening att tillföra Arbetsförmedlingen en massa pengar när de ändå inte kan använda dem? Hela den här diskussionen blir jättekostig.

Sedan säger ministern att regeringen har full beredskap att göra nya saker och vidta åtgärder om detta visar sig behövas. Kan det råda någon som helst tvekan om att det verkligen behövs nu, med en gång och omedelbart? Det kan väl inte råda någon som helst oklarhet på den punkten.

Det här handlar inte om att det ska göras om det skulle behövas någon gång; det läget har vi just nu. Vi har den högsta arbetslösheten på kanske 25 år i dag. Om inte detta får ministern att vakna och säga att nu måste vi göra någonting, vad ska då få något att hända? Det finns faktiskt inga propositioner aviserade som kan göra någon skillnad på det här området.

Vi diskuterar i finansutskottet krisåtgärd efter krisåtgärd. Det är tur att Moderaterna har fått igenom så pass många saker i de här krispaketen för att åtminstone göra någonting. Från regeringen är det passivitet som gäller. Varje gång Moderaterna och övriga oppositionspartier har presenterat ett nytt förslag i finansutskottet vaknar regeringen till. Ibland presenterar de samma förslag på morgonen före finansutskottets sammanträde bara för att man ska slippa förlora i utskottet.

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Man har ett helt regeringskansli tillgängligt, men man lägger inte fram några förslag vare sig på arbetsmarknadsområdet eller när det gäller krispolitiken i övrigt. Det är vi från oppositionen som får driva på detta, så det är väldigt tur att vi har en så aktiv opposition. Var är regeringen?

Anf. 90 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Den här debatten är otroligt intressant. Interpellationsinstrumentet är ett verktyg som ger riksdagsledamöter möjlighet att ställa frågor till regeringen som regeringen sedan har möjlighet att svara på. Nu har en rad ledamöter i riksdagen ställt en del frågor till ministern, och ministern har konsekvent valt att prata om helt andra saker. Hon vrider och vänder men svarar inte på frågorna.

Fru talman! Jag ställde min fråga i skrift. Det är så det fungerar. Vi skickar över frågor i skrift från riksdagen till regeringen så att regeringen kan förbereda sig tillsammans med sina tjänstemän och svara riksdagsledamöterna. Frågorna är alltså överskickade i god tid flera veckor innan. Ministern har kunnat läsa dem. Man har fått ta hjälp av tjänstemän i Regeringskansliet för att besvara frågorna.

Den fråga jag ställde till ministern, fru talman, var: Är ministern nöjd med regeringens arbete för att minska arbetslösheten de senaste sex åren?

På detta svarar ministern att hon är väldigt stolt över förslag de har lagt det senaste året – vilket min fråga inte avser, fru talman. Ministern får därför väldigt gärna besvara frågan om hon är nöjd.

Frågan är ställd utifrån det jag försökte att beskriva, nämligen att grunden för det samhälle som vi lever i är att människor har ett jobb att gå till. Det handlar om egen försörjning och även om skatteintäkter till det gemensamma: till skola, till sjukvård, till äldreomsorg och till allt annat som de flesta av oss tycker är viktigt och ska finnas.

Fru talman! Sverige har lyckats sämst under åren från det att regeringen Löfven tillträdde fram till dess att pandemin började. Pandemin gör att det blir svårt att jämföra siffror, och därför frågade jag inte ministern om detta utan om åren fram till att pandemin började. På det har ministern inte svarat någonting.

Under de åren lyckades Sverige sämst i hela Europeiska unionen. Det var ett enda land som under den globala högkonjunkturen fick ökad arbetslöshet, och det var Sverige. I alla andra länder minskade arbetslösheten under den globala högkonjunkturen. Detta gjorde att andra länder byggde upp ekonomierna och säkerställde pengar till det gemensamma. Det gjorde vi inte i Sverige. På det sättet var vi sämst rustade in i den här krisen, och krisen har givetvis förvärrat detta.

Grunden för allt det vi bryr oss om är arbete, och det är det regeringen har lyckats allra sämst med. Man lyckas inte ens i global högkonjunktur minska arbetslösheten, utan den ökar trots att alla länder i Europeiska unionen klarade av att nyttja den globala högkonjunkturen.

Detta gör, fru talman, att Sverige lyckades sämre än länder som Grekland, Italien och Spanien. Efter sex och ett halvt år med den här regeringen är det några länder som är sämre än Sverige, och de ligger i Sydeuropa. Det är inte dessa länder Sverige ska jämföra sig med. Detta gör att det blir mindre pengar till allt det som vi tycker är viktigt.

Kollegan Mats Green tog upp vad det skulle innebära om vi bara hade haft samma utveckling som snittet i Europeiska unionen. Då hade vi kunnat anställa 88 000 undersköterskor. 88 000 personer hade kunnat anställas in i välfärden för de pengarna. Jag skulle önska att ministern kunde svara på om hon är stolt över de sex år när Sverige var sämst i hela unionen.

Prot. 2020/21:90
9 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 91 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Bonus–malus innebär att man ger bonus till elbilar vid inköpet med ett visst belopp för att låta andra fordon straffas med samma belopp fast gånger tre, eftersom beloppet ska betalas i tre år efter inköp. Vi moderater har insett att detta är ett system som har tydliga brister och behöver skrotas.

Att Sverige gör så här mot en bransch får konsekvenser. Sveriges fordonsflotta förnyas inte, utan på våra vägar kommer färre nya bilar att rulla. Straffbeskattningen slår hårt mot en tillverkare i Göteborg. Fler nya bilar säljs i våra grannländer, och Sverige köper begagnat, vilket gör att landet missar arbetstillfällena och momsintäkter.

Bonus–malus-systemet slår undan benen för försäljare som säljer hantverkarbilar, husbilar och hästlastbilar. Det är fordon som använder sin totalvikt på tre och ett halvt ton och kan köras på vanligt körkort med B-behörighet. Alternativet för dessa grupper är inte att köpa en liten bil eller en elbil utan en tyngre bil som slipper straffskatten eller en begagnad bil som har några år på nacken, då antagligen importerad från något av våra europeiska grannländer. Det här, fru talman, påverkar arbeten, och har vi inte arbeten ökar arbetslösheten.

Innan pandemin slog till en andra gång gjorde jag ett stort antal företagsbesök, och det som företagare önskar sig är långsiktiga beslut och mindre av politisk klåfingrighet. På önskelistan står också en stabil elförsörjning. I Stenungsund har vi en kemiindustri som är en stor arbetsgivare och behöver ha en trygg elförsörjning. Tyvärr orsakar elavbrott omstarter av kemiindustrins fabriker.

Fru talman! Jag vill fråga arbetsmarknadsministern om hon tror att en straffbeskattning på 80 000 kronor för en enmansföretagare där hans största investering är arbetsfordon gynnar eller motverkar arbetslinjen. Jag vill också ge ministern möjlighet att reflektera över företagarens önskelista om långsiktiga och förutsägbara politiska beslut, stabil elförsörjning och minskade skatter. Tycker ministern att Sverige levererar eller inte levererar detta? Kan det påverka företagens vilja att stanna kvar i Sverige?

Anf. 92 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill börja med att svara på Edward Riedls fråga. Jag hann inte med det i förra inlägget eftersom jag pratade för länge.

Jag är stolt över de åtgärder som vi så här långt har vidtagit, men jag är såklart inte nöjd. För mig som arbetsmarknadsminister är såklart fokus på jobben, och jag delar bilden att eget arbete, precis som interpellanten lyfte fram i sitt inledande anförande, är själva grunden till frihet och självständighet. Det är viktigt för individen, och det är viktigt för vårt samhälle. Det är genom arbete vi får egen försörjning, frihet, gemenskap och möjlighet att utvecklas genom ett helt yrkesliv. För mig är det helt avgörande.

Därför är det så viktigt att vi gör allt vi kan för att utveckla och förbättra arbetsmarknadspolitik. En viktig del av detta är det arbete som vi har på gång just nu med att reformera Arbetsförmedlingen. Vi behöver se till att de verktyg som finns i verktygslådan blir ännu mer effektiva och träffsäkra och att människor i hela vårt avlånga land ska få rätt stöd för att komma närmare och i arbete.

Jag vill också lyfta upp ett annat perspektiv, som jag tycker att vi ibland glömmer bort i den politiska debatten. Arbetsmarknadspolitik ska bidra till att arbetsgivare hittar rätt kompetens. Det är själva grunden för tillväxt och utveckling i vårt land. De arbetsgivare som nu har stora investeringar på gång, som satsar, ska ha kompetens så att de verkligen kan ligga på topp i konkurrensen globalt – internationellt. För mig är det ett viktigt perspektiv.

När vi nu reformerar Arbetsförmedlingen måste det också vara med utgångspunkt i vilka behov som arbetsgivare runt om i vårt avlånga land har utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv. Vi ska kunna rusta människor med rätt insatser, till exempel utbildningar. Det är därför vi ser till att människor i dag kan anvisas direkt till reguljär utbildning på ett helt annat sätt än tidigare. Det är också fråga om olika typer av arbetsmarknadspolitiska insatser, till exempel praktik, extratjänster, matchningstjänster och arbetsmarknadsutbildningar. Vi samverkar också i arbetsmarknadspolitik via Arbetsförmedlingen med de företag som har behov av att anställa samt utbildningsanordnare.

Jag vill också lyfta upp att om vi ska prata om strukturella åtgärder, om vi ska ta dessa frågor på allvar och inte bara hamna i statistik och siffertrixande, är frågan om att öka färdigheter och kvalifikationer helt avgörande, inte minst för de personer som finns utanför arbetskraften. Det är fråga om att fylla upp och möta de behov som finns och som ställs på arbetsmarknaden i dag. Vi vet att alltför många arbetslösa saknar den kompetens som behövs för att etablera sig och att låg utbildningsnivå riskerar att leda till långtidsarbetslöshet.

Regeringen strävar därför fortfarande efter att fler arbetslösa med utbildningsbehov ska välja reguljära studier eller studier vid folkhögskola samtidigt som vi bygger ut Kunskapslyftet. Vi underlättar också för arbetslösa att studera inom det reguljära utbildningsväsendet med bibehållen ersättning.

Vi har gett fler rätt till arbetslöshetsersättning, och vi har höjt ersättningsnivåerna. Vi har tillfört medel till arbetslöshetskassorna. Detta är såklart viktigt för både individen och samhället.

Anf. 93 MATS GREEN (M):

Fru talman! Trots en kris utan motstycke på arbetsmarknaden har arbetsmarknadsministern inte lämnat, och planerar inte heller att lämna, en enda proposition om att bekämpa arbetslösheten. Man lämnar ärligt talat de arbetslösa åt sitt öde. Det enda man gör är att prata om sin miljardrullning för att administrera arbetslöshet, inte bekämpa den.

Om pengar hade varit problemet, fru talman, hade Sverige haft lägst arbetslöshet i EU, inte högst. Stefan Löfven och regeringen borde också ta coronakrisen som intäkt för att göra så mycket som möjligt, inte som ursäkt för att göra så lite som möjligt, för att bekämpa arbetslösheten.

Låt mig, fru talman, avsluta med att återge Eva Nordmarks egen partivän, det socialdemokratiska kommunalrådet i Falkenberg Per Svensson. Han skriver att den havererade statliga arbetsmarknadspolitiken har fått alldeles för lite uppmärksamhet i debatten om utanförskap, segregering och ojämlikhet. Han skriver vidare att för regeringen finns bara möjligheter till förbättringar.

Fru talman! Jag instämmer i vartenda ord av Eva Nordmarks partiväns dom över den egna regeringens passivitet, undanflykter och ständiga skyltande på andra. Jag vill upprepa min fråga: Varför har regeringen inte avisat eller lagt fram en enda proposition, ett enda förslag, som handlar om att bekämpa arbetslösheten? Det är oacceptabelt och ohållbart.

Anf. 94 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Vi har varit några som ända sedan valet 2014 har sett hur utvecklingen på arbetsmarknaden stadigt har gått utför. Vi har år efter år i samband med olika debatter varnat för att utvecklingen är riktigt allvarlig. Om en regering inte lyckas sänka arbetslösheten i en högkonjunktur, hur ska det då gå när tiderna blir sämre? Då visste vi inte att vi hade en pandemi på gång, men nu ser vi hur allvarligt det är att gå in i ett allvarligt läge med redan hög arbetslöshet.

Jag måste upprepa min fråga eftersom jag fortfarande inte har fått svar på den. Vad tror ministern att det beror på att Sverige har lyckats så dåligt? Ministern har inte varit minister så länge, och före henne har det varit andra ministrar som har haft ansvar för området. Vad tror arbetsmarknadsministern att det beror på att det har gått så illa? Sverige hade sämst utveckling 2014–2019 av alla länder i EU, och Sverige är femte sämst under pandemin.

Jag blir lite förvånad när ministern börjar prata om att vi ska bortse från statistik och siffertrixande. Menar verkligen arbetsmarknadsministern att EU:s statistikmyndighet Eurostat ägnar sig åt siffertrixande? Eller vem är det som gör det? Vi berättar bara vad de säger, om de faktiska siffror som finns – de siffror som Arbetsförmedlingen redovisar, de siffror som regeringen redovisar i sin egen statsbudget och de siffror som Eurostat samlar upp.

Sedan säger arbetsmarknadsministern att regeringen noga följer utvecklingen på arbetsmarknaden och vid behov är beredd att vidta ytterligare åtgärder. Vad anser ministern krävs för att det ska finnas sådana behov att vidta ytterligare åtgärder? Är verkligen läget inte tillräckligt allvarligt för ministern och dagens S-MP-regering?

Anf. 95 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka ministern för en god debatt – via talmannen, såklart!

Jag reagerade också lite grann på att ministern sa att Eurostat ägnar sig åt siffertrixande. Men jag gissar att det bara var någon form av missförstånd, så jag ska inte förlänga debatten med det.

Det som är viktigt och det som vi tar upp handlar om att länderna inom Europeiska unionen jämför sig med varandra. Det är bra, för då kan man få en uppfattning om hur saker och ting förhåller sig.

Det var faktiskt Stefan Löfven som innan han blev statsminister ville jämföra Sverige med alla länder i Europa. Målsättningen var att Sverige 2020 skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet. Sedan de rödgröna fick regeringsmakten har Sverige lyckats sämst av alla länder i hela Europeiska unionen, och det är det rimligt att oppositionen lyfter fram. Om man vill bli bäst men samtidigt har lyckats sämst är det inte orimligt att det lyfts fram utifrån den officiella statistiken.

Problemet är att detta gör att vi får mindre pengar till att bedriva välfärd. Socialdemokraterna har mantrat ”välfärd före skattesänkningar”, men det är ju inte det som det handlar om. Det handlar om att se till att människor har ett arbete att gå till, för människor som arbetar betalar skatt, och människor som betalar skatt ser till att det blir skola, sjukvård och äldreomsorg. Det är därför den här frågan är så viktig, fru talman.

Det är dock rätt orättvist att skylla hela regeringens misslyckande på en enda minister. Jag har nästan dåligt samvete efter den här debatten. Det är klart att arbetsmarknadsministern har ett ansvar, men det är ju hela regeringens misslyckande på området arbetslöshet som är problematiskt. Och det finns bättre förslag.

Tack för en god debatt!

Anf. 96 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Det bekymrar mig att arbetsmarknadsministern lyfter fram att sysselsättningen har ökat med över 300 000 personer och att 200 000 av dem är utrikes födda.

Det är bra för de personerna att de har sysselsättning så att de inte ligger kvar i sängen, men det kostar ändå staten pengar. Kom ihåg det som min kollega Jan Ericson sa – att för att det ska räknas som sysselsättning räcker det att vara igång en timme i veckan. Man måste hålla isär begreppen sysselsättning och självförsörjning.

Hjärtat ska vara varmt men huvudet kallt. Ska Sverige återhämta sig måste vi politiker hålla isär omsorg om individen och vad som stärker ekonomin på riktigt. Sysselsättning är omsorg om individen, och självförsörjning stärker ekonomin.

Mitt fokus är självförsörjning – att man utan subventioner klarar tak över huvudet och mat på bordet, helst utan bidrag. Det ger nettopengar till staten att skapa god välfärd för, det vill säga att det betalas in mer pengar till staten än vad staten bidrar med till personers sysselsättning.

Den sysselsättning som arbetsmarknadsministern beskriver driver upp bnp men ökar inte intäkterna till staten och skattekollektivet att skapa god välfärd för.

Fru talman! Jag vill ge ministern möjlighet att utveckla vad regeringen gjort för att minska arbetslösheten på riktigt. Jag är då inte intresserad av sysselsättning, utan fokus är på riktiga jobb som ger självförsörjning och en nettoinbetalning av skatt till staten.

Jag har även skickat denna fråga till ministern inför den här debatten. Nu önskar jag ett svar från arbetsmarknadsministern.

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det framförs här att regeringen är passiv och inte lägger fram några propositioner.

Jag vill då passa på att upplysa om dels de historiska satsningar som nu görs i budgeten, dels det viktiga arbete som är på gång när det gäller att reformera Arbetsförmedlingen och utveckla arbetsmarknadspolitiken men också omhänderta den mycket viktiga uppgörelse som finns mellan parterna på arbetsmarknaden, både fackföreningar och arbetsgivare.

Jag vill också lyfta fram den förstärkning vi gjort av arbetslöshetsförsäkringen och att vi satsar på arbetsmarknadspolitik i hela landet och utbildningsmöjligheter för framtidens jobb.

När det lyfts fram att Sverige har lyckats sämst är det viktigt att säga att det inte stämmer. Om vi tittar på just Eurostat och sysselsättningen ser vi att Sverige ligger i topp. I den senaste kvartalsmätningen som finns att tillgå, den för kvartal tre 2020, har vi fortsatt den högsta sysselsättningsgraden i EU: 80,4 procent, strax över Tyskland. Om Sverige hade haft samma sysselsättningsgrad som resten av EU hade 469 000 personer färre haft ett jobb att gå till, så låt oss fortsätta jobba för att kunna ligga på topp.

Avslutningsvis vill jag säga att de pågående vaccinationerna ger hopp inför detta år. Vi har ett väldigt allvarligt och osäkert läge. Mycket handlar förstås om hur vi kan pressa tillbaka smittspridningen och hur effektiva vi kan vara när det gäller vaccinationerna. Vaccinet räddar inte bara liv och hälsa; det räddar också jobb.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellationerna 2020/21:338 och 413 om arbetslösheten

Anf. 98 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag delar den bedömning som har framförts av många företag att om visstidsanställningar skulle ändras från 24 till 12 månader skulle det leda till färre jobb i näringslivet och försvåra anställningar för företag med stora säsongsvariationer. Han har också frågat mig om jag har för avsikt att föreslå några förändringar vad gäller längden för visstidsanställning. Lars Beckman har vidare frågat mig vad regeringen och jag avser att vidta för åtgärder för att minska den kraftigt ökade ungdomsarbetslösheten, inte minst i Gävleborg. Slutligen har han frågat mig vilka slutsatser regeringen har dragit av att arbetslösheten i Sverige har gått i rakt motsatt riktning i förhållande till vallöftet om EU:s lägsta arbetslöshet i Sverige 2020 och hur slutsatserna kommer att påverka mina kommande åtgärder för att minska arbetslösheten.

Därtill har Kjell Jansson frågat mig vad jag har för konkret åtgärdsplan för att uppnå målet om EU:s lägsta arbetslöshet, som varit ett tydligt mål för regeringen, och vilka åtgärder jag avser att vidta för att få ned ungdomsarbetslösheten mer specifikt.

Arbetsmarknadens parter har under det senaste året förhandlat om förslag som i kombination kan skapa bättre omställningsförmåga för företag och arbetstagare och öka tryggheten på arbetsmarknaden. Regeringen välkomnar den historiska partsöverenskommelsen, som innebär att arbetsrätten kan bli mer flexibel och att omställningen kan stärkas. Regeringen

kommer att arbeta för lagförslag som kan få ett så brett stöd som möjligt från parterna och som fungerar på hela arbetsmarknaden.

Ungdomsarbetslösheten har ökat markant, och det är viktigt att åtgärder sätts in för att stävja denna negativa utveckling. Dessa åtgärder bör i första hand riktas till de ungdomar som riskerar långvarig arbetslöshet, inte minst ungdomar som saknar avslutad gymnasieutbildning och därför i första hand bör fullfölja den.

Regeringen har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att redovisa hur man arbetar för att öka övergångarna till studier eller studiemotiverande insatser bland ungdomar utan avslutad gymnasieutbildning och hur man samverkar med bland annat kommunerna för att möjliggöra detta.

I budgetpropositionen som gäller från årsskiftet har över 100 miljarder kronor 2021 tillförts för att återstarta ekonomin, samtidigt som långsiktiga reformer ska bidra till att lösa samhällsproblemen. Sammantaget bedöms reformerna medföra att arbetslösheten blir drygt 1,3 procentenheter lägre jämfört med om förslagen inte genomförs. Detta motsvarar cirka 75 000 fler jobb.

Satsningarna inom arbetsmarknadspolitiken uppgår till över 9 miljarder kronor 2021. Arbetsförmedlingen förstärks med 1 miljard kronor för att möta den ökande arbetslösheten samt för att säkerställa en ändamålsenlig lokal närvaro och likvärdig service i hela landet. Vidare satsas över 2 miljarder kronor för att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning, upphandlade matchningstjänster, extratjänster och introduktionsjobb.

Regeringen kommer fortsatt att följa utvecklingen på arbetsmarknaden och är vid behov beredd att vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 99 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Låt oss kalla en spade för en spade – det vill säga ett genuint misslyckande av den här regeringen när det gäller Stefan Löfvens viktigaste vallöfte: att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet. Som mina kollegor har berättat i en annan interpellationsdebatt har det gått åt rakt motsatt håll.

Än värre är det, fru talman, om vi tittar på min valkrets, Gävleborg. Denna interpellation handlar ju om den skenande arbetslösheten i Gävleborg och den skenande ungdomsarbetslösheten. Antalet inskrivna på Arbetsförmedlingen i Gävle i åldern 18–24 år har ökat med 35 procent. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar, som varit arbetslösa i längre än sex månader, har ökat med 32 procent. Det är närmast katastrofala siffror, fru talman.

Vad har då den här regeringen lagt sitt fokus på? Vi som följer samhällsdebatten och har sett regeringens engagemang har kunnat höra ord som friår, familjeveckor och höjd a-kassa, som ministern själv läste upp här. Hon pratar om parternas överenskommelse – där ligger alltså friåret – till en kostnad på upp till 17 000 miljoner, det vill säga 17 miljarder, som riksdagens utredningstjänst har räknat ut att friåret kan kosta.

Och, fru talman, det räcker inte med det. Ministern är nämligen beredd att använda 60 000 miljoner, alltså 60 miljarder, i den partsöverenskommelse som det finns ett embryo till, där man ska ta över a-kassan. Det handlar alltså om 60 miljarder plus 17 miljarder – 77 000 miljoner.

Tänk om den här regeringen hade visat samma engagemang när det gäller att föra en aktiv näringspolitik! Tänk om den här regeringen hade visat samma engagemang som våra grannländer och stött de branscher som anställer flest unga! Jag tänker på restaurangbranschen. Jag tänker varje dag i Gävle på om ministern passerar de restauranger där man står och klappar på sina kastruller i desperation över uteblivna stöd.

Jag tror, utifrån den kännedom jag har om Gävleborg, att vi tyvärr har en väldigt stor konkursvåg framför oss. Man har nu tagit den sista kronan, man har in-tecknat huset över pant, man har gått i personlig borgen – man gör allt för att rädda sitt företag, men stöden når inte fram.

Jag har därför frågat ministern om till exempel visstidsanställningar: Tror ministern att det kommer att leda till fler eller färre jobb om man försvårar visstidsanställning? Det gör att unga inte får in en fot på arbetsmarknaden och inte får visa vad de kan. Det vore intressant att höra ministerns svar. Tror ministern att det blir fler eller färre jobb?

När det sedan gäller effekter på jämviktsarbetslösheten och sysselsättningen har jag bett riksdagens utredningstjänst ta fram en rapport om detta. Det handlar om en ökad jämviktsarbetslöshet på ungefär 40 000 personer, tack vare regeringens höjning av a-kassan. Det blir alltså 40 000 fler arbetslösa bara för att regeringen har lagt sitt fokus på högre bidrag, högre bidrag och högre bidrag. Jag har respekt för detta; det är Socialdemokraternas dna. Det är en beställning från deras kärnväljare: Höj våra bidrag!

Men i denna interpellationsdebatt och för Moderaterna är ingångsvärdet naturligtvis att fler ska komma i jobb. Vi ska ha en ökad företagsamhet och fler jobb.

Lite ödmjukhet hade vi kunnat få höra från arbetsmarknadsministern. Vad kan regeringen göra annorlunda för att trycka tillbaka arbetslösheten i Sverige?

Anf. 100 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, arbetsmarknadsminister Eva Nordmark!

Jag tänkte i min debatt med arbetsmarknadsministern ta upp lite erfarenheter av hur det ser ut där ute från mitt tidigare liv som entreprenör under 26 år. Det är mycket diskussion om att man skapar jobb via bidrag och system. Så är det delvis, men huvuddelen består i att företagen skapar jobb och får utrymme att anställa folk.

I valrörelsen 2014 sa Stefan Löfven, som har framgått här under kvällen, att Sverige skulle ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Det har väl gått så där. Just nu ligger vi på plats 23 av 28 medlemsländer. Det är näst intill skamvrån, vill jag säga, med tanke på att vi efter finanskrisen har haft en högkonjunktur i princip i tio år. Det är en av de längsta högkonjunkturer vi har haft i det här landet. Företagen har gått som tåget, enormt bra.

Det som också är bedrövligt i dag är att vi har så stor arbetslöshet bland högskoleutbildade. Högskoleutbildade människor får inga jobb. Så har det aldrig varit i Sverige efter kriget, men så är det just nu. Det är allvarligt, tycker jag.

Fru talman! Näringslivsklimatet i Sverige har försämrats varje år sedan 2014 när regeringen Löfven klev på, enligt Svenskt Näringslivs undersökning. Det är också en signal om att något inte fungerar.

Vi har också den högsta arbetslösheten i Sverige på 100 år. Cirka 50 procent av ungdomarna under 25 år är arbetslösa. Jag har själv en pojke som är 21 år – jag är väldigt glad att han har ett jobb, och det sa jag åt honom senast i morse.

Detta är bekymmersamt. Risken är stor att många hamnar i utanförskap och droger. Det är lätt att hamna där för ungdomar i dag, och det är olustigt. Drogerna finns överallt, tyvärr, inte bara i Djursholm, som har sagts.

Statsrådet svarar mig att Arbetsförmedlingen får 1 miljard i tillskott. De pengarna hade kunnat användas bättre eftersom Arbetsförmedlingen gör överskott varje år. Dessutom fick Arbetsförmedlingen så sent som förra året allvarlig kritik av Riksrevisionen för sin ineffektiva verksamhet. Den är i delar dysfunktionell, vill jag hävda. Vet ni hur många gånger jag blev uppringd av Arbetsförmedlingen under mina 26 år? Noll gånger, fru talman. Intresset för att skapa jobb till folk var inte större än så.

Sverige är ett fantastiskt land med enormt duktiga företag. Exportindustrin är världsledande, vill jag hävda, och drar in 52 procent av bnp; det är fantastiskt! Exportindustrin är stommen i Sveriges välfärd.

Därtill kommer små och medelstora företag, och där har vi nyckeln till varför vi har så stor arbetslöshet i Sverige. De små företagen vill inte expandera. Varför är det så, fru talman? Jo, för att regelverket är för krångligt. Och har man över tio anställda blir det ett nytt regelverk. Jag återkommer till detta i mitt nästa inlägg.

Anf. 101 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Detta med ungdomsarbetslösheten hann vi inte beröra så mycket i den förra debatten. Jag ser det som den kanske allvarligaste effekten av pandemin.

Vi vet att väldigt många ungdomar som har gått ut gymnasiet inte får jobb, och vi vet också att många som tagit ut akademisk examen under våren 2020 fortfarande går arbetslösa och inte får något jobb. Jag har själv sett det på min egen dotter, som läst juridik. Hon hade kallats till ett antal intervjuer, och det såg väldigt hoppfullt ut. Men sedan strök de alltihop, och hon fick inget jobb. Sedan dess har det dock löst sig ändå, men många av hennes kompisar går fortfarande arbetslösa med en färsk juristexamen. Snart kommer nästa kull med nytexaminerade jurister ut på arbetsmarknaden, och risken är att de hamnar i samma läge. De som gick ut förra året hamnar då sist i kön, för då finns det de som har färskare examen.

Vi ska inte bara tala om de ungdomar som står långt från arbetsmarknaden och saknar utbildning, utan vi måste också fundera på hur vi ser till att alla dessa ungdomar, som vi har investerat så mycket pengar i akademiska utbildningar åt, också ska komma in på arbetsmarknaden. Dessa ungdomar söker nu ofta andra jobb i stället, för att ha något att försörja sig på. Inte sällan handlar det om jobb inom restaurang- och besöksnäringen. Den näringen går nu också på knäna.

I fredags hade vi ett stort, digitalt möte med restaurangföretagare och besöksnäringen i Borås. Sju riksdagsledamöter deltog. Då fick vi en väldigt mörk bild av läget i besöksnäringen. Inte minst klagar man över att regeringen ger så många otydliga och motstridiga besked, så att företagen snart inte vet vad de ska göra. Det gör att de inte har någon som helst framtidstro i dag. Ibland gör de sig av med personal för säkerhets skull, för de vet inte vad de ska göra. Om regeringen hade varit lite tydligare och

haft lite tydligare linje i besluten, så att de inte var så hoppiga och motstridiga, hade vi säkert haft fler människor kvar i anställning inom dessa näringar.

Jag återkommer till den fråga som jag avslutade med i min förra debatt, nämligen något som också finns med i svaret på den här interpellationen, där det sägs att regeringen noga följer utvecklingen på arbetsmarknaden och är beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder. Jag tycker fortfarande att det är konstigt. Behoven av ytterligare åtgärder har ju aldrig någonsin varit större i Sverige i modern tid än de är nu. Vi har aldrig förut haft ett så här allvarligt läge.

Vad är det egentligen som behövs? Jag fick inget svar på det i slutanförandet i förra debatten, men jag ställer frågan igen eftersom samma formulering finns med även i det här interpellationssvaret. Vad anser ministern att det ska krävas för att man ska vidta ytterligare åtgärder? Det har inte aviserats en enda proposition från regeringen för att stärka arbetsmarknaden!

Samtidigt som regeringen inte lägger fram ett enda förslag har Moderaterna som ledande oppositionsparti tagit fram ett omfattande program när det gäller både integration och att minska arbetslösheten. Vi gör detta i opposition, men ett helt regeringskansli kan inte presentera en enda proposition! Jag tycker det är ytterst anmärkningsvärt.

Återigen, ministern: Vad är det för behov som ska finnas innan man kan göra mer?

Anf. 102 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag har vuxit upp i en företagarfamilj. Jag har varit lastbilschaufför. Mitt första arbete var att koka kaffe på Göteborgs-Posten. Jag kommer ihåg när man fick den lilla löneavin. Man hade gjort rätt för sig och fick sin första lön.

Jag hörde ett förslag från ett annat parti som handlade om att det var viktigt att även studerande kunde tillgodoräkna sig a-kassa. Om man studerade skulle man då få rätt jobb direkt. Jag tycker att det är väldigt märkligt. Precis som kollegan Ericson sa här kan en nyutbildad jurist inte vara säker på att få ett juristjobb med en gång, utan det blir kanske ett annat jobb. När jag läste på högskolan och trodde att jag skulle bli revisor var jag ostknalle på Varbergs torg.

Jag tror att möjligheten att ta de jobb som finns är viktigare än att vara begränsad till vissa arbeten som man utbildat sig till. De gröna näringarna kan inte få tag i arbetskraft. De vet inte riktigt hur de ska bära sig åt. Särskilt nu när länderna har stängt sina gränser på grund av coronapandemin vet de inte riktigt om de hittar någon som vill mocka kostall, plantera gran-skog eller utföra annat arbete som faktiskt måste göras. Det måste bli tydligare att arbeten behöver arbetskraft – det ska inte handla om arbetskrafter som behöver arbete. Någonstans här har Sverige gått fel.

När den socialdemokratiskt ledda regeringen tillträdde hade Sverige plats 12. Arbetsmarknadsministern berättade att Löfven hade lovat att Sverige skulle ha den lägsta arbetslösheten och att det var en styråra. Då kan man undra: När gick denna styråra av? Det har ju gått åt helt fel håll. En styråra ska väl ändå styra och ange kurs? Nu har ju styråran gått helt tvärtom: Vi ligger nu på plats 23 av EU:s 28 länder, precis som min kollega Kjell sa.

Prot. 2020/21:90
9 mars

Svar på
interpellationer

Nu fokuserar man i stället på friår och familjevecka. När Alliansen hade regeringsmakten sänktes skatten på arbete, vilket ledde till att fler inkluderades i arbete. Vi hade en arbetslinje som inkluderade fler som bidrog till staten, till skattekollektivet och till att skapa bra välfärd. Statens intäkter höjdes fastän skatterna sänktes.

Regeringen har i grön skatteväxling landat i den – förlåt, fru talman – urbotat dumma plastpåseskatten. Det har visat sig att den bara drar in en tiondel av den prognostiserade intäkten. Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Hur ska vi laga styråran, så att vi kan styra åt rätt håll och få ned arbetslösheten i stället för att höja den?

Anf. 103 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag tycker att vi har rätt ut den frågan under den förra interpellationsdebatten. Vi hade arbetslöshetsmålet som en styråra för politiken under förra mandatperioden. Men detta är en ny mandatperiod, och det vi fokuserar på nu är att bekämpa de allvarliga effekter som coronapandemin har fått på arbetsmarknaden. Vi har det allvarligaste läget på svensk arbetsmarknad i modern tid.

Jag vill välkomna Kjell Janssons viktiga inlägg. Det är väldigt viktigt att vi har ett näringsliv som fungerar väl och har goda förutsättningar att växa, att utvecklas och att vara konkurrenskraftigt. Några exempel på åtgärder som har vidtagits under pandemin, ofta i bred politisk enighet – jag tror att detta är helt centralt för att vi ska kunna jobba oss igenom krisen – är omsättningsstöd till enskilda näringsidkare, omställningsstöd till företag som har fått minskad omsättning, stöd vid korttidsarbete, utökat statligt ansvar för sjuklönekostnader, anstånd med skatteinbetalningar och statlig lånegaranti för små och medelstora företag. Jag vill också nämna tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter och tillfällig rabatt för hyreskostnader i utsatta branscher.

Regeringens krisåtgärder har gett resultat och räddat svenska jobb, och de har gjort stor skillnad, inte minst när det gäller korttidspermittering. Det är ungefär 600 000 anställda som omfattas av den reformen i dag. Det betyder att hundratusentals svenskar med detta har undgått risken att bli av med jobbet. Nu när smittspridningen ökar igen finns denna reform på plats för att kunna sättas in om vi får en tuff situation igen.

Det finns ändå ett antal ljuspunkter. Svensk ekonomi återhämtade sig starkare än väntat under hösten, och dessa åtgärder har bidragit till detta. Det innebär att ökningen av arbetslösheten har dämpats och att arbetslöshetsprognosen har reviderats ned i varierande grad av såväl regeringen som Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen, jämfört med de tidigare bedömningarna.

Lars Beckman ställer frågan hur jag ser på förändringarna när det gäller visstidsanställningar. Det är kanske tur att timmen är sen och att inte särskilt många tittar på denna debatt, för jag är rätt övertygad om att de parter som har ingått den viktiga partsöverenskommelsen, nämligen Svenskt Näringsliv, PTK, IF Metall och Kommunal, skulle vända sig kraftfullt mot den beskrivning som interpellanten här ger om att detta skulle handla om ett friår. Det gör det knappast.

Partsöverenskommelsen innebär förändringar i arbetsrätten. Det handlar om att bidra till att skapa bättre förutsättningar för omställning genom ett helt yrkesliv och om studiefinansiering. De reformer som vi just nu

utreder – jag tillsatte tre utredningar i januari – kommer att innebära ökad flexibilitet, ökad trygghet och stärkt omställningsförmåga och konkurrenskraft för hela vårt land. Det här är en överenskommelse som både arbetsgivare och löntagare tjänar på, och det står jag absolut bakom.

Anf. 104 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag hoppas att många ser denna och tidigare interpellationsdebatter, och jag vill uppmana alla att både se debatten och läsa protokollet.

Vilka är det som kallar detta friår för ett friår? Jo, det är Transport. Jag förstår att arbetsmarknadsministern inte läser tidningen Arbetet, men artikeln finns på Arbetet.se, så det är bara att läsa innantill. Man kallar möjligheten att studera med 80 procent av lönen för ett friår light. Ministern får väl börja läsa tidningen Arbetet. Jag brukar själv läsa den, för det finns mycket bra information där.

Det var ministern som i sitt svar tog upp parternas överenskommelse. Men vi har inte hört ett ljud om de 60 000 miljonerna som parterna kräver av regeringen – 60 miljarder. Kan ministern i sitt nästa inlägg säga om hon är beredd att lägga upp 60 000 miljoner på bordet för att få denna överenskommelse på plats? Är ministern beredd att lägga 17 000 miljoner, alltså 17 miljarder, på bordet för friår light-kostnaden?

Min interpellation handlar om arbetslösheten. Men jag förstår att ministern inte vill prata om det. Jag har full respekt för att ministern inte vill tala om regeringens största misslyckande. Det finns nog ingen som inte har gått ut och varnat för konsekvenserna av den skenande ungdomsarbetslösheten, men regeringen står handfallen.

De åtgärder ministern räknar upp känner jag igen. Det är de åtgärder som Moderaterna i finansutskottet har gjort så kallade tillkännagivanden om och bildat majoriteter för. Vi har närmast släpat regeringen till bordet för att få fram konkreta förslag. Ni har varit och är passiva. Ni är reaktiva i stället för proaktiva. Konsekvenserna av detta får ungdomarna betala när de inte kommer in på arbetsmarknaden och de företagare som nu känner sig genuint svikna.

Det senare är kanske det värsta. Det kan handla om en företagare i Sandviken där inte bara han själv utan hela slakten har borgat för restaurangen, och så når stöden inte fram. Vad skickar det för signal till Sveriges småföretagare? Vad skickar det för signal när staten bryter samhällskontraktet? Företagarna ser ju hur andra stater stöder sitt näringsliv och sina småföretagare. Då vågar man också tro på att man kan anställa så snart det vänder. Förr eller senare kommer vi ju ur den här krisen.

Sverige var i ett genuint fall i arbetslöshet redan innan pandemin. Vad beror det på? Jo, jag kan ta de orden i min mun: familjevecka – 30 000 miljoner ska användas för att ge folk ökad ledighet, friår för 17 000 miljoner och höjd a-kassa. Det finns väl inte ett bidrag denna regering inte har höjt. Det är klart att detta får konsekvenser för viljan att söka jobb och ta jobb.

Innan pandemin var det inte en arbetsgivare jag besökte i Gävleborg som sa: Var är alla arbetslösa? Jag läser i tidningen om arbetslösheten, men var är de? Jag får inte tag i personal till disken.

Ge mig ett enda exempel på något regeringen gör för att minska ungdomsarbetslösheten!

Prot. 2020/21:90

9 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 105 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern tar upp covid. Den kan vi inte skylla på regeringen, för den kommer från Kina. Asiaterna ansvarar för sin dåliga djurhållning, därav detta virus.

Vad gäller hanteringen av detta har Moderaterna med Elisabeth Svan-
tesson i spetsen varit drivande i finansutskottet, och det har blivit en bred
enighet om en åtgärdsplan, så som statsrådet säger. Så långt är det lovvärt.

Problemet är att stöden betalas ut för sent, framför allt till restaurang-
ägarna. Många av dem är på botten nu och kämpar dag och natt för att
överleva. Här borde regeringen göra mer och sätta fart på utbetalningarna.
Kontrollerna kan göras efteråt, som i övriga EU-länder. Nu gäller det att
få ut pengarna snabbt, och sedan kan man kontrollera om någon har fuskat.
Hittills har kontrollerna visat att 94 procent har gjort rätt och 6 procent
fuskat.

Men mitt anförande omfattar inte bara covid utan går längre än så.

Fru talman! Problemet är att för få småföretag vill bli större. Hur kom-
mer det sig? Jo, när företagen har fler än tio anställda kommer helt nya
krav.

Sjuklöneansvar finns för samtliga företag, men låt mig ta ett exempel.
En god vän till mig som driver ett företag har två anställda som åker upp
till fjällen. Den ene bryter benet medan den andre kommer hem frisk. Nu
är han med benbrottet borta i flera månader. Min företagare ska först
betala sjuklön i två veckor, och sedan är han rehabiliteringsansvarig för
honom. Det borde sjukvården vara, inte företagaren. Han ska ju ta in jobb
och tjäna pengar så att han kan anställa fler, inte rehabilitera sin personal.
Det ansvaret måste ligga på någon annan. Jag tycker att det är fel att det
ligger på företagen.

Vi har ett arbetsmiljöverk i Sverige som ibland uppträder arrogant och
oförskämt mot företagare. Jag har flera exempel på det, men jag tänker inte
ta upp dem här i kväll. Det är allvarligt när myndigheter inte visar företa-
gare och andra personer respekt. Det är otäckt.

Fru talman! Arbetsmiljöverkets sista påbud är att företagare ska inven-
tera om deras anställda har haft covid. Är det rimligt att företagarna håller
på med det? Det borde vara andra instanser som sköter sådant, lämpligast
sjukvården.

Vi måste också ha ett samhälle med respekt för den lilla människan
från myndigheternas sida. Det finns inte alltid. Jag möttes själv av det
många gånger när jag var företagare.

Entreprenörskap bygger på att man riskar kapital för att växa. Det gäl-
ler att få de små företagen att bygga kapital för att kunna växa. Det gäller
också att lyfta bort en hel del regler från dem. Det är en sak att Volvo har
sjuklöneansvar och rehabiliteringsansvar, för de har stora HR-avdelningar.
Men det har inte de små företagen med under 10 eller 20 anställda.

Det här är viktigt att ta med för framtiden. När covid är över kommer
Sverige att explodera igen av vår kompetens och vår förmåga att lyfta oss.
Jag tror att det kommer att gå bra. Men det gäller att se till att folk får jobb.
Mest orolig är jag för ungdomarna. Det är bekymmersamt.

Anf. 106 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag nämnde i mitt förra inlägg att Moderaterna har lagt
fram ett ganska omfattande program både för integration och minskat utan-

förskap och för att få ned arbetslösheten och få fler människor i arbete. Men fokus måste också ligga på att gynna jobbskaparna och framför allt på att inte missgynna dem.

Jag tycker att regeringen inför varje regeringsbeslut, i det läge som vi har i dag, borde ställa sig frågan hur det beslut man tänker ta i en viss fråga påverkar företagandet och jobben. Om man hade ställt sig den frågan de senaste åren hade nog ganska många beslut aldrig tagits.

Jag tänker på elektronikskatten, som har gjort att vi nu har slagit ihjäl ett antal elektronikbutiker i Sverige. I stället importerar vi varor direkt från utlandet, för att slippa skatten. Jag tänker på förslaget om en kläds katt. Ingen hade väl kunnat tro att någon skulle komma med ett så konstigt förslag som att lägga skatt på ett visst antal kilo kläder. Det kommer att få precis samma effekt, att våra klädbutiker slås ihjäl och att vi i stället importerar kläder från utlandet, för att slippa skatten. De ungdomar som jobbar i elektronikbutikerna och klädbutikerna blir av med jobbet, och i stället importerar vi varorna från utlandet. Det finns många sådana exempel. Jag tycker att regeringen verkligen borde fundera, ordentligt, på vad man egentligen gör genom sina beslut för att slå ihjäl våra företag och skada våra jobb.

Jag får avsluta med att konstatera att ministern uppenbarligen inte ser att läget är tillräckligt allvarligt för att man ska lägga fram nya förslag om åtgärder för att minska arbetslösheten. Jag kan konstatera att Moderaterna har en helt annan syn på den saken.

Jag tackar för debatten.

Anf. 107 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Innan covidén slog till gjorde jag väldigt många företagsbesök. Matchningsproblemen är uppenbara. Vi har många som behöver ett arbete, och vi har många företag som behöver folk att anställa. Vid de företagsbesök som jag var ute på i min kommun Stenungsund såg jag att det behövdes ställningsbyggare, mattläggare, svetsare, busschaufförer, murare, lastbilschaufförer och många fler.

Jag blir bekymrad när regeringen diskuterar sysselsättning. Vi kommer ihåg Ericsons inlägg om sysselsättning – att det räcker med en timmes aktivitet i veckan. Det har ju egentligen inget med arbete att göra. En timme i veckan är absolut ingenting. Det är inte ens värt att ha ett mått för det.

Arbetsmarknadsministern var nöjd och stolt över arbetskraftsdeltagandet. Arbetskraftsdeltagare är folk i arbetsför ålder, vare sig de har arbete eller ej. Arbetslösa ingår alltså i arbetskraftsdeltagandet, och även studerande som söker arbete ingår i det måttet.

Vi har en grupp som är långt ifrån arbete, och det är många utlandsfödda. Där ingår många kvinnor. Med tanke på att det var internationella kvinnodagen i måndags undrar jag: Vad gör arbetsmarknadsministern för att fånga in dessa kvinnor och inkludera dem i arbetslinjen?

Tack så mycket för debatten!

Anf. 108 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! När det gäller utrikes födda kvinnor är det oerhört viktigt att vi kan bidra med olika typer av insatser och åtgärder som stöder dem och ser till att deras sysselsättningsnivå ökar. Det är bland annat av det skälet som vi nu i april kommer att införa det så kallade intensivåret.

När det gäller just arbetskraftsdeltagande vill jag upplysa Sofia Westergren om att vi i våras, i samband med pandemin, såg en allvarlig nedgång av arbetskraftsdeltagandet bland kvinnor. Ungefär 60 000 kvinnor lämnade plötsligt arbetskraften. Då blev jag väldigt orolig, för om man inte står till arbetsmarknadens förfogande hamnar man ännu längre bort. Tack och lov kom dessa kvinnor tillbaka. Då deltar man i arbetskraften, man söker aktivt arbete och vi kan bidra med att ge stöd till dessa kvinnor att komma i jobb. Det är därför det är så oerhört viktigt att man söker arbete och att arbetskraftsdeltagandet är högt. Detta får konsekvensen att det ser ut som att arbetslösheten är högre, just därför att många söker arbete – fler än i andra länder. Vi kan gärna återkomma till den diskussionen vid senare tillfällen.

Jag håller med Kjell Jansson om att framtiden är ljus. Min största oro, precis som interpellantens, är just ungdomar och att de kommer att vara borta från arbetsmarknaden under lång tid. Vi vet från tidigare erfarenheter att unga klarar sig bättre än äldre på det sättet att de oftare har korta arbetslöshetsperioder. När ekonomin vänder igen är det ofta de unga som snabbast kommer tillbaka till jobb. Men det är ingen tvekan om att i denna pandemi har de som redan hade en utsatt ställning drabbats väldigt hårt. Vi vet att unga oftare har tillfälliga anställningar. Det är också i de branscher som har drabbats hårt det senaste året som vi har sett en nedgång i jobb. Det handlar bland annat om besöksnäringen och handeln.

Ungdomar som saknar en slutförd gymnasieutbildning löper större risk för långvarig arbetslöshet. Därför bör de i första hand fullfölja sin gymnasieutbildning. Det är av det skälet som vi i regeringen satsar så mycket och gör så många åtgärder för att se till att unga går över i reguljär utbildning och fullföljer sin gymnasieutbildning. Det är själva inträdesbiljetten till svensk arbetsmarknad.

Som jag nämnde tidigare har Arbetsförmedlingen fått ett särskilt uppdrag riktat mot unga i årets regleringsbrev. Det är den styrning som regeringen har av myndigheten. Arbetsförmedlingen ska redovisa hur de arbetar för att öka övergångarna till studier eller studiemotiverande insatser, särskilt bland ungdomar som inte har fullföljt sin gymnasieutbildning. Arbetsförmedlingen ska också redovisa hur de i övrigt arbetar med arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar som riskerar långtidsarbetslöshet. Jag vill understryka att det också kan handla om välutbildade ungdomar, som Jan Ericson var inne på tidigare, till exempel jurister. Det handlar om att identifiera de ungdomar som kan hamna i långvarig arbetslöshet och se till att de får åtgärder som gör att de kommer i jobb eller för dem närmare arbete.

Regeringen har gett ett flertal myndigheter i uppdrag att analysera och utveckla ett nationellt samordnat stöd till unga som varken arbetar eller studerar. Det är dessa ungdomar som jag menar att vi måste fokusera mest på, för det är de som har det tuffast. Vi har tillfälligt sänkt arbetsgivaravgiften för dem som fyllt 18 år men inte 23 år.

Detta är flera av de åtgärder som regeringen har vidtagit.

Anf. 109 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för debatten!

Jag gick i den gamla skolan och vill ge regeringen en femma i betyg. Det finns nog ingen regering i modern tid som har höjt så många bidrag

som denna regering. Man har höjt nivåerna på försörjningsstödet, höjt nivåerna på a-kassan och förändrat kvalificeringen in i a-kassan. Man lägger tid och engagemang på familjeveckan, vilket vi såg här för någon vecka sedan. Trots att långtidsarbetslösheten skenar bland Sveriges unga och trots att långtidsarbetslösheten bara i Gävle har ökat med 32 procent finns det alltså en regering som på fullt allvar tänker lägga sina resurser och sitt engagemang på att införa en familjevecka, till en kostnad av 30 000 miljoner. Det enda som kan toppa detta är friåret för 17 miljarder, som Transport rasade emot nyligen.

Det är klart att det får konsekvenser att vi har en regering som inte lägger fokus på att se till att vi får fler jobb. Läger man fokus på att höja bidrag och göra det enklare att vara arbetslös är det klart att arbetslösheten skenar. Det är en ren politisk beställning.

Jag noterar att regeringen på ett sätt vill använda statistik när man tycker att den passar bra. Men på ett annat sätt, när statistiken är dålig, är det fel på statistiken. Så kan man inte styra ett land, fru talman. Man måste vara konsekvent. Antingen tror man på statistik som är jämförbar med andra länder, eller också tror man inte på statistik som är jämförbar med andra länder.

Denna regering har misslyckats kapitalt. Och priset betalar de unga i min valkrets där ungdomsarbetslösheten skenar.

Jag skulle vilja veta en enda konkret sak som ministern tror kommer att leda till att fler unga kommer i jobb i Gävleborg.

Anf. 110 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Det behövs många reformer för att få snurr på arbetsmarknaden i Sverige. Det behövs lägre skatter, framför allt på kapital, så att det blir mer rörelse. Det behöver också frigöras mer kapital för investeringar i bolagen, även de små företagen.

Exportföretagen är jag inte så orolig för eftersom de har så stora kassor. De har enorma intäkter år från år. De små företagen vill jag ska växa till medelstora företag. Då behövs det reformering. Det måste också bli undantag när det gäller anställda, så att man kan göra sig av med folk som inte fungerar. Om det i ett litet företag med tio anställda är två som inte fungerar är det 20 procent av arbetsstyrkan som är dysfunktionell. Då måste man få göra undantag och ta bort folk. Nu har det blivit lättare att förhandla med fackföreningarna. Men jag tycker ändå att detta är viktigt om man vill få företagen att växa.

När det gäller en reformerad arbetsmarknad ska företagen inte vara springpojkar åt staten och hålla på med rehabilitering av anställd personal som har varit i fjällen och åkt skidor. Företagen ska jobba för att tjäna pengar, leverera in skatter och se till att man har kapital för att kunna nyanställa folk och framför allt för att skapa jobb. Jag tror att det finns förutsättningar för det. Jag är ändå en stor optimist, trots att jag är i opposition, och jag tror på Sverige. Jag älskar gamla Sverige.

Stort tack för debatten!

Anf. 111 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill också tacka för debatten. Jag vill passa på att säga att jag under denna kväll har noterat att Moderaterna anklagar regeringen för att vara passiv inför en ökande arbetslöshet, och det stämmer ju inte.

Med de historiska satsningar som vi gör på över 100 miljarder kronor i denna budget, som kommer att bidra till ungefär 75 000 fler jobb, gör vi stor skillnad.

Vi har också förstärkt a-kassan. Vi satsar på arbetsmarknadspolitik i hela landet. Och vi skapar utbildningsmöjligheter för just framtidens jobb så att vi också löser matchningen. Det kommer att vara ett fortsatt viktigt fokus framåt. Det är den politik som vi står för.

Som Lars Beckman lyfter fram har Moderaterna i stället valt att föra en politik som handlar om att skära ned på a-kassan. Men jag måste säga att arbetsmarknaden inte förbättras genom att man skapar en sämre trygghet för löntagarna, eftersom det kommer att påverka den viktiga omställningsförmåga som vi behöver ha på svensk arbetsmarknad för att kunna vara konkurrenskraftiga. Att försämma den ekonomiska tryggheten får inte heller viruset att försvinna.

Jag har gett en lång räkna av exempel på de åtgärder som regeringen vidtar. Jag vill också lägga till det viktiga lokala arbetet och den satsning som vi har gjort på Dua, Delegationen för unga och nyanlända till arbete. Detta är ett uppdrag som är förlängt till och med den 31 december 2021. Här har vi också gjort ett tillskott av ytterligare medel.

Avslutningsvis: Det är en tuff tid nu. Men ljusare tider kommer. Jag tror, precis som Kjell Jansson, att framtiden är ljus. Våra erfarenheter från tidigare kriser visar just att unga ofta är bland dem som först drabbas men också är bland dem som ofta kommer tillbaka i jobb när utvecklingen vänder. Unga behövs på arbetsmarknaden. Och vi alla behövs.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2020/21:478

Förste vice talmannen meddelade att interpellation 2020/21:478 av Amineh Kakabaveh (-) om åtgärder mot könsstämpning i utrikespolitiken hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2020/21:104 Mer ändamålsenliga sammansättningsregler för mark- och miljödomstolarna

2020/21:107 Fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Redogörelse

2020/21:RR2 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2020

Följande interpellationer hade framställts:

den 5 mars

2020/21:533 Kvinnorättsaktivisters situation och massavrättningarna i Iran

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:534 Handeln med hästar

av *Sofia Westergren* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 8 mars

2020/21:535 Återinförande av amorteringskraven

av *Ola Johansson* (C)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:536 Avtal för allhjulsdrevna lastbilar

av *Mikael Oscarsson* (KD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 5 mars

2020/21:2073 Hot och trakasserier på Sis-hem

av *Robert Hannah* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2074 Den svenska vaccinationsstrategin

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2075 Skenäktenskap

av *Sara Gille* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2076 Säkerheten för produkter relaterade till covid-19

av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2077 Den syriska regimen tortyr

av *Sara Gille* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2078 Storbankernas roll i Amazonas avskogning

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2079 Upphandling av vacciner utanför EU

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2080 Narkotikakonsumtionen i välbärgade områden
av *Camilla Brodin* (KD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2081 Energimarknadsinspektionens sekretessprövning av handlingar

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2082 Åtgärder för att bekämpa våldtäkter

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2083 Ett konstmuseum i Uppsala slott och Statens fastighetsverk

av *Marta Obminska* (M)

till statsrådet Lena Micko (S)

den 8 mars

2020/21:2084 Relationerna till Israel

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2085 Statsbidrag till uttalat kommunistiska organisationer

av *Jonas Andersson* i Lingham (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2086 Optikers möjlighet att korta vårdköerna

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2087 Attacken i Vetlanda

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2088 Utredningen om informationsplikten

av *Sofia Nilsson* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2089 Möte med techjättarna

av *Josef Fransson* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2090 Folkhälsomyndighetens återrapportering av regeringsuppdrag att utreda behov av en nationell stömlinje

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2091 Problem med framtidsfullmakter

av *Magnus Stuart* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2092 Smuggelhundar

av *Magdalena Schröder* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2093 Informationsplikten för hivpositiva

av *John Weinerhall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2094 Anläggningar för nykterhetskontroll

av *Sofia Westergren* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2095 Utvecklingen i Hongkong

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2096 Gränskontroller mellan Danmark och Sverige

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2097 Skavsta flygplats

av *Pia Steensland* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2098 Överbelastningsattacker mot Region Gotland

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

Prot. 2020/21:90

9 mars

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 21.15.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 12 anf. 37 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.59,

av andre vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 89 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Utökning av antalet suppleanter	1
§ 2 Val av extra suppleant.....	1
§ 3 Meddelande om frågestund	1
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 6 Anmälan om faktapromemoria	3
§ 7 Ärende för hänvisning till utskott	4
§ 8 Ärenden för bordläggning	4
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:471 om mänskliga rättigheter i Kurdistan	4
Anf. 1 Utrikesminister ANN LINDE (S)	4
Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (-)	5
Anf. 3 Utrikesminister ANN LINDE (S)	6
Anf. 4 AMINEH KAKABAVEH (-)	7
Anf. 5 ANDRE VICE TALMANNEN	8
Anf. 6 Utrikesminister ANN LINDE (S)	8
Anf. 7 AMINEH KAKABAVEH (-)	9
Anf. 8 Utrikesminister ANN LINDE (S)	9
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:496 om fallet Michael Rawlinson	10
Anf. 9 Utrikesminister ANN LINDE (S)	10
Anf. 10 PÅL JONSON (M).....	11
Anf. 11 Utrikesminister ANN LINDE (S)	12
Anf. 12 PÅL JONSON (M).....	13
Anf. 13 Utrikesminister ANN LINDE (S)	14
Anf. 14 PÅL JONSON (M).....	15
Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S)	15
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:448 om underhållet av våra vägar.....	16
Anf. 16 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	16
Anf. 17 SOFIA WESTERGREN (M)	16
Anf. 18 LARS BECKMAN (M)	17
Anf. 19 THOMAS MORELL (SD).....	18
Anf. 20 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	19
Anf. 21 SOFIA WESTERGREN (M)	20
Anf. 22 LARS BECKMAN (M)	21
Anf. 23 THOMAS MORELL (SD).....	22
Anf. 24 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	22
Anf. 25 SOFIA WESTERGREN (M)	23
Anf. 26 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	24
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:480 om svår halka på landets vägar	24
Anf. 27 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	24
Anf. 28 THOMAS MORELL (SD).....	25
Anf. 29 LARS BECKMAN (M)	26
Anf. 30 SOFIA WESTERGREN (M)	27
Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	28

Anf. 32 THOMAS MORELL (SD).....	29
Anf. 33 LARS BECKMAN (M).....	30
Anf. 34 SOFIA WESTERGREN (M)	30
Anf. 35 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	31
Anf. 36 THOMAS MORELL (SD).....	32
Anf. 37 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	32
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:505 om sänkta	
banavgifter för järnvägen	33
Anf. 38 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	33
Anf. 39 JENS HOLM (V)	33
Anf. 40 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	34
Anf. 41 JENS HOLM (V)	35
Anf. 42 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	36
Anf. 43 JENS HOLM (V)	38
Anf. 44 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	38
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:482 om åtgärder mot	
närgångna vargar.....	39
Anf. 45 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	39
Anf. 46 LARS BECKMAN (M).....	40
Anf. 47 JOHN WIDEGREN (M)	41
Anf. 48 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	42
Anf. 49 LARS BECKMAN (M).....	43
Anf. 50 JOHN WIDEGREN (M)	44
Anf. 51 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	45
Anf. 52 LARS BECKMAN (M).....	46
Anf. 53 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	46
§ 15 Svar på interpellation 2020/21:487 om	
forskningsfinansiering under covid-19.....	47
Anf. 54 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	47
(forts.).....	48
Ajournering.....	48
Återupptaget sammanträde.....	48
§ 15 (forts.) Svar på interpellation 2020/21:487 om	
forskningsfinansiering under covid-19.....	48
Anf. 55 HANS ROTHENBERG (M)	48
Anf. 56 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	49
Anf. 57 HANS ROTHENBERG (M)	50
Anf. 58 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	51
Anf. 59 HANS ROTHENBERG (M)	51
Anf. 60 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	52
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:483 om handeln mellan	
Sverige och Storbritannien.....	53
Anf. 61 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	53
Anf. 62 HANS ROTHENBERG (M)	53
Anf. 63 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	54
Anf. 64 HANS ROTHENBERG (M)	56
Anf. 65 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	57
Anf. 66 HANS ROTHENBERG (M)	58
Anf. 67 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	58

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:310 om åtgärder för arbetsmiljön inom vård- och omsorgssektorn.....	59
Anf. 68 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	59
Anf. 69 SAILA QUICKLUND (M).....	60
Anf. 70 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	61
Anf. 71 SAILA QUICKLUND (M).....	62
Anf. 72 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	63
Anf. 73 SAILA QUICKLUND (M).....	64
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	64
§ 18 Svar på interpellation 2020/21:319 om antalet arbetslösa i Sverige	65
Anf. 75 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	65
Anf. 76 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	65
Anf. 77 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	66
Anf. 78 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	67
Anf. 79 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	68
Anf. 80 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	69
Anf. 81 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	69
§ 19 Svar på interpellationerna 2020/21:312, 315, 316 och 317 om arbetslösheten i Sverige i förhållande till övriga EU	70
Anf. 82 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	70
Anf. 83 MATS GREEN (M)	71
Anf. 84 JAN ERICSON (M)	72
Anf. 85 EDWARD RIEDL (M)	73
Anf. 86 SOFIA WESTERGREN (M)	74
Anf. 87 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	75
Anf. 88 MATS GREEN (M)	76
Anf. 89 JAN ERICSON (M)	77
Anf. 90 EDWARD RIEDL (M)	78
Anf. 91 SOFIA WESTERGREN (M)	79
Anf. 92 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	79
Anf. 93 MATS GREEN (M)	80
Anf. 94 JAN ERICSON (M)	81
Anf. 95 EDWARD RIEDL (M)	81
Anf. 96 SOFIA WESTERGREN (M)	82
Anf. 97 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	82
§ 20 Svar på interpellationerna 2020/21:338 och 413 om arbetslösheten.....	83
Anf. 98 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	83
Anf. 99 LARS BECKMAN (M)	84
Anf. 100 KJELL JANSSON (M)	85
Anf. 101 JAN ERICSON (M)	86
Anf. 102 SOFIA WESTERGREN (M)	87
Anf. 103 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	88
Anf. 104 LARS BECKMAN (M)	89
Anf. 105 KJELL JANSSON (M)	90
Anf. 106 JAN ERICSON (M)	90
Anf. 107 SOFIA WESTERGREN (M)	91

Anf. 108 Arbetsmarknadsminister EVA		Prot. 2020/21:90
NORDMARK (S).....	91	9 mars
Anf. 109 LARS BECKMAN (M).....	92	
Anf. 110 KJELL JANSSON (M)	93	
Anf. 111 Arbetsmarknadsminister EVA		
NORDMARK (S).....	93	
§ 21 Svar på interpellation 2020/21:478	94	
§ 22 Bordläggning	94	
§ 23 Anmälan om interpellationer	95	
§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar	95	
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 21.15.....	97	